

BELGISCH NATIONAAL ACTIEPLAN SOCIALE INSLUITING

2003 – 2005

Updatet versie, juli 2004.

- HOOFDSTUK I – Belangrijkste trends en uitdagingen**
- HOOFDSTUK II – Overzicht van de vooruitgang gerealiseerd
in het kader van het NAP 2001-2003**
- HOOFDSTUK III – Strategische aanpak, hoofddoelstellingen
en belangrijkste streefdoelen**
- HOOFDSTUK IV – Beleidsmaatregelen**
- HOOFDSTUK V – Institutionele maatregelen**
- HOOFDSTUK VI – Goede praktijken**

PREAMBULE

Het beleid inzake sociale insluiting is niets minder dan een beleid dat de Rechten van de Mens concretiseert met een bijzondere aandacht voor die groepen voor wie de realisatie van de rechten bemoeilijkt worden door sociale, culturele, economische of persoonlijke omstandigheden.

Het voorliggende Nationaal Actieplan Sociale Insluiting (NAPIncl) ligt volledig in de lijn van het vorige NAPIncl 2001-2003. Het institutionele kader en de basisdoelstellingen zijn gelijk gebleven. De acties bouwen verder op de resultaten en evaluaties van de initiatieven uit het vorige plan, aangevuld met nieuwe accenten. Dit alles in congruentie met het Nationaal Actieplan Werkgelegenheid, het Actieplan Racismebestrijding en het Federale Plan voor Duurzame Ontwikkeling.

Een periode van twee jaar is kort om het ambitieuze doel van uitroeiing van de armoede te bereiken. Dat geldt niet alleen in België, maar ook voor het Europees inclusieproces. De optie om bij de herziening van de doelstellingen van Nice te kiezen voor verdieping en continuïteit ligt in dezelfde lijn.

Ook in dit tweede Belgische NAP Incl zijn de bouwstenen aangebracht door de Federale regering en de gefedereerde entiteiten, elk gestoeld op de eigen planningsprocessen en –documenten. Hierbij een belangrijk opmerking: op 18 mei 2003 zijn er Federale verkiezingen geweest. Op het moment dat de oorspronkelijke versie van het NAP Incl moest gefinaliseerd worden, was er geen nieuwe regering. Het regeerakkoord is gesloten op 8 juli 2003, wat het mogelijk heeft gemaakt in het oorspronkelijk plan de algemene beleidslijnen voor de komende 4 jaar op te nemen. Dit is een geactualiseerde versie waarin een vijftigtal op federaal niveau geplande acties iets concreter dan in 2003 worden voorgesteld. Wij willen ook gebruik maken van deze gelegenheid om het eerste hoofdstuk bij te werken door ons te baseren op de beschikbare meest recente statistische indicatoren.

We willen andermaal benadrukken dat de voorgestelde beleidsmaatregelen uit dit NAPIncl niet los staan van het algemene beleid en steunen op de bestaande structurele maatregelen die reeds lange tijd in voege zijn zoals bijvoorbeeld het beleid inzake werkloosheid en activering, de pensioenen, invaliditeitsuitkeringen, onderwijs, sociale huisvesting, gezinsbijslagen, leefloon, sociale diensten, begeleid wonen, ziektepreventie en gezondheidsbevordering, ... Het hoofdstuk IV, beleidsmaatregelen heeft dus zeker niet de pretentie om een algemeen en omvattend overzicht te geven van het beleid inzake sociale insluiting zoals het nu gevoerd wordt in België. De nadruk ligt op nieuwe initiatieven ten opzichte van de structurele inspanningen en de initiatieven die reeds in het vorige NAPIncl waren opgenomen en doorlopen.

Aanvullend willen we opmerken dat specifieke structurele maatregelen genomen werden om te waken over de gelijkheid van kansen tussen mannen en vrouwen en tussen de etnisch-culturele minderheden en de Belgen. Op federaal niveau wordt deze taak opgenomen door het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding en door het nieuwe Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen dat in juni 2003 werd opgericht. Deze instellingen verzekeren een permanente aandacht voor de dimensies gender en immigratie in het geheel van het federale beleid. Deze aandacht heeft eveneens zijn weerslag op het beleid van de Gemeenschappen en Gewesten.

HOOFDSTUK I : TRENDS EN UITDAGINGEN

Meting van armoede en sociale uitsluiting in België

Dit deel steunt op de werkzaamheden van de Werkgroep Indicatoren die onder coördinatie van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (Directie-generaal Sociaal Beleid) de verantwoordelijke administraties op Federaal, Gewestelijk en Gemeenschapsniveau, de universitaire onderzoekscentra, het Europees Sociaal Observatorium, de Nationale Arbeidsraad, het Steunpunt Armoedebestrijding, het Belgische Netwerk Armoedebestrijding en de lokale besturen regelmatig bij elkaar brengt. De werkgroep heeft de indicatoren van het NAPIncl 2003-2005 geactualiseerd met de informatie die voorhanden was in april 2004. Daarbij werd in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de wijzigingen die naar aanleiding van de voorbereiding van het Gezamenlijk Verslag over de Sociale Insluiting 2003 werden aangebracht aan de indicatoren van Laken. De volledige lijst van de indicatoren van het NAP en een selectie van de resultaten is opgenomen in bijlage.

Monetaire armoede

Objectieve en subjectieve monetaire armoede

In België behoort in 2001 ¹13 % van de bevolking tot de groep die een verhoogd armoederisico loopt (inkomen beneden 60% van het mediaaninkomen). Concreet betekent dit dat 13 % van de bevolking niet beschikt over een equivalent inkomen² van 9.295 € op jaarbasis voor een alleenstaande. Voor een huishouden, bestaande uit 2 volwassenen en 2 kinderen komt dit neer op een grens van 19.520 € per jaar of 1.627 € per maand.

	Jaarbedrag van de armoederisicodrempel voor een alleenstaande (in €)	Jaarbedrag van de armoederisicodrempel voor een koppel met 2 kinderen (in €)	Overeenstemmend armoederisicopercentage
70% van de mediaan ;	10.845	22.775	21%
60% van de mediaan;	9.295	19.520	13%
50% van het gemiddelde;	8.901	18.692	11%
50% van de mediaan;	7.746	16.267	6%
40% van de mediaan.	6.197	13.014	2%

(ECHP 2001)

We zien dat het armoederisicopercentage oploopt tot 15% bij het vrouwelijk deel van de bevolking van 16 jaar en ouder, terwijl het bij de mannen 12% bedraagt.³ In Wallonië ligt het percentage lichtjes hoger dan in Vlaanderen (14% versus 13%). Bij jongeren (16-24 jaar) licht het risico lager dan het gemiddelde (12%), terwijl het bij de personen van 65 jaar en ouder 26% bedraagt. .

Het armoederisico bij werkloze mannen bedraagt 40% tegenover slechts 3% bij mannelijke werknemers (vrouwelijke werklozen 27% tegenover vrouwelijke werknemers 4%). Ook gepensioneerden, zowel mannen als vrouwen, kennen een verhoogd armoederisico (respectievelijk 22% en 20%).

Gezinsverdunding vermindert de financiële draagkracht van een huishouden. Alleenstaanden en ééninkomensgezinnen worden daarom meer geconfronteerd met armoederisico dan gezinnen met meerdere inkomens, zeker indien ze afhankelijk zijn van vervangingsuitkeringen. Eénoudergezinnen vormen daardoor een specifieke risicogroep: 25% van de bevolking die in zo'n gezin leeft heeft een gezinsinkomen beneden de armoederisicogrens. Bij de alleenstaanden zonder kinderen, lopen alleenstaande vrouwen over het algemeen een hoger risico om in de groep van lage inkomens terecht te komen dan mannen (26% t.o.v. 12%). Het armoederisico is gevoelig hoger bij huurders (28%) dan bij eigenaars (10 %).

Het aantal mensen dat blijvend (d.w.z. minstens 3 maal in 4 jaar tijd, waaronder het laatste jaar) met armoederisico (norm: 60% van het mediaaninkomen) te kampen heeft, bedraagt 7% voor België (vrouwen 9%, mannen 7%) . Voor ongeveer 46 % van de bevolking met een inkomen lager dan de armoederisiconorm is het armoede- en uitsluitingsrisico een periodiek of tijdelijk gegeven.

De relatieve mediane armoederisicokloof die de mate van het inkomenstekort aangeeft bedroeg in 2001 voor België 15%. Dit betekent dat de helft van de mensen met armoederisico een inkomen had dat gelijk aan of hoger was dan 85% van de armoederisicodrempel. Een relatief hoog percentage van de mensen met armoederisico bevindt zich dus relatief kort beneden de drempel.

De totale armoederisicokloof is een indicator die informatie over het aantal mensen met armoederisico en de intensiteit van dat risico (mate van inkomenstekort) combineert in één cijfer. Hij geeft aan hoeveel procent van het totale inkomen nodig is om alle mensen met armoederisico op de armoederisicogrens te brengen. In 2001 bedroeg de totale armoederisicokloof in België 1,4%.

Armoede en rijkdom zijn relatieve, maar ook subjectieve begrippen. De ervaring kan verschillen van de feitelijke situatie. 10% van de Belgische bevolking leeft in een huishouden waarvan de referentiepersoon zegt dat men moeilijk tot zeer moeilijk rondkomt. Bij deze subjectieve armoedemaat is het verschil tussen mannen (9%) en vrouwen (12%) en tussen Vlaanderen (7%) en Wallonië (13%) meer uitgesproken dan bij de meting met behulp van een objectieve norm.

¹ ECHP golf 2002 (inkomen 2001)

² Het equivalent inkomen is het totaal inkomen (privaat, arbeids- en kapitaalsinkomen + pensioenen en alle overdrachten) gedeeld door het aantal equivalente personen. Dit aantal wordt berekend op basis van de gewijzigde OESO-equivalentieschaal die een gewicht van 1,0 toekent aan de eerste volwassene, een gewicht van 0,5 aan elke bijkomende volwassene (personen van 14 jaar en ouder) en een gewicht van 0,3 aan elk kind. Het equivalent inkomen levert dus een meting van de levensstandaard.

³ Merk op dat onze analyse gebaseerd is op de notie 'equivalent inkomen'. Er wordt dus van uitgegaan dat het inkomen op het niveau van het huishouden gegroepeerd en gelijk verdeeld wordt.

Inkomensverdeling

Om de inkomensverdeling binnen een land te beschrijven, wordt gebruik gemaakt van de S80/S20-norm, die de verhouding geeft tussen het inkomen van de 20 % rijkste en de 20% armste personen. In België was het totale inkomen in handen van de 20 % rijkste personen in 2001 4 maal zo hoog als dat van de 20% armste personen (S80/ S20: 4).

Omdat de interkwintiel ratio slechts rekening houdt met een gedeelte van de inkomensverdeling (top en bodem) werd hij aangevuld met een veel gebruikte secundaire indicator die de volledige inkomensverdeling in aanmerking neemt: de gini – coëfficiënt. Een waarde 0 voor de GINI-coëfficiënt betekent dat iedereen in een land een identiek inkomen heeft (totaal gelijke inkomensverdeling) een waarde 100 betekent dat 1 persoon in een land al het inkomen bezit (totaal ongelijke inkomensverdeling). Voor België bedraagt de GINI-coëfficiënt 28.

Inkomen en sociale bescherming

In het eerste NAPincl werd reeds aangetoond dat België beschikt over een sterk uitgebouwd systeem van sociale bescherming. Sociale zekerheid en sociale bijstand (sociale overdrachten) zorgen in België voor een verkleining van de armoederisicogroep met 2/3. Zonder de overdrachten in de sociale zekerheid en sociale bijstand zou 38% van de Belgen onder de 60 % -mediaandrepel vallen. Dankzij de pensioenen wordt dit teruggebracht tot 23% en rekening houdend met andere sociale overdrachten tot 13 %.

De totale armoederisicokloof (zie hoger) daalt van 8,3% van het totale inkomen naar 3,7% dankzij de pensioenen en naar 1,4% dankzij alle sociale overdrachten.

Mensen die voor hun inkomen in grote mate afhankelijk zijn van een sociale uitkering blijven echter kwetsbaar. In 2000 beliep de bijstandsuitkering voor een alleenstaande (het 'bestaansminimum') bijvoorbeeld 74% van de armoederisicogrens (de minimum werkloosheidsuitkering voor een alleenstaande na zes maand: 76%). Een derde (34%) van de bevolking die leeft in een huishouden waarvan de belangrijkste inkomensbron sociale uitkeringen zijn, heeft af te rekenen met armoederisico.

De recente beleidsmaatregelen inzake fiscale en parafiscale lastenverminderingen en de verhoging van de minimumuitkeringen in de sociale zekerheid leidden tot een trendbreuk in de welvaartserosie die zich in de jaren 80 en 90 voordeed bij de minimumuitkeringen en de minimumlonen. Er is nog steeds een kloof tussen welvaartsevolutie van het Nationaal Inkomen per hoofd en de minimumlonen en de – uitkeringen, maar de kloof werd kleiner. Simulaties tonen aan dat gezinnen die uitsluitend van een minimumloon leven hun koopkracht zagen toenemen met zowat 12 % in de periode na 1999. De reële minimumuitkeringen kenden substantiële verhogingen in de orde van 5 tot 7 %. De stijging is echter aanzienlijk groter voor bepaalde categorieën met een hoog armoederisico, met name voor eenoudergezinnen in de bijstand (7 %) en voor alleenstaanden in de werkloosheid (20 %). Deze opwaartse trend bracht een belangrijke budgettaire kost met zich mee omdat de voorafgaande verlaging van fiscale en parafiscale lasten op lage lonen (noodzakelijk in de strijd tegen de financiële werkloosheidsvallen) niet gepaard ging met een vermindering van het uitkeringsvolume.

Specifieke inkomensproblemen en risicogroepen

Voor mensen die in armoede leven blijft de schuldoverlast een van hun meest prangende problemen. Een laag inkomen, gecombineerd met de maatschappelijke druk van de consumptiemaatschappij en de grotere bereikbaarheid van kredietmogelijkheden kunnen leiden tot schulden die niet in verhouding staan de financiële draagkracht. De Nationale Bank van België registreert de wanbetalingen bij consumentenkredieten en hypothecaire leningen die werden afgesloten door natuurlijke personen voor privé-doeleinden.

Eind 2003 stonden bijna 354.000 personen met afbetalingsmoeilijkheden in verband met in totaal ongeveer 507.000 contracten geregistreerd. Dit is bijna 4,3 procent van de meerderjarige bevolking. Het percentage varieert sterk naargelang het arrondissement van 2% tot bijna 9%. Deze gegevens kunnen moeilijk vergeleken worden met deze voor eerdere jaartallen omdat op 1 juni 2003 een nieuwe wetgeving van kracht is geworden die een breuk heeft veroorzaakt in de wijze van registratie.

In het kader van de wetgeving betreffende de collectieve schuldenregeling, hebben de griffies van de rechtbanken van eerste aanleg ongeveer 8.100 berichten van collectieve schuldenregeling in de loop van 2003 aan de Centrale gemeld. Eén op twee van die berichten werd gevolgd door de mededeling van een minnelijke of een gerechtelijke aanzuiveringregeling.

Arbeid

Zoals reeds aangegeven, is het risico om in armoede verzeild te raken afgetekend lager bij werkenden dan bij niet werkenden, zeker indien het aantal werkenden per huishouden toeneemt. Werkloosheid, en dan vooral langdurige (langer dan een jaar) en zeer langdurige (langer dan twee jaar) werkloosheid zijn in dit opzicht bijzonder problematisch.

EU-structurele indicator (NAP werkgelegenheid 2003)

1999	2000	2001	2002	2003
8,6	6,9	6,7	7,3	8,1

In 2001 kwam er een einde aan de daling van de werkloosheid. Waar tussen 1999 en 2000 de daling nog –3,7 % bedroeg, zien we in 2001 een stijging met 0,7 %. De stijging van de werkloosheid doet zich voor bij de kortdurige werkloosheid en dat vooral bij de jongeren. Zij zijn eerder tewerkgesteld in een tijdelijke job en stromen tijdens een conjuncturele vertraging sneller in de werkloosheid. Zonder het Rosettaplan zou de tol bij de jongeren nog groter zijn.

Tussen 1996 en 2001 daalde de lange termijn werkloosheidsgraad opmerkelijk, zowel voor mannen (van 4,4% naar 2,9%) als voor vrouwen (van 7,7% naar 3,5%). In 2002 is er een eind gekomen aan deze tendens. De langdurige werkloosheidsgraad stabiliseerde toen op 3,1% voor de mannen en 4,1% voor de vrouwen. In 2002 was ongeveer de helft van de werlozen langdurig werkloos. De zeer lange termijn werkloosheidsgraad bedroeg 2,4% (2% voor de mannen, 2,8% voor de vrouwen).

Activeringsprogramma's moeten er voor zorgen dat mensen de weg naar de arbeidsmarkt kunnen overbruggen. In België neemt een toenemend aantal uitkeringsgerechtigde werklozen deel aan een activeringsprogramma. In 1998 was dit nog bijna 43%, in 2001 50%. Hierbij is er een opmerkelijk verschil tussen vrouwen en mannen. Meer vrouwen (53 %) dan mannen (45 %) nemen deel aan een of andere vorm van activering.

Sommige groepen in de samenleving krijgen slechts moeilijk toegang tot de arbeidsmarkt. De werkzaamheidsgraad van mensen met een niet-EU nationaliteit lag in 2002 28,1 procentpunten lager dan deze van de bevolking met EU nationaliteit, en hun werkloosheidsgraad lag 26,7 procentpunten hoger. De verschillen zijn groter bij vrouwen dan bij mannen.

Er bestaan in België aanzienlijke regionale verschillen inzake werkzaamheidsgraad, dat blijkt uit de resultaten van de regionale cohesie-indicator (variatioecoëfficiënt van de werkzaamheidsgraad op het niveau van de provincies). Deze indicator geeft aan dat de verschillen groter zijn bij vrouwen dan bij mannen.

In België leefde in 2002 14% van de kinderen (0 tot 17 jaar oud) en een even hoog percentage van de volwassenen (18 tot 59 jaar oud) in een 'jobless household', een huishouden waarin men zou kunnen verwachten dat tenminste 1 persoon tussen 18 en 60 jaar ⁴ tewerkgesteld zou zijn, maar waar niemand een betaalde job heeft. Het percentage ligt voor de vrouwen merkelijk hoger dan voor de mannen (16% versus 12%). In Europees vergelijkend opzicht zijn dit hoge percentage. Het percentage bleef de laatste jaren tamelijk constant, een kortstondige daling in 1999 en 2000 niet te na gesproken.

Hoewel het hebben van betaald werk het armoederisico sterk beperkt vormt het toch niet altijd een sluitende garantie. In België werden in 2001 ongeveer 4 % van de werkenden (werknemers: 3%, zelfstandigen: 10 %) geconfronteerd met armoederisico (omwille van een laag inkomen, een laag uurloon, onregelmatig werk en/of de samenstelling van het huishouden).

Huisvesting

Betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting is een centraal gegeven in de strijd tegen de armoede en sociale uitsluiting. 68% van de woningen in België worden bewoond door de eigenaars, de mede-eigenaars of de vruchtgebruikers van de woning (2001). Dat is 2,6 procentpunten meer dan 10 jaar geleden. De stijging is groter in Vlaanderen (+3,4 procentpunten) dan in Wallonië (+1 procentpunt) en Brussel (+2,3 procentpunten). In de grootsteden is minder dan de helft van de bewoners ook eigenaar of vruchtgebruiker. Vooral Brussel telt weinig eigenaars en dus veel huurders.

Te gering aanbod van (sociale) huurwoningen

Het aanbod van sociale huurwoningen ligt in België beduidend lager dan in de meeste West-Europese landen. 5,7 % van de Belgische bevolking leeft in een woning die gehuurd wordt van een overheidsinstantie zoals de sociale huisvestingsmaatschappijen. De verhouding tussen het aantal sociale woningen (enkel huisvestingsmaatschappijen erkend door de drie gewestelijke huisvestingsmaatschappijen) en het aantal private huishoudens beliep in 2001 6,3 %. In verhouding tot de behoeften is het aantal sociale huurwoningen duidelijk onvoldoende.

Veel mensen met een laag inkomen oriënteren zich dan ook noodgedwongen naar het secundaire segment van de private huurmarkt, waar de prijs – kwaliteitsverhouding onevenwichtig is. Wie toch koopt, ontbreekt het vaak aan middelen voor renovatie om een kwaliteitsverbetering door te voeren.

Kwaliteit van de woningen

Ten opzicht van het vorige NAPincl zijn de cijfers van het aantal mensen (percentages 2001) dat leeft in een woning met ofwel gebrek aan comfort, ofwel huisvestingsproblemen ofwel een gebrek aan ruimte verbeterd, maar nog vrij scherp.

Levend in een woning met...	Aandeel van de totale bevolking	Aandeel van de bevolking met armoederisico	Aandeel van de bevolking zonder armoederisico
Gebrek aan comfort	2%	8 %	1 %
Huisvestingsproblemen	5%	9%	4 %
Gebrek aan ruimte	7%	12%	7%

Er is een significant verband tussen laag inkomen en elk van de geïdentificeerde huisvestingsproblemen. Samengevat blijkt ongeveer 14% van de bevolking te wonen in een woning met één of meer van deze problemen (synthetische indicator). Bij de bevolking met armoederisico loopt dit percentage op tot 26%, bij de rest van de bevolking bedraagt het 12%.

De betaalbaarheid van huisvesting

De gemiddelde woonquote (het aandeel van de naakte woonuitgaven in het beschikbare gezinsinkomen) steeg tussen 1992-1997 bij huurders veel scherper (van 18,6 % naar 24,5%) dan bij de afbetalende eigenaars (van 18,1% naar 19,3%). Het aandeel huurders in de twee laagste inkomensquintielen is trouwens flink gestegen (van 40,6% in 1976 tot 51,4 % in 1997). Het aandeel arme huurders neemt dus toe.

De algemene woonkost (inclusief huishoudens zonder woonkosten) is over de periode 1976/1997 met 95 % gestegen, terwijl het beschikbare inkomen van de huishoudens over dezelfde periode slechts met 5,9 % steeg. Vooral de prijzen in het lagere (en dus kwalitatief slechtere) segment van de huurmarkt stijgen sterker dan gemiddeld, en dus treffen ze vooral de lage inkomens. Analyse van de huishoudbudgetenquête 2000 toont aan dat ongeveer 14 % van de huishoudens wiens gezinsinkomen lager is dan het mediaan gezinsinkomen zich verplicht zien om maandelijks meer dan 33 % van hun gezinsbudget te besteden aan de huurprijs van hun woning.

Dak- of thuisloosheid

Het scherpst stelt de huisvestingsproblematiek zich bij mensen die dak-/thuisloos zijn. Het is cruciaal te kunnen beschikken over een indicator die het aantal daklozen kwantificeert. Door de aard van het gegeven is het echter bijzonder moeilijk accuraat, vergelijkbaar cijfermateriaal te verzamelen. Tot nu toe konden voor België nog geen geharmoniseerde cijfers verzameld worden, maar er loopt heel wat onderzoek. Naar aanleiding van het NAP2001-2003 werd door de werkgroep indicatoren een poging ondernomen om een definitie van dak- of thuisloosheid te ontwikkelen. Een task force bij Eurostat is rond deze problematiek actief. Ook studiewerk op het niveau van de gewesten en de universiteiten (ULB, 2001 (Brussel); Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, 2003 (Vlaanderen); UCL 2003) kan de basis leggen voor de constructie van een indicator. Enige partiële informatie werd inmiddels wel al verzameld in verband met een vorm van precare huisvesting, namelijk het permanent verblijf op campings of in residentiële parken. Het aantal betrokken personen wordt hier in 1999 geraamd op een 10.000 tal in het Waals Gewest. In het Vlaams Gewest werden in januari 2003 2.433 mensen geteld.

⁴ Huishoudens die uitsluitend uit studenten bestaan buiten beschouwing gelaten.

Gezondheid

Gezondheidstoestand

Diverse indicatoren geven aan dat mensen met een lagere sociale status (opleidingsniveau, activiteitsstatus, inkomensniveau) vaak in slechtere gezondheid verkeren dan mensen met een hogere positie op de sociale ladder.

Een belangrijke nieuwe indicator in dit verband is deze m.b.t. de levensverwachting en de gezondheidsverwachting naar opleidingsniveau. Op basis van een analyse van diverse gegevens verzameld tussen 1991 en 1997 kan men concluderen dat mensen met een laag opleidingsniveau (geen diploma of enkel lager onderwijs) in België niet alleen korter leven (vrouwen: 2,8 jaar; mannen 5,2 jaar) maar ook veel minder lang in goed ervaren gezondheid leven (vrouwen 14,5 jaar; mannen 15,5 jaar) dan hoog opgeleiden (diploma hoger onderwijs).

Cijfers in verband met kindersterfte naargelang de socio-professionele categorie van de vader geven aan dat er een omgekeerd verband is tussen beide variabelen: hoe lager de socio-professionele categorie van de vader, hoe hoger de kindersterfte.

Het percentage van de bevolking dat van zichzelf vindt dat hij of zij in slechte of zeer slechte gezondheid verkeert bedroeg in 2001 3% in het hoogste inkomenskwintiel versus 9% in het laagste inkomenskwintiel.

Inzake de psychische gezondheid werd bij 9 % van de bevolking van 15 jaar en ouder een depressie vastgesteld in de Gezondheidsenquête. Depressies komen gevoelig meer voor in het laagste inkomenskwintiel: 12 % tegenover 5,5 % in het hoogste inkomenskwintiel. In vergelijking met andere groepen is er sprake van een hoge incidentie bij werklozen (22%) en bij zieken en invaliden (40%).

Van de Belgische bevolking van 16 jaar en ouder is 6% in hun dagelijkse activiteiten ernstig gehinderd door ziekte, aandoeningen of handicap. Er is een merkbaar verschil naargelang het inkomensniveau: van de bevolking met armoederisico wordt 10% geconfronteerd met belemmeringen tegenover 5% bij de rest van de bevolking.

Er bestaat een gedocumenteerde band tussen armoede en de incidentie van tuberculose. De kans besmet te raken met TBC en actieve TBC te ontwikkelen is effectief gelieerd met ondervoeding, met overbewoning, met gebrekkige luchtverversing en met slechte sanitaire voorzieningen. Armoede kan ook een efficiënte en effectieve behandeling van de ziekte in de weg staan (gebrekkige toegang tot informatie en behandeling). Ruimtelijk is er ook een correlatie met urbanisatie. De incidentie is geconcentreerd bij specifieke risicogroepen, zoals asielzoekers en daklozen. In 2002 werden voor België 12,7 gevallen van TBC vastgesteld per 100.000 inwoners. Bij de niet-Belgen is dat 78,1, bij de Belgen 6,8. De incidentie concentreert zich vooral in de grote steden zoals Brussel, Luik en Antwerpen.

Risicofactoren

Een gedeeltelijke verklaring voor de vastgestelde verschillen inzake gezondheidstoestand naar socio-economische status kan gevonden worden in verschillen op het gebied van leefstijl en voedingsgewoonten. Epidemiologische studies tonen aan dat morbiditeit en mortaliteit toenemen bij zwaarlijvigheid. Uit de Gezondheidsenquête (2001) komt naar voren dat er een verband bestaat tussen zwaarlijvigheid (Body Mass Index gelijk aan of groter dan 30) bij de bevolking van 18 jaar en ouder en het opleidingsniveau (18% van de laag opgeleide bevolking is zwaarlijvig versus 6% van de bevolking met een hoog opleidingsniveau). Ook roken is een belangrijke risicofactor. In dezelfde Gezondheidsenquête stelt men vast dat ook het percentage zware rokers (20 sigaretten of meer per dag) verschilt naargelang het opleidingsniveau (11% in het geval van laag of gemiddeld opgeleiden versus 7% in het geval van hoog opgeleiden).

Toegang tot de gezondheidszorg

Een andere verklarende factor voor verschillen inzake gezondheidstoestand zijn verschillen op het vlak van de toegang tot gezondheidszorgen.

Opnieuw uit cijfers van de Gezondheidsenquête blijkt duidelijk dat de vroegtijdige opsporing van kanker bij de vrouw (mammografie, opsporing van baarmoederhalskanker) verloopt volgens een socio-economische gradiënt. 56% van de vrouwen met een lage opleiding hadden bij het afnemen van de gezondheidsenquête in 2001 geen baarmoederhalsuitstrijkje laten uitvoeren in de voorbije drie jaar, versus 27% in de hoge opleidingsgroep (de uitstrijkjes worden beschouwd als een doeltreffende test en de aanbevolen frequentie is eens om de drie jaar).

In België is nagenoeg iedereen verzekerd voor gezondheidszorgen (dekkingsgraad van meer dan 99%) en er zijn bijzondere inspanningen gedaan om de terugbetaling te verbeteren voor kwetsbare groepen o.a. via het stelsel van de verhoogde tegemoetkoming en de maximum gezondheidsfactuur. Toch moeten we vaststellen dat in 2001 10% van de bevolking leeft in huishoudens waar een of meer personen in de loop van het afgelopen jaar gezondheidszorgen heeft moeten uitstellen of schrappen om financiële redenen. Er zijn relatief grote verschillen naargelang het inkomen: het percentage loopt op tot 28% bij de bevolking met armoederisico tegenover 3% bij de bevolking in het hoogste inkomenskwintiel. Werklozen (20%) en zieke en invalide mensen (33%) zijn eveneens uitschieters.

Onderwijs

Verband tussen sociale uitsluiting en opleidingsniveau

De Westerse samenlevingen evolueren meer en meer naar een kennismaatschappij, waarin kennis arbeid genereert. In een maatschappij waar opleiding meer en meer bepalend is voor de positie op de sociale ladder, vallen diegenen met een lage opleiding uit de boot. Het armoederisico daalt met het stijgend opleidingsniveau.

In het NAPIncl 2001-2003 was een van de centrale doelstellingen het aantal jongeren dat voortijdig afhaakte zonder voldoende kwalificaties terug te dringen om een optimale aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te garanderen. Het aantal jongeren dat de schoolbanken verliet met niet meer dan lager secundair onderwijs daalde in de periode 1999-2002 in België van 15,2% naar 12,4%. De inspanningen dienen verder gezet te worden om de vooropgestelde doelstelling van een halvering tegen 2010 te halen.

Er is een verband tussen het vroegtijdig schoolverlaten en het onderwijsniveau van de ouders. 26 % van de kinderen van ouders die in 2000 als hoogste onderwijsniveau lager of lager secundair onderwijs hebben bereikt is vroegtijdige schoolverlater versus 3% van de kinderen van ouders die hoger onderwijs hebben genoten. Zo ontstaat er een proces van achterstellingen van generatie op generatie.

Kinderen van laaggeschoolde ouders en arbeiderskinderen lopen bovendien een beduidend hoger risico om schoolvertraging op te lopen. In Vlaanderen kende 1,4 % van de kinderen uit het lager onderwijs een schoolse vertraging van 2 jaar of meer in het schooljaar 2002-

2003. In de Franse Gemeenschap bedroeg dit 2,6%. In hetzelfde schooljaar had 6,6 % (Vlaamse Gemeenschap) en 16,5% (Franse Gemeenschap) van de leerlingen uit het secundair onderwijs meer dan twee jaar schoolachterstand.

In het vorige NAPincl werd dieper ingegaan op de drempels inzake onderwijskansen voor kinderen uit lage inkomensgroepen. De financiële drempels zijn een aandachtspunt in zowel de Franse als de Vlaamse Gemeenschap, net zoals het streven naar gelijke onderwijskansen voor alle kinderen. De discussie verschuift echter langzaam van gelijke toegang tot onderwijs naar gelijke onderwijsresultaten. Om de sociale ongelijkheid aan de eindmeet van het onderwijs zoveel mogelijk uit te roeien moet er ruimte gecreëerd worden voor een gedifferentieerde aanpak en extra investeringen om een optimale ontwikkeling van elke jongere te garanderen.

Momenteel stromen nog vele jongeren uit een kansarm milieu door naar het Buitengewoon Onderwijs. Het Buitengewoon Onderwijs komt objectief gezien meer tegemoet aan de noden van kansarme leerlingen: de kosten zijn lager, het vervoer wordt verzorgd, de toegankelijkheid is groter, er is meer individuele en gerichte aandacht, de logopedisten en kinesisten zijn aanwezig op school en dienen niet langer buitenschools ingeschakeld te worden. Het certificaat dat aan het einde wordt uitgereikt is echter niet altijd identiek aan dat binnen het gewoon onderwijs en dat geeft problemen bij de inschakeling naar werk. In Vlaanderen zit 6,2% van de leerlingen uit het lager onderwijs in het Bijzonder Onderwijs (schooljaar 2002-2003). In de Franse Gemeenschap is dit 4,6%. Voor het secundair onderwijs is dit percentage nagenoeg gelijk in beide gemeenschappen, met name 3,8 %.

Levenslang leren

De kennis- en informatiemaatschappij, de toegenomen complexiteit en de snelheid van de veranderingen, maken het nodig dat iedereen ook na de schoolloopbaan verder blijft bijleren en evolueren. Zeker de groepen die met een achterstand te kampen hebben, hebben de grootste nood aan bijkomende vorming en opleiding. In 2002 nam 7 % van de Belgen tussen de 25 en 64 jaar deel aan een of andere vorm van opleiding of vorming. Opgesplitst naar opleidingsniveau zien we dat slechts 2% van de laag opgeleiden een vorming volgde, tegenover 11% van de hoog opgeleiden.

In 2002 had 41 % van de Belgische huishoudens toegang tot het internet. Dit is een verdubbeling sinds 2000. Daarmee situeert België zich rond het gemiddelde van het Europa van de 15.

Maatschappelijke Integratie en participatie

Het inzicht groeit dat hardnekkige verschillen in welvaart ook samenhangen met verschillen in sociaal kapitaal dat gedefinieerd wordt als een geheel van netwerken, gedeelde normen en waarden en verstandhoudingen die de samenwerking binnen en tussen groepen vergemakkelijkt waardoor gezamenlijke doelstellingen effectiever bereikt kunnen worden. De sociale relaties die mensen hebben bepalen in grote mate mee de (im)materiële bronnen waar zij toegang toe hebben en daaruit afgeleid hun mogelijkheden tot maatschappelijke integratie en participatie aan de samenleving.

Eén indicator in verband met het sociale netwerk meet de frequentie van de contacten met vrienden, kennissen of familieleden die niet inwonen. 4% van de respondenten van 16 jaar en ouder zegt vrienden, kennissen of familieleden minder dan één keer per maand te ontmoeten (2001). Een andere indicator betreft de omvang van het sociaal netwerk. In 2001 zegt 16% van de bevolking minder dan drie goede vrienden en kennissen te hebben. Dit percentage loopt op tot 28% bij werklozen en 35% bij zieken en personen met een handicap. In België kan 13,3% van de populatie van 15 jaar of ouder niet rekenen op burens, familie of vrienden om hen te helpen in geval van onverwacht nood, om een probleem op te lossen of indien ze nood hebben aan een gesprek. Het niveau van steun stijgt in functie van het opleidingsniveau : 17% van de personen met maximaal een diploma van lager secundair onderwijs gaf aan een zwakke sociale ondersteuning te genieten, tegen 10% diegenen met een diploma van het hoger onderwijs.

Inzake het bijwonen van concerten of muziekevenementen, lezingen of voordrachten en het bezoeken van tentoonstellingen of musea geeft in 2001, 33% van de respondenten van 16 jaar en ouder aan in het voorgaand jaar aan geen enkele van deze activiteiten te hebben deelgenomen. Er zijn hier duidelijke verschillen op basis van arbeidsmarktpositie, opleidingsniveau en inkomen. Qua arbeidsmarktpositie, neemt bij de werkenden 23%, bij de werklozen 52%, bij de gepensioneerden 48% en bij de andere inactieven 35% nooit deel aan een van de activiteiten. Van de mensen uit de armoederisicogroep neemt 65% nooit deel aan dit soort activiteiten. Bij de groep met een inkomen boven de armoederisicodrempel is dat 28%.

Een andere indicator peilde op dezelfde manier naar het percentage mensen dat in de loop van het voorafgaand jaar nooit deelnam aan één van volgende activiteiten: naar de bioscoop, naar sportmanifestaties gaan, op café, op restaurant gaan, naar een dancing of discotheek gaan, bowling of snooker spelen. Aan deze vrijetijdsmanifestaties nam in vergelijking met de vorige indicator een aanzienlijk lager deel van de bevolking nooit deel: 7%. Men stelt wel opnieuw merklijke verschillen vast naar het al dan niet hebben van een laag inkomen en naar arbeidsmarktpositie. 21% van de mensen met armoederisico neemt nooit deel aan een van bovengenoemde vrijetijds-activiteiten, bij de andere groep is dit slechts 5%. Voor België blijkt verder nog dat in 2001 18% van de mensen tot huishoudens behoren die zich geen vakantie van 1 week buitenhuis kan veroorloven. In het eerste inkomenskwintiel loopt het percentage op tot 38%.

HOOFDSTUK II : OVERZICHT VAN DE VOORUITGANG GEREALISEERD IN HET KADER VAN HET NAPINCL 2001 – 2003

Het Belgische NAPIncl 2001 – 2003 was gestoeld op het bijbrengen van beleidsakkoorden en –plannen van de Federale overheid, de Gemeenschappen en de Gewesten. Het bood een overzicht van de maatregelen waarover een politiek akkoord was, concrete beleidsopties dus, voor de periode 2001 – 2003.

Om de opvolging van het eerste NAPIncl mogelijk te maken, ontwikkelde de coördinerende federale Cel Armoedebestrijding een monitoringinstrument. Voor elk van de bijna 300 maatregelen die in het luik “Acties” stonden vermeld, werd een opvolgingsfiche opgesteld waarbij de volgende zaken werden nagegaan : de uitvoerende organisatie en de contactpersoon, de fasering van de actie, afwijkingen in de vooropgestelde uitvoering en implementatie van de actie, de middelen die voor de actie werden vrijgemaakt per begrotingsjaar, het gebruik van indicatoren of andere kwantitatieve gegevens, de communicatie en informatie naar de bevolking en de betrokkenheid van de stakeholders. Deze manier van monitoring werd ondertussen reeds overgenomen door een aantal regionale overheden.

Monitoring is een continu proces, waarbij permanent informatie wordt ingebracht. Een puur kwantitatieve momentopname (mei 2003) laat zien dat twee derden van de acties ofwel gerealiseerd zijn (126) ofwel lopend of in voorbereiding (80). Het betreft hier dus een permanent opvolgingssysteem (monitoring), niet een globale evaluatie. Gezien de bevoegdheidsverdeling in België en de specifieke opbouw van het NAPIncl dient de evaluatie te gebeuren op het niveau dat de verantwoordelijkheid draagt. Bovendien is een actie vaak nog lopende of is de tijd te kort is om reeds effecten op het terrein te gaan meten. Voor een overzicht van de evaluatie van de verschillende acties uit de voorbije periode is het dus nog te vroeg.

Geordend volgens de doelstellingen van Nice geven we hieronder toch een gegeneraliseerde kort overzicht van de belangrijkste verwezenlijkingen. De opvolgingsfiche die per actie werd opgemaakt laat een gedetailleerde analyse toe. Bovendien kan binnen de monitoring gedetailleerde informatie verzameld worden over een aantal horizontale punten zoals indicatoren, de communicatie, de middelen en de ook de betrokkenheid van de stakeholders. Omdat de betrokkenheid van de stakeholders een belangrijk aandachtspunt is binnen de Europese context, wordt hier onder punt 4 even dieper op ingegaan.

1. Bevordering van de deelname aan het arbeidsproces en van de toegang van eenieder tot alle hulpmiddelen, rechten, goederen en diensten.

Om te vermijden dat jongeren vroegtijdig het schoolsysteem verlaten zonder voldoende kwalificaties werden er inspanningen ondernomen om het secundair technisch en beroeps onderwijs te herwaarderen, in Vlaanderen door het modulariseren ervan, en in de Franstalige Gemeenschap door de werkzaamheden van een commissie (CCPQ) die de onderwijs- en bedrijfs wereld verenigt om samen de benodigde competenties te definiëren zodat het onderwijs de jongeren beter voorbereidt op de arbeidsmarkt. De harmonisatie van de bestaande systemen deeltijds leren/deeltijds werken, trajectbegeleiding en een centrale stagedatabank van de stageplaatsen moeten er toe leiden dat jongeren vlugger en efficiënter een tewerkstellingsplaats vinden en werkervaring kunnen opdoen.

In alle landsdelen werden inspanningen geleverd om de bevolking en specifiek de jongeren via het onderwijs vertrouwd te maken met de nieuwe technologieën en de ICT-basisvaardigheden te verhogen.

Door vorming en sensibilisering van o.m. de sociale inspectiediensten, de arbeidsconsulenten en de sociale partners werd de strijd tegen de discriminatie bij de aanwerving aangeboden. Daarnaast wordt er een evenredige arbeidsparticipatie nagestreefd door het afsluiten van actieplannen met de bedrijfs wereld.

Door de startbaanovereenkomst en het voorafgaande inschakelingsparcours voor werkzoekenden, jonger dan 25 jaar, wordt een optimale overgang van de school naar de arbeidsmarkt gerealiseerd. Op drie jaar tijd werden er 126.000 startbaanovereenkomsten afgesloten.

De hervorming van de personenbelasting, de geleidelijke afschaffing van de aanvullende crisisbijdragen en de structurele vermindering van de werknemersbijdragen resulteerde in een verhoging van de nettolonen. Hiermee werd een van de belangrijkste werkloosheidsvallen weggewerkt. Aanvullende maatregelen versterken dit effect zoals het behoud van het recht op een verhoogde kinderbijslag, een eenmalige mobiliteitspremie, een premie voor éénoudergezinnen en een nieuwe berekeningswijze voor de cumulatie van een arbeidsinkomen met een ziekteuitkering.

De vermindering van de sociale zekerheidsbijdragen en een maandelijkse activeringspremie bevordert de tewerkstelling van de langdurig werklozen. Het Federale Lenteprogramma leidde tot een daling van het aantal leefloners met 13,4 % ('99 – 02) en een sterke toename van het aantal geactiveerden (+ 57 % of 1 op 7 leefloners). Het ESF speelde een belangrijke rol bij de realisatie van deze doelstelling. De globale federale financiële enveloppe van het ESF bedraagt €69,1 miljoen over een periode van 7 jaar (2000-2006), dus een jaarlijkse enveloppe van ongeveer €9,6 miljoen. 52% van de ESF-bijdrage wordt besteed aan acties van maatschappelijke integratie, beheerd onder prioriteit 2 door de CEL TOK van de Administratie van Maatschappelijke Integratie. Met de middelen worden de OCMW's er toe aangezet om arbeidsbegeleiding en opleiding voor hun cliënten te organiseren. In 2002 namen 172 OCMW's deel aan het TOK-programma. 1.142 personen ontvingen een sociale en technische opleiding in het kader van artikel 60§7. Voor 1.872 personen werd een inschakelingstraject opgesteld met het oog op het vinden en het behouden van een tewerkstelling. Van het overblijvend budget van het ESF wordt 26% of €2,6 miljoen gebruikt voor steun aan acties inzake de consolidatie van de werkgelegenheid onder prioriteit 3 terwijl 15% of €1,4 miljoen besteed wordt aan de problematiek van de gelijkheid op het werk tussen vrouwen en mannen, namelijk onder prioriteit 4.

De Gewesten leverden inspanningen om hun programma's om de werkloosheid op te sloppen te hervormen. In Vlaanderen werden een 10.000-tal precaire tewerkstellingscontracten omgevormd tot duurzame tewerkstellingsplaatsen. In Wallonië werden de verscheidene maatregelen omgezet tot één transparant en eenvoudig systeem voor de 40.000 betrokken arbeiders en 4.000 bedienden.

Om het familiale leven beter te verzoenen met het arbeidsleven werden er doorgedreven inspanningen geleverd op het gebied van kinderopvang. In Vlaanderen werd het aantal opvangplaatsen gevoelig uitgebreid, werden kwaliteitseisen vastgelegd, infrastructuurwerken uitgevoerd en de kostprijs verlaagd, o.a. door fiscale maatregelen. Daarnaast werden er maatregelen genomen om

de arbeidsduur in de ondernemingen te verminderen. In Vlaanderen werden bedrijven via projectsubsidies aangemoedigd en ondersteund bij een opmaak van een genderbewust personeelsbeleid en op het vlak van kinderopvang.

Het samenwerkingsakkoord inzake sociale economie had een stimulerend effect. De sector breidde uit en kreeg nieuwe kansen door een uitgewerkt impuls- en ondersteuningsprogramma dat inspeelde op de verscheidene facetten van de meerwaarden-economie.

Om een menswaardig inkomen te garanderen werden er een aantal vervangingsinkomens verhoogd zoals de werkloosheidsuitkeringen, de pensioenen en het bestaansminimum. Daarnaast werd er aan een aantal systemen gesleuteld zodat zij beter tegemoet komen aan de noden van de rechthebbenden en werden inactiviteitsvallen weggevoerd door o.a. het verhogen van het toegelaten inkomensplafond voor de partner van iemand met een handicap of het bijstellen van de cumulregels bij de arbeidsongeschiktheid. Twee systemen ondergingen een fundamentele wijziging. Het bestaansminimum werd vervangen door het recht op maatschappelijke integratie of het leefloon. Het gewaarborgd inkomen voor bejaarden werd vervangen door de inkomensgarantie voor ouderen.

In alle Gewesten is de sociale huisvesting een bijzonder aandachtspunt. Vlaanderen werkt aan de uitbreiding van het aanbod van sociale woningen met de 15.000 eenheden tegen 2004. Brussel realiseerde een gecentraliseerd inschrijvingssysteem in de sociale huisvestingssector. Op de huurmarkt namen de Gewesten initiatieven om de kwaliteit van de huurwoningen te verbeteren o.a. door controle en conformiteitsattesten. De verdere uitbouw en ondersteuning van de sociale verhuurkantoren is een belangrijk actiepoint in de Gewesten. In Wallonië ging er bijzondere aandacht naar de 8.500 permanente campingbewoners en werd er een geïntegreerd meerjarenplan uitgewerkt.

Door de aanpassingen aan regeling van de studietoelagen streven alle Gemeenschappen er naar om de kostprijs van het onderwijs voor de ouders te verminderen.

Om de directe toegankelijkheid tot de medische zorg te verhogen werden de remgelden verlaagd. Preventieve acties zoals de borstkankerscreening en de gratis vaccinatie werden uitgevoerd zoals voorzien. Vlaanderen installeerde de zorgverzekering die tussenkomt bij niet-medische kosten. Het Waalse Gewest startte met analyse en de herziening van de missies van de Centra voor de coördinatie van de gezondheidszorgen en de thuisverzorging om tot een geïntegreerd, betaalbaar en laagdrempelig aanbod te komen.

2. Voorkoming van de uitsluitingsrisico's

De bevordering van de inschakeling van risicogroepen op de arbeidsmarkt spitste zich in de eerste plaats toe op het stimuleren van een gediversifieerd aanwervingbeleid waarbij een evenredige arbeidsdeelname van kansengroepen wordt nagestreefd. Sensibilisatie en vorming van en samenwerking met de bedrijfswereld was in de periode 2001-2003 hierbij een belangrijk aandachtspunt voor zowel de federale als gewestelijke overheden. De Gemeenschappen en Gewesten leverden inspanningen om het aanbod aan taallessen voor anderstaligen gevoelig uit te breiden.

In Wallonië werden de "relais sociaux" geïnstalleerd, geïntegreerde voorzieningen voor de begeleiding en ondersteuning van mensen die in de marge van de maatschappij leven. Het "Sociaal Geïntegreerd Plan" met als doel de sociale en professionele integratie van achtergestelde groepen te bevorderen en de sociale netwerken in achtergestelde wijken te herstellen werd in Wallonië verder uitgevoerd en geïntensifieerd.

Om te voorkomen dat huurgeschillen uitlopen in uitzichtloze gerechtelijke procedures werd in de (Federale) huurwet voorzien in een verplichte poging tot minnelijke schikking bij de aanpassing van de huurprijs, de invordering van achterstallige huurgelden ofwel de uithuiszetting.

In 2001 werd de maximale gezondheidsfactuur ingevoerd om de verarming door gezondheidsproblemen te voorkomen. In functie van het gezinsinkomen zijn maximale grenzen ingesteld waarboven bepaalde persoonlijk betaalde kosten voor medische zorg niet kunnen stijgen.

3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbaren

In Vlaanderen werd het aantal arbeidsplaatsen binnen het stelsel van de sociale werkplaatsen en arbeidszorg gevoelig uitgebreid om de reïntegratie van de langdurig werklozen op de arbeidsmarkt te stimuleren. In Wallonië moet de hervorming van de "Gewestelijke zendingen voor de tewerkstelling" bijdragen tot een betere begeleiding van de werkzoekenden, met het accent op kwetsbare doelgroepen.

In Vlaanderen wordt er gewerkt aan een sociaal huurbesluit voor alle sociale verhuurders. Het Waalse Gewest voorziet in bijkomende subsidiering voor de bouw van tijdelijke en permanente woningen die tegemoetkomen aan specifieke noden. Middelen voor huisvesting worden geconcentreerd in bepaalde zones die op basis van socio-economische criteria afgebakend werden.

Het Vlaamse decreet op gelijke kansen in het onderwijs heeft als doel optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen te realiseren, uitsluiting, segregatie en discriminatie te vermijden en de sociale cohesie te bevorderen. In de Franstalige Gemeenschap werd het decreet op positieve discriminatie dat extra middelen toewijst aan scholen die vooral jongeren uit zwakke sociale milieus bereiken, veranderd zodat de hulp gericht wordt. Daarenboven ontvingen de pilootprojecten voor het wegwerken van de schoolachterstand van jonge migranten een erkenning door het decreet op de overgangsklassen. In de Duitstalige Gemeenschap worden leerlingen met een handicap geïntegreerd in het reguliere lager onderwijs en voorzien onthaalklassen in een adequaat onthaal van jongeren van vreemde herkomst die onvoldoende kennis van de Duitse taal hebben.

Op het vlak van gezondheid werden initiatieven genomen voor de bevordering van de sociale integratie van psychiatrische patiënten, chronisch zieken, mensen met diabetes en TBC. In de Duitstalige Gemeenschap werden er specifieke initiatieven genomen om gezonde en betaalbare voedingsgewoonten te promoten bij mensen die in armoede leven.

4. Mobilisatie van alle actoren

Het Steunpunt tot bestrijding van armoede, sociale uitsluiting en bestaansonzekerheid organiseert structureel overleg met de verenigingen waar de armen het woord nemen en de dialoog organiseert met andere maatschappelijke actoren. Een interessante actie was de kwalitatieve evaluatie van de toegankelijkheid van de gezondheidszorg op een participatieve manier vanuit een ruim samenwerkingsproces waarbij alle actoren op het gebied van gezondheidszorg betrokken werden.

De Werkgroep "indicatoren" zorgde voor een versterking van de planmatig en wetenschappelijk ondersteunde aanpak. Bestaande indicatoren rond sociale insluiting werden geactualiseerd en nieuwe ontwikkeld. De samenwerking tussen de federale en regionale overheden en de academische wereld leidde tot een nieuwe dynamiek en een grotere onderlinge overeen- en afstemming.

Het Steunpunt werkt in samenspraak tussen mensen die in armoede leven, de wetenschappers en administraties aan de ontwikkeling van indicatoren die beter rekening houden met de realiteit van het leven in armoede.

Het armoededecreet bracht in Vlaanderen verschillende beleidsinstrumenten samen : de opmaak van een Vlaams Actieplan bij het begin van de legislatuur met participatie van de doelgroep, de oprichting van een permanent armoedeoverleg, de ondersteuning van de verenigingen waar de armen het woord nemen en de opleiding en tewerkstelling van ervaringsdeskundigen. In 2003 volgen 44 mensen de opleiding, 19 studeerden af waarvan 13 in een regulier kader als opgeleide ervaringsdeskundige tewerkgesteld worden (o.a. binnen opbouwwerk, algemeen welzijnswerk, de opleiding ervaringsdeskundige, de VDAB).

Het Waalse Gewest publiceerde in 2001 het rapport over de Sociale Cohesie, dat interdepartementaal door de administratie werd opgesteld in nauwe samenspraak met de instituties die direct of indirect met sociale uitsluiting geconfronteerd worden. De actualisatie van de inventaris van de gewestelijke maatregelen die verband houden met de realisatie van de sociale grondrechten en het verder zetten van werkzaamheden i.v.m. de indicatoren zijn een blijvend aandachtspunt.

Betrokkenheid van de stakeholders

Voor 65 acties zijn de stakeholders aangegeven en de manier waarop zij betrokken werden bij de uitwerking en uitvoering van een actie. We kunnen een vijftal in de praktijk gebrachte methoden onderscheiden.

Om te beginnen is er de consultatie van de bestaande adviesraden en overlegcomités waarin de stakeholders vertegenwoordigd zijn. Enkele voorbeelden : de Nationale Arbeidsraad, de Nationale Hoge Raad voor personen met een handicap, het Raadgevend Comité voor Pensioenen en het Vlaamse Permanent Overleg Armoedebestrijding.

Een tweede werkwijze is het instellen van een permanente begeleidingscommissie of werkgroep naar aanleiding van een concrete actie met als taak de actie mee uit te denken, vorm te geven en de opvolging en de evaluatie te garanderen. Afhankelijk van de actie varieert de samenstelling. Een voorbeeld is de ontwikkeling van een pilootexperiment inzake naschoolse opvang in de Franse Gemeenschap, waarin de scholen, de lokale, gewestelijke en gemeenschapsoverheden, de ouders en het verenigingsleven in de stuurgroep zetelen. In het Waalse Gewest zien we dat op deze manier alle belanghebbenden (kabinetten en administraties, lokale overheden, sociale verenigingen, uitbaters, bewoners, sociale huisvestingsmaatschappijen,) betrokken worden bij het uitwerken en opvolgen van het meerjarenplan voor de permanente bewoners van campings en woonparken.

Een andere vorm is de eenmalige of ad-hoc raadpleging van koepelorganisaties of belangenverenigingen. Zo werden de Verenigingen waar de Armen het Woord nemen in Vlaanderen via overleg betrokken bij de uitwerking van het Vlaamse armoededecreet. Een ander voorbeeld is de consultatie die opgezet werd n.a.v. omvorming van het bestaansminimum tot het recht op maatschappelijke integratie.

De organisatie van kwalitatieve en statistische enquêtes garandeert een ruime bevraging van de stakeholders. Zo werd de aanpassing van de arbeidstijd en arbeidsduurvermindering mee vorm gegeven door de resultaten van een bevraging van de bevolking.

Een laatste werkwijze is het organiseren van grootschalige fora voor gedachtenuitwisseling zoals het Toekomstverkennd congres dat Vlaanderen jaarlijks organiseert om vooruit te blikken op de uitdagingen voor het Vlaamse armoedebeleid.

HOOFDSTUK III : STRATEGISCHE AANPAK, HOOFDDOELSTELLINGEN EN BELANGRIJKSTE STREEFDOELEN

Het tweede NAPincl is opnieuw het resultaat van de gezamenlijke inspanningen van de federale en gefederaliseerde overheden om een samenhangend en politiek gedragen programma op te stellen om armoede en sociale uitsluiting tegen te gaan.

Gemeenschappelijk uitgangspunt is dat in eerste plaats beleid zo moet worden uitgebouwd dat op een structurele manier armoede voorkomen wordt. Dit betekent dat iedereen gelijke toegang moet krijgen tot de grondrechten zoals ze in de Belgische wetgeving zijn opgenomen, alsook in de internationale teksten die in België van kracht zijn. Zo zijn de sociale grondrechten in de Belgische Grondwet verankerd (artikel 23) (cfr. NAPincl 2001 – 2003).

Om een gelijke toegang voor elke burger tot de grondrechten te realiseren is het onontbeerlijk om een preventief, structureel en inclusief beleid van sociale insluiting te voeren en dit in een breed partnerschap met alle actoren. Waar in het beschermingsnet gaten vallen, moet een direct armoedebeleid (gericht naar specifieke doelgroepen of territoria, bij voorbeeld) in opvang voorzien.

Om in het kader van het NAPincl tot een coherente en integrale strategie te komen, werd een robuuste doelstellingstructuur ontwikkeld. De bouwstenen hiervoor werden aangeleverd door het Algemeen Verslag over de Armoede (1994), het NAPincl 2001-2003 (2001) het Gezamenlijke Rapport van de Commissie en de Raad over de sociale insluiting (2001) en uiteraard de herziene doelstellingen van Nice (2002).

Vertrekpunt is een thematische indeling gebaseerd op de 10 rechten zoals zij in het Algemeen Verslag werden verwoord : het recht op een gezinsleven, maatschappelijke dienstverlening, rechtsbedeling, een menswaardig inkomen en een menswaardige behandeling in geval van financiële moeilijkheden, arbeid, gezondheid, wonen, cultuur en vrijetijdsbesteding, participatie en onderwijs.

De federale en gefederaliseerde overheden hanteerden deze doelstellingstructuur om hun beleidsmaatregelen in te schuiven in het NAPincl. Per beleidsmaatregel werden de volgende zaken nagegaan : achtergrond van de beleidsmaatregel (probleemsituering, bestaande wetgeving, maatregelen of programma's waarbinnen de actie kadert, ...), de betrokken actoren en beschrijving van de manier waarop zij zullen betrokken worden, de specifieke weerslag op mannen, vrouwen en immigranten, timing en eventuele fasering van de beleidsmaatregel, de budgettaire middelen, de informatieverspreiding, indicatoren en kwantitatieve doelstellingen. Al deze info staat gebundeld op fiches (1 per actie) wat toelaat een continue monitoring uit te voeren.

Tegen deze achtergrond werd een inspanning geleverd om gekwantificeerde doelen (targets) te formuleren. Ervaringen uit andere lidstaten (zoals Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Ierland) leren dat het formuleren van globale en overkoepelende doelen niet evident is. Daarom werd geopteerd om te werken met specifieke doelen. Het voordeel van specifieke streefdoelen is dat zij concreter zijn en min of meer aansluiten bij specifieke beleidsinstrumenten. Daardoor zijn zij ook beheersbaarder. Een benadering waarbij diverse/vele targets worden gesteld, sluit bovendien ook beter aan bij het multidimensionele karakter van de armoedeproblematiek. Een dergelijke benadering heeft ook een analytisch voordeel. Het laat beter toe te onderscheiden op welke terreinen vooruitgang is geboekt en welke niet, welke beleidsinstrumenten gewerkt hebben en welke niet. Tenslotte en niet in het minst belangrijk voor het Belgische institutionele kader : het laat ook monitoring toe op het beleidsniveau dat specifiek bevoegd is voor de actie.

De targets zijn niet afzonderlijk op een lijst gezet, noch systematisch vermeld in hoofdstuk 4, maar zijn beschikbaar in het federaal monitoringbestand.

HOOFDSTUK IV : BELEIDSMAATREGELEN

1. Participatie

De participatie van uitgesloten en aan het beleid dat hen aanbelangt, is een essentiële factor voor de slaagkansen ervan. Naast de structurele maatregelen beschreven in hoofdstuk V, zijn er verschillende projecten ter bevordering en ondersteuning van de participatie van specifieke doelgroepen, om ze te betrekken bij de besluitvorming, of meer bescheiden om hun isolement te doorbreken met het oog op het implementeren van een of andere vorm van participatie.

1.1. Bevorderen van de participatie van uitgesloten en aan het beleid inzake sociale insluiting.

[1] Om het overleg met de armen zelf te verbeteren zal het Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting worden versterkt en verzelfstandigd.

[2] Bovendien zal tien jaar na het Algemeen Verslag over de armoede een breed maatschappelijk debat over armoede en sociale uitsluiting worden georganiseerd.

[3] In Vlaanderen zorgt het decreet betreffende de armoedebestrijding (21 maart 2003) voor een structurele verankering van de verschillende initiatieven die met betrekking tot armoedebestrijding door de Vlaamse regering genomen worden: het opstellen van een actieplan armoedebestrijding; de installatie van een permanent overleg; de inhoudelijke en financiële ondersteuning van de 'Verenigingen waar armen het woord nemen' die beantwoorden aan de 6 criteria: armen samenbrengen in groep, armen het woord geven, werken aan de maatschappelijke emancipatie van de armen, werken aan maatschappelijke structuren, vormingsactiviteiten en de dialoog organiseren en armen blijven zoeken; de ondersteuning van het Vlaams netwerk van deze verenigingen dat tot taak heeft de activiteiten van de verenigingen waar armen het woord nemen te ondersteunen en te coördineren en de opleiding en inschakeling van opgeleide ervaringsdeskundigen in de armoede.

[4] In 2003 zal het Observatorium van de Gezondheid en het Welzijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de mensen die beroepshalve met de problematiek bezig zijn en de groepen van kwetsbare en met zware schulden overladen personen betrekken bij de analyse van hun ervaring op het gebied van zware schuldenlast en ongewilde gevolgen van reglementeringen, bij het noteren van de inbreuken op de menselijke waardigheid in hun contacten met de administraties en de diensten, bij de manier waarop ze te woord worden gestaan en bij het overleg met de politieke overheden.

[5] In de toepassing van het Toekomstcontract, het Meerjarenplan m.b.t. het permanent wonen in toeristische voorzieningen en andere initiatieven op het gebied van de nabijheidsacties levert het Waalse Gewest grote inspanningen om de participatie van mensen in armoede of de verenigingen die met hen werken te betrekken bij het uitwerken van het beleid. Die participatie concretiseert zich in het kader van diverse begeleidingsstructuren van de projecten. Het is in deze optiek dat het Waalse Netwerk Armoedebestrijding zal betrokken worden bij de opvolging van het NAPincl 2003-2005.

[6] In de Duitstalige Gemeenschap zal een professionele kracht ter beschikking van de werkgroep "Sozialbericht" gesteld worden met het oog op de begeleiding en de uitvoering van de werkzaamheden van deze groep, zonder het kwalitatief aspect van het « Sozialbericht » te vergeten: de dialoog tussen de personen die in armoede leven.

1.2. Identificatie en verwijdering van de hindernissen

[7] Aan de burger moet de mogelijkheid geboden om op een meer doorslaggevende wijze deel te nemen aan de werking van de samenleving. Geen enkel instrument mag verwaarloosd worden om zijn participatie te versterken, het weze de representatieve democratie, de directe democratie of de participatieve democratie langs de dialoog met het middenveld. Om de directe democratie te versterken zal de regering voorstellen om een nieuwe bepaling in te voeren in titel III van de grondwet om de gewesten de mogelijkheid te geven volksraadplegingen in te richten in de aangelegenheden waarvoor zij bevoegd zijn. De regering zal participatieve initiatieven bevorderen; zij zal de juridische belemmeringen wegwerken die thans wegen op de participatiebegrotingen van wijken.

[8] Bovendien zal de federale regering er over waken dat de Europese Ontmoeting van mensen die in armoede leven, die driemaal op haar initiatief of met haar medewerking werd georganiseerd, een jaarlijks weerkend evenement wordt dat ingeschreven staat op de Europese agenda. Zij zal rekening houden met de besluiten van deze Ontmoeting bij de uitwerking van haar beleid.

1.3. Bevorderen van de participatie van de meest kwetsbare doelgroepen.

[9] Het jeugdwerkbeleidsplan 2002-2004 zal in Vlaanderen verder uitgevoerd worden. Ook is er sprake van de goedkeuring van een nieuw decreet houdende de ondersteuning en de stimulering van het gemeentelijk, het intergemeentelijk en het provinciaal jeugd- en jeugdwerkbeleid. In 2003 wordt een toename van het aantal toegekende beurzen nagestreefd voor jongeren afkomstig uit situaties van sociale uitsluiting en armoede die deel te nemen aan een internationaal initiatief dat wordt georganiseerd door een vereniging die gesubsidieerd wordt op basis van het decreet op het landelijk georganiseerd jeugdwerk.

[10] In Brussel, vanaf 2003, zal de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de participatie van de meest kansarme personen bevorderen en hun organisaties erkennen en steunen.

[11] In de Franse Gemeenschap bestaat er sinds verschillende jaren een regelmatige dialoog tussen professionelen uit de jeugdhulpverlening (adviseurs, directeurs, afgevaardigden, pedagogische inspectie, administratie) en vertegenwoordigers van twee verenigingen, partners van het Algemeen Verslag over de Armoede (ATD/Vierde Wereld en Lutte Solidarité Travail (LST)). Deze groep, AGORA genoemd, vergadert maandelijks. Hij wordt voorgezeten door de Administratie en krijgt steun van het Steunpunt Armoedebestrijding. Vertrekkend van een uitwisseling van levenservaringen zoekt AGORA in wederzijds respect naar wegen om de toepassing van het Decreet over de jeugdhulpverlening te verbeteren.

[12] In de Duitstalige Gemeenschap wordt vanaf juni 2003 in een contract voorzien tussen de regering en de vereniging "Arbeitsgemeinschaft für Suchtvorbeugung und Lebensbewältigung", met het oog op de begeleiding van eenoudergezinnen.

2. Maatschappelijke dienstverlening

In het verlengde van de geleverde inspanningen op federaal vlak om het recht op een "bestaansminimum" te vervangen door een echt Recht op maatschappelijke integratie, willen de Gemeenschappen en Gewesten de kwaliteit, de toegankelijkheid en de coördinatie van de diensten voor maatschappelijke dienstverlening verbeteren.

2.1. Versterken van de maatschappelijke dienstverlening

[13] Om tot een geïntegreerde dienstverlening te komen die eveneens leidt tot een administratieve vereenvoudiging voor de burgers, worden er doorgedreven inspanningen geleverd om de OCMW's te stimuleren zich aan te sluiten bij de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid. Hiervoor worden extra budgetten voorzien.

[14] Het uitgangspunt van het Vlaamse kwaliteitsdecreet is dat een voorziening, overeenkomstig haar opdracht, verplicht is aan iedere gebruiker zonder onderscheid op basis van leeftijd, geslacht, ideologische, filosofische of godsdienstige overtuiging, ras, geaardheid en financiële draagkracht, verantwoorde zorg te verstrekken. Tegen ten laatste 1 april 2004 moeten alle voorzieningen uit de welzijnssector een kwaliteitsboek en –plan opgesteld hebben. Onder andere om de voorzieningen bij dit nieuwe traject te ondersteunen wordt er in de loop van 2003 een Centrum voor Kwaliteit opgericht.

[15] Om het recht op minimumlevering inzake elektriciteit te garanderen zal er vanaf 1/7/2003 een uitvoeringsbesluit in werking treden waarbij de netbeheerder een budgetmeter plaatst bij alle huishoudelijke afnemers die zijn afgesloten of bij wie een stroombegrenzer werd geplaatst.

[16] Om in Vlaanderen een minimum aanbod aan openbaar vervoer en verplaatsingsmogelijkheden te waarborgen werd de invoering van het recht op basismobiliteit verder gezet en moet dit gerealiseerd zijn voor het einde van 2006.

2.2. Identificatie en verwijdering van de hindernissen voor de toegang tot de maatschappelijke dienstverlening

[17] In Brussel (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie), wordt tegen 2004 een geïllustreerde folder in een toegankelijke taal opgesteld, en dit in samenwerking met de gebruikersgroepen en de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's), om deze groepen te informeren over hun rechten en plichten, de doelstellingen en de opdrachten van het OCMW en de toekenningsvoorwaarden van het leefloon.

2.3. Aanpassing van de structuren voor maatschappelijke dienstverlening aan de situatie van de meest kwetsbaren.

[18] Essentieel is ook het waarborgen voor iedereen van de OCMW-dienstverlening. Dat houdt op federaal niveau het verbeteren in van het statuut van de daklozen en wel door de groep van begunstigten op een installatiepremie uit te breiden. Jaarlijks worden er nu 2.000 installatiepremies uitgekeerd aan begunstigten van een leefloon. Als men ervan uitgaat dat de categorie van de leefloners ongeveer een derde uitmaakt van de daklozen, dan maken de nieuwe categorieën die voor de premie in aanmerking komen het overblijvende tweederde uit. De uitbreiding van de maatregel tot de sociale uitkeringen en personen met een klein inkomen zou zich dan ook moeten vertalen in de toekenning van 4.000 bijkomende jaarpremies.

[19] Er zal voorontwerp van wet over de opvang van asielzoekers ingediend worden om de Europese richtlijn (2003/9/CE) om te zetten in de minimale opvangnormen. Deze toekomstige wet zal de bepalingen bekrachtigen die reeds in het voorjaar van 2004 werden genomen om een verbetering van de opvangkwaliteit te realiseren. Hierbij werd de begeleiding van de asielzoekers geïntensifieerd en gediversifieerd gedurende heel hun verblijf, teneinde hun terugkeer voor te bereiden indien zij werden uitgewezen of zoniet hun integratie in de Belgische maatschappij voor te bereiden in geval van erkenning van het statuut van vluchteling.

[20] In Vlaanderen zal er verder werk worden gemaakt van het uitklaren van de rol die de minderhedensector en het algemeen welzijnswerk kunnen vervullen bij de eerstelijns hulpverlening zodat het ondersteuningsaanbod gestroomlijnd wordt.

[21] Vanaf 1 maart 2004, wordt in het Waalse Gewest bij decreet een sociaal beleid ontwikkeld met het oog op het voortzetten, valoriseren en erkennen van de vaardigheden van de begunstigten als burger in de samenleving. Het betreft de erkenning en betoelaging van privé en openbare «diensten voor sociale integratie», de erkenning van de bestaande stedelijke en intercommunale sociale steunpunten en het starten van nieuwe steunpunten, en de oprichting van een gewestelijk forum voor sociale insluiting waarvan de belangrijkste doelstelling is een waakzaamheidsfunctie uit te bouwen naar de openbare besturen.

[22] De Duitstalige Gemeenschap heeft het Rode Kruis belast met het oprichten van een sociaal onthaalbureau en het organiseren van verschillende vormen van integratiehulp voor asielzoekers, vluchtelingen, migranten en elke persoon die in moeilijkheden verkeert, met specifieke aandacht voor vrouwen. Het betreft een project dat door het Europees Vluchtelingenfonds medegefinancierd wordt.

3. Gezin

Of het nu via de sociale zekerheid, via de fiscaliteit of via meer specifieke acties gebeurt, de overheid moet er voor zorgen dat enerzijds het recht om in een gezin te leven niet door de armoede in het gedrang komt, en dat anderzijds het uiteenvallen van het gezin om welke reden ook (echtscheiding, overlijden, plaatsing, opsluiting...), niet tot de armoede van de gezinsleden leidt. In het kader van deze paragraaf worden voor de jongeren specifieke acties ondernomen, onder meer in een optiek van preventie van de delinquentie.

3.1. Behoud van de solidariteit onder gezinsleden

3.1.1. Zorgen voor economische stabiliteit en betere levensomstandigheden

[23] Op 13 november 2003 startte de Staten-Generaal van het Gezin waarbij meer dan 250 personen zich in 5 werkgroepen over de gezinskwesties beraadden. Er werden maatregelen voorgesteld op de volgende gebieden : de koppeling van het gezinsleven met het beroepsleven, gezinnen en sociale zekerheid, gezinnen en het burgerlijk en gerechtelijk recht, diensten aan de gezinnen en ouderschapssteun en gezinnen en fiscaliteit. In het voorjaar van 2004 werden op basis van de verslagen van de werkgroepen van de Staten-Generaal van het Gezin, al een groot aantal maatregelen getroffen zoals, op het vlak van de koppeling tussen beroeps- en privéleven en van de kinderopvang heeft: een betere regeling van de moederschaps-, adoptie- en ouderschapsverloven; een betere regeling van de fiscale aftrekbaarheid van de opvangkosten voor kinderen van 3 tot 12 jaar; de fiscale aanmoediging voor de opvang van bejaarde ouders in het gezin; een betere regeling van de kinderbijslag voor zieke kinderen en kinderen met een handicap; een betere ondersteuning van de buitenschoolse kinderopvang; de vrijmaking van budgetten voor de organisatie van doorgangswoningen voor de gezinnen in sociale nood.

[24] De Waalse Regering stelt een eenvoudiger, billijker en aanzienlijk verminderde belasting voor elk Waals gezin voor, en meer in het bijzonder voor kansarmen, bejaarden en personen met een handicap. Tegen eind 2003 zal de belasting op huisvuil afgeschaft worden, komt er een aanzienlijke vermindering van het kijk- en luistergeld en een uitbreiding van het vrijstellingsgebied tot de gerechtigden op het leefloon, op de maatschappelijke dienstverlening of op een gewaarborgd minimumpensioen, op de psychiatrische verzorgingstehuizen en op de rustoorden voor bejaarden, en op sommige instellingen actief in de jeugdbescherming, in de kinderopvang, in de hulp voor gezinnen in moeilijkheden en in de begeleiding, de opleiding, de inschakeling van personen met een handicap. In de loop van 2003 komt er ook een uitbreiding van de vrijgestelde schijf van de successierechten in rechte lijn en tussen echtgenoten en wettelijke samenwonenden voor de rechthebbenden wier deel 125.000 € niet overschrijdt. Inzake onroerende voorheffing op de woninghuizen, worden vanaf 2004 de verminderingen voor een persoon ten laste en/of met een handicap vervangen door forfaitaire verminderingen met 125 of 250 €.

3.1.2. Ondersteuning en aanmoediging van gezinnen om thuis zieken, gehandicapten en ouderen te verzorgen

[25] In 2004 keurde de Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers een wetsontwerp goed om de opvang van bepaalde oudere zorgafhankelijke personen in het gezin fiscaal te stimuleren. Vanaf het aanslagjaar 2006 zal het ten laste nemen van die personen vergemakkelijkt worden door een deel van hun pensioenen niet in aanmerking te nemen voor de berekening van hun netto bestaansmiddelen; het zal ook een bijkomende verhoging van de belastingvrije som gegeven worden indien die personen ten laste zijn.

[26] In het Waals Gewest zullen bovenvermelde maatregelen inzake belastingverminderingen ongetwijfeld tot deze doelstelling bijdragen.

3.2. Voorkoming van uitsluitingsrisico's

[27] Het parlement richtte een subcommissie familierecht op om vraagstukken aan te snijden en mogelijke oplossingen aan te reiken voor het recht op co-ouderschap en de adoptie door paren van hetzelfde geslacht, het ouderlijk gezag en stiefouders en het draagmoederschap. Daarbij buigt de subcommissie zich ook over een betere definiëring van de rechten en plichten bij samenlevingscontracten en bij het huwelijk. Ook zal het afstammingsrecht zal worden vereenvoudigd en zullen de discriminaties terzake in het Burgerlijk wetboek worden weggewerkt.

3.2.1. Zorgen voor steun bij het uiteenvallen van een gezin en bij scheiding

[28] Het behoud van contact tussen de gedetineerde ouder en het kind werkt een betere resocialisatie in de hand bij de invrijheidstelling en vermindert aanzienlijk de kansen op herhaling en beperkt het lijden van het kind. De Franse Gemeenschap voorziet in een wettelijk kader en de erkenning van de « Services-lien » (Diensten-band), waardoor de gedetineerde ouders in contact met hun kinderen kunnen blijven.

3.2.2. Bevorderen van voorlichtings-, scholings-, ondersteunings- en begeleidingsdiensten

[29] Het Waals decreet over de buurtpreventie in de steden en gemeenten levert een wettelijke basis voor drie reeds bestaande maatregelen, namelijk de geïntegreerde sociale plannen, de veiligheidscontracten en de begeleiding van de slachtoffers. Eind 2003 wordt een oproep gedaan voor projecten aan de gemeenten die in aanmerking komen. Deze gemeenten moeten een buurtpreventieplan uitwerken om te beantwoorden aan de plaatselijke noden inzake de preventie van bestaansonzekerheid, armoede en uitsluiting, de beperking van de risico's verbonden aan de toxicomanie, het opnieuw aanknopen van sociale, interculturele en intergenerationele banden, de preventie van de delinquentie en inzake slachtofferhulp.

3.2.3. Het voorkomen van sociale uitsluiting bij kinderen

[30] Een samenwerkingsakkoord zal tussen de federale Staat en de Gemeenschappen gesloten worden om de verplichtingen van iedere betrokken partij te verduidelijken ten opzichte van minderjarigen wat hun toegang tot algemene en bijzondere bijstand betreft.

[31] In samenwerking met de DECET-partners maakte Kind en Gezin in Vlaanderen een video aan over vijf 'good examples of good practice' van omgaan met diversiteit in de kinderopvang. De video zal in 2003 verspreid worden.

[32] In het kader van het decreet van 4 maart 1991 van de Franse Gemeenschap betreffende de bijzondere jeugdzorg zullen netwerken worden ingesteld en zal erop toegezien worden dat iedere jongere toegang heeft tot een voor zijn moeilijkheden geschikte dienst. Er zal massaal geïnvesteerd worden in preventie, in de strijd tegen de uitsluiting van jongeren, in de begeleiding van mishandelde kinderen en in de ondersteuning van gezinnen in hun levenssfeer.

[33] In de Franse Gemeenschap zullen alle verenigingen die vakantiecentra organiseren of die animatoren opleiden daarenboven meewerken aan het opmaken van een ontwikkelingsplan inzake opleiding zodat zij omkaderingsnormen voor vakantiecentra kunnen halen en om het aantal en de bekwaamheden van de animatoren te verhogen teneinde echte pedagogische projecten te kunnen uitvoeren en de ouders een kwaliteitsvolle omkadering te waarborgen. Het aantal animatoren zou tegen 2010 moeten verdubbelen.

Opmerking: de maatregelen betreffende opvang van kinderen jonger dan 3 jaar en buitenschoolse opvang zijn ondergebracht in het thema Tewerkstelling aangezien zij tot een vlotte combinatie van gezinsleven en beroepsleven bijdragen en daardoor een middel zijn om een belangrijke werkloosheidsval weg te nemen.

3.3. Bevordering van initiatieven voor kwetsbare gezinnen

[34] In het kader van de ruimere hervorming van de integrale jeugdhulpverlening in Vlaanderen werd er in 2002 een leerproces opgezet waarbij de veranderingen, specifiek inzake het inzagerecht en de dossiervorming, in een dialooggroep met mensen die leven in armoede behandeld werden. Vanuit deze leerervaring zullen in 2003 verdere acties opgezet worden om de participatie van mensen die in armoede leven aan het proces van de integrale jeugdhulpverlening te verhogen.

[35] In het kader van het Europees MOSES-programma werd het Waals Gewest inzonderheid belast met het nagaan van de technische en financiële haalbaarheid van autodelen in middelgrote steden en met het uittesten van de mogelijke toepassing van het concept voor toeristische doeleinden. Een testproject zal daartoe in 2003 uitgewerkt worden en in 2004 uitgebreid worden, om een gids met goede praktijken te kunnen opmaken. Het Waals Gewest wenst verder te gaan dan dit experimenteel stadium en het potentieel van autodelen te onderzoeken als ondersteuning voor maatschappelijke integratie.

4. Justitie

Op het burgerrechtelijk vlak is één van de federale prioriteiten een verbeterde toegang tot het gerecht. Op strafrechtelijk vlak zullen het penitentiair beleid, een adequaat strafbeleid, de jeugd delinquentie en de opvang van de slachtoffers een prioritaire behandeling krijgen.

4.1. Voorzien in de toegang tot de wetgeving en rechtbanken

[36] De juridische bijstand zal worden uitgebreid. Het budget zal verhoogd worden en de inkomensvoorwaarden die toegang verlenen tot juridische bijstand zullen worden versoepeld. Concreet zullen vanaf 1 januari 2004 bepaalde categorieën van rechtsonderhorigen volledig of gedeeltelijk kosteloos juridische tweedelijnsbijstand en juridische bijstand krijgen. Anderzijds zal, in overleg met de balies, het puntensysteem van advocaten, die tussenkomen in het kader van juridische bijstand worden geëvalueerd en aangepast. Ook de verenigingen zullen worden aangezet bij te dragen tot de juridische eerstelijnsbijstand. Eveneens kan een solidariteitssysteem voor gerechtelijke risico's worden opgezet in overleg met de Orde van Franstalige Balies en de Orde van Vlaamse Balies. Tenslotte moeten de gerechtskosten voor de rechtsonderhorigen verder dalen.

4.2. Voorkoming van uitsluitingsrisico's

[37] De wet op de jeugdbescherming van 1965 zal worden gemoderniseerd met het oog op een betere bescherming van en het geven van meer kansen en hulp aan jongeren om zich in te passen in onze veeleisende samenleving. De hervorming is er voornamelijk op gericht de middelen te versterken die ter beschikking staan van de Procureurs des Konings en van de jeugdrechters teneinde de minderjarige de kans te geven om zelf voor « herstel » te zorgen, de voorkeur te geven aan het opvoeden van de minderjarige in zijn leefmilieu en het beroep op plaatsing in gemeenschapsinrichtingen te verminderen. De procureurs des Konings zullen bevoegdheden gegeven worden om snel en beter te kunnen handelen door de jongere te herinneren aan de risico's die hij loopt als gevolg van het strafbare feit en door « herstellbemiddeling » toe te passen, waardoor de slachtoffers vergoed kunnen worden en de sociale band met de slachtoffers hersteld kan worden. De jeugdrechters op hun beurt zullen de praktijk van de herstellverzoening kunnen ontwikkelen, prestaties van educatieve aard of van algemeen belang invoeren, zowel bij een voorlopige beslissing als bij een beslissing ten gronde en dit in samenwerking met de civiele bescherming of in het kader van humanitaire opdrachten van landsverdediging. Tevens zal de jeugdrechters de mogelijkheid gegeven worden om een beroep te doen op andere manieren van plaatsing die beter aangepast zijn aan de persoonlijkheid van de minderjarige (psychiatrie en drugverslaving) en dit voor een welbepaalde termijn. Dit laat ook toe om de jongeren uit de overheidsinstellingen voor jeugdbescherming te houden, aangezien ze daar niet op hun plaats zijn. De keuze van deze maatregelen zal vergemakkelijkt worden door de opstelling van een lijst met criteria. De toepassing van deze maatregelen zal ook gekoppeld kunnen worden aan specifieke voorwaarden (geregeld schoolbezoek, opleiding/sensibilisatie, verbod om op bepaalde plaatsen te komen). De jonge delinquent zal de mogelijkheid geboden worden om verantwoordelijkheid op te nemen voor de daden die hij beging. Het doel van dit project is de minderjarige de mogelijkheid te bieden een geschreven project voor te leggen van « maatregelen » waaraan hij zich wil onderwerpen. Indien de rechter akkoord gaat met dat project, zal het in een akkoord bekrachtigd worden. De uitvoering van dit akkoord zal op doeltreffende wijze worden opgevolgd. In geval van niet-naleving zal de jeugdrechter een andere maatregel kunnen bevelen. Ook zullen de ouders geresponsabiliseerd worden met betrekking tot de feiten die hun kinderen pleegden door hen aan te moedigen zich bewust te worden van hun verantwoordelijkheid ten overstaan van het onrechtmatige gedrag van jonge kinderen en om die verantwoordelijkheid ook op te nemen. Er zullen ook maatregelen genomen kunnen worden ten overstaan van de ouders die het laten afweten of waarvan het duidelijk is dat ze zich niet voor hun kinderen interesseren. Het is noodzakelijk dat de ouders betrokken worden bij de diverse stappen van de procedure. Met het oog hierop zullen ze systematisch opgeroepen worden. Bij niet verschijnen zonder geldig motief (omdat de ouders geen interesse hebben), kunnen ze veroordeeld worden tot een boete van 150 €. De rechtbank kan eveneens een ouderstage bevelen om aan de ouders die hun taak niet vervullen, de middelen te verschaffen om een positief ouderlijk gezag te (her)vestigen binnen het gezin. De hervorming voorziet tevens in oplossingen voor degenen die (herhaaldelijk) recidiveren en voor degenen die zware feiten plegen.

4.3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbaren op het gebied van justitie

[38] De behandeling van slachtoffers in gerechtelijke procedures zal worden verbeterd. Daartoe zal het EU-kaderbesluit van 15 maart 2001 inzake het statuut van het slachtoffer in de strafprocedure in Belgisch recht worden omgezet. Daarnaast plant de regering nog een aantal initiatieven waaronder het beter informeren van de slachtoffers, het vereenvoudigen en verstaanbaar maken ten behoeve van alle rechtsonderhorigen van de gerechtelijke procedures, de gerechtelijke aktes en het taalgebruik, een versterking en een standaardisatie van de politievorming voor wat betreft het onthaal, het aanbieden van een luisterend oor en het geven van informatie in de politiebureaus, een betere omschrijving van de opdrachten van de diensten voor slachtofferhulp en de verbetering van de slachtofferopvang, de bemiddeling en de juridische bijstand in de justitiehuisen. De strafrechter zal op een systematische wijze de burgerlijke belangen dienen te bewaren, zelfs indien er geen burgerlijke partijstelling is of als de zaak wat die belangen betreft niet kan berecht worden. Zo zou de benadeelde persoon de zaak kosteloos kunnen laten terugbehandelen om schadeloosstelling te bekomen.

[39] De Belgische wetgeving zal aangepast worden aan de verworvenheden van de Conferentie van Palermo van 17 december 2000. Aan de slachtoffers van mensenhandel zal juridische zekerheid worden verschaft door het opnemen in de wet van de bepalingen van de omzendbrief betreffende het verblijfsstatuut van de slachtoffers van mensenhandel.

[40] Transseksuelen die besloten hebben een geslachtsverandering te ondergaan zullen, op basis van een verklaring van de behandelende geneesheer, in het bezit kunnen gesteld worden van een voorlopige identiteitskaart en dit tot op het ogenblik van de heelkundige ingreep.

[41] Aan de sociale en juridische onzekerheid van de prostituees zal een einde worden gemaakt.

5. Cultuur, sport en vrijetijdsbesteding

Er bestaan tal van projecten op het niveau van de drie Gemeenschappen zowel voor de bevordering van de toegang voor iedereen tot cultuur, sport en vrijetijdsbesteding, van kindsbeen af, als voor de ontwikkeling van toerismemogelijkheden voor de meest kansarmen

5.1. Bevorderen van de toegang tot cultuur, sport en vrijetijdsbesteding

[42] 2003 is het laatste jaar dat het reglement inzake sociaal-artistiekeprojecten van toepassing is in Vlaanderen. Dit programma waarbij het cultuuraanbod toegankelijker wordt gemaakt voor armen via toelidingsactiviteiten en financiële tussenkomsten wordt in 2003 geëvalueerd op basis waarvan het nieuwe beleid uitgestippeld wordt.

[43] In 2003 kwam er een decreet in de Franse gemeenschap dat de erkenning en subsidie regelt van lokale sportcentra. Doel is het beheer en de lokale sportieve infrastructuur te optimaliseren in een ruime samenwerking met de lokale sportclubs. De Franse Gemeenschap heet

de promotie van sport voor allen versterkt door middelen vrij te maken voor de ontwikkeling van sport voor vrouwen en door de activiteiten van het Netwerk Wijkporten te ondersteunen. Wat dat laatste betreft, wordt er een decreet over wijkporten voorbereid tegen 2004.

5.2. Preventie van uitsluitingsrisico's die samenhangen met het gebrek aan cultuur, sport en vrijetijdsbesteding

[45] De Franse Gemeenschap zal cultuurdemocratie bevorderen door middel van een kunstsensibiliseringsprogramma in de plaatsen voor de opvang van kinderen. Na een experimentele fase van 2000 tot 2003 werd dit programma opgenomen in het beheerscontract van het « Office de la Naissance et de l'Enfance », om het te verlengen vanaf 2003.

[46] Twee programma's in de Franse Gemeenschap beogen daarenboven de bevordering van cultuurdemocratie op school: enerzijds het project « écoles en scène », toegankelijk tot leerlingen uit de gewoon secundair onderwijs en uit de buitengewoon basis en secundair onderwijs van alle onderwijsnetten en die berust op een partnerschap tussen de leraren, de leerlingen en schoollopende kunstenaars en, anderzijds, de cel « culture-enseignement », van wie sommige projecten bestemd zijn voor scholen met positieve discriminatie, en die de toenadering tussen de cultuurwereld en de school beoogt.

5.3. Bevorderen van initiatieven ten behoeve van de meest kwetsbaren op het gebied van cultuur, sport en vrijetijdsbesteding

[47] Een Koninklijk Besluit van 8 april 2003 verleent subsidies aan de OCMW's om teneinde de sociale en culturele participatie en ontplooiing van hun cliënten te bevorderen. Na één jaar werden de projecten die in dat kader ontwikkeld waren, geëvalueerd en werd een nieuw besluit genomen. Via dat besluit wordt het gebruik van de toelage gepreciseerd. In de mate van het mogelijke zal deze maatregel de volgende jaren hernieuwd worden.

[48] De Buurtsportcampagne die in 2001 in Vlaanderen startte geeft specifieke aandacht aan sporten in de eigen buurt en leefwereld. Een 60-tal gemeenten nemen er aan deel. De doelgroep die daarbij beoogd wordt, zijn sportkansarme jongeren die meestal niet door andere acties bereikt wordt omwille van allerlei financiële en culturele drempels. In 2003 zal er een meer gerichte sensibilisering, gebeuren en zal de opleiding BuurtSportwerker uitgewerkt worden.

[49] Het Steunpunt Vakantieparticipatie van Toerisme Vlaanderen neemt diverse initiatieven ter ondersteuning van groepsvakanties en individuele vakanties van personen met een laag inkomen en hun kinderen. In 2003 wordt een verhoging van de participatie van deze doelgroep nagestreefd en is er aandacht voor een kwalitatieve verfijning van reeds opgestarte initiatieven. Daarnaast zullen de uitvoeringsbesluiten van het decreet 'Toerisme voor Allen' in 2003 worden uitgewerkt en werd er proefproject in samenwerking met de Duitstalige Gemeenschap uitgewerkt. Vanaf 2004 zal het Steunpunt Vakantieparticipatie als permanente cel bij Toerisme Vlaanderen geïnstalleerd worden om aan de toenemende vraag tegemoet te komen.

[50] Het project Artikel 27, dat de toegang van de armsten tot de cultuur door cultuurcheques wil verbeteren werd ontwikkeld in de Franstalige Gemeenschap en wordt toegelicht in VI van het NAP, als voorbeeld van goede praktijk. In Brussel, in 2003, zal de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, samen met de vzw « Artikel 27 », de financiering van de cultuurcheques - die door de Brusselse OCMW's tegen een lage persoonlijke bijdrage verspreid worden onder kansarme personen om hen toe te laten deel te nemen aan spektakels, tentoonstellingen of musea bezoeken - verlengen en doelbewust versterken.

[51] De Franse Gemeenschapscommissie kent toelagen toe aan verenigingen die activiteiten in het kader van de sociale inschakeling voeren. In het Programma Samenleven worden de toelagen toegekend door de gemeenten die verantwoordelijk zijn voor het opmaken van een actieprogramma op hun grondgebied. Tegen 2005 moet een decreet in werking treden waarin beide programma's samengevoegd en geharmoniseerd worden.

6. Menswaardig inkomen

Verskillende maatregelen werden zopas getroffen of zullen getroffen worden op het niveau van de sociale zekerheid om de koopkracht van de werknemers met lage lonen en van verschillende gerechtigden op vervangingsinkomens (gepensioneerden, invaliden, werklozen) te verhogen. Sommige correcties zullen aangebracht worden bij de kinderbijslag terwijl, vanuit een meer algemeen oogpunt, de doeltreffendheid en de toegankelijkheid van de sociale zekerheid zullen verbeterd worden. Het probleem van de overmatige schuldenlast zal voornamelijk preventief worden aangepakt, zowel op federaal niveau. Daarenboven zal alleszins in Vlaanderen rekening worden gehouden met de financiële toestand van de landbouwers, in het kader van het beleid voor plattelandontwikkeling.

6.1. Bevorderen van de toegang tot een menswaardig inkomen

6.1.1. Het inkomen uit arbeid verbeteren voor de lage lonen

[52] Om de werkgelegenheidsgraad op te trekken besliste de federale regering om een nieuwe opwaardering van het netto inkomen van de werknemers met lage inkomens door te voeren. Vanaf 1 januari 2003 werd het bedrag van de te betalen persoonlijke bijdragen verder verlaagd en anderzijds wordt het aantal werknemers dat van de maatregel geniet aanzienlijk uitgebreid. Zeer belangrijk eveneens in het kader van het aantrekkelijk maken van (laag)betaalde arbeid, is het optrekken van het terugstortbaar belastingkrediet.

6.1.2. Verdere ontwikkeling van de sociale zekerheid

[53] Uitkeringen verhogen normaal gezien alleen als de index van de consumptieprijzen een bepaalde grens overschrijdt. Op die manier wordt de koopkracht van de uitkeringsgerechtigden gevrijwaard: ze kunnen dus met hun uitkering steeds dezelfde goederen kopen, ook al worden deze duurder. Lonen stijgen echter een stuk sneller en de uitkeringen houden er geen gelijke tred mee. Bovendien lopen oude uitkeringen steeds meer achter ten opzichte van nieuwe, omdat de nieuwe op basis van hogere lonen berekend zijn. Om te zorgen dat dit fenomeen binnen de perken voerde de federale regering in 2004 een mechanisme in voor het aanpassen van uitkeringen aan de welvaart. Dat zal gelden voor alle uitkeringen van de sociale zekerheid: pensioenen, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, arbeidsongevallen, beroepsziekten en werkloosheid. De sociale partners zullen daarbij een belangrijke rol spelen. Voor de aanpassingen die ingaan in 2007 en daarna zullen zij voorstellen kunnen doen. Als de regering die afwijst, zal ze dat moeten motiveren en kunnen de sociale partners een nieuw voorstel voorleggen. Voor de jaren 2005 tot en met 2007 heeft de regering nu al beslist welke aanpassingen er zullen gebeuren. De aanpassingen voor 2007 zullen kunnen bijgestuurd worden op voorstel van de sociale partners. De aanpassingen die in de periode 2005-2007 zullen gebeuren zijn de volgende: 1/aanpassing loonplafonds van arbeidsongevallen en beroepsziekten naar niveau invaliditeit, en van invaliditeit, arbeidsongevallen en beroepsziekten met +2% in 2005; voor 2007 zal een enveloppe beschikbaar zijn waarover de sociale partners zullen kunnen onderhandelen. 2/aanpassing uitkeringen: de regering voorziet een welvaartsaanpassing voor pensioenen,

arbeidsongevallen, beroepsziekten en invaliditeit voor uitkeringen van acht jaar en ouder in 2005 (dus gestart in 1997 of vroeger), zeven jaar in 2006 (dus gestart in 1998 of 1999), en zes jaar en ouder in 2007 (dus gestart in 2000 of 2001). 3/aanpassing vergoedingsplafonds van invaliditeit: optrekken zodat gezinshoofden voortaan steeds 65% krijgen van gederfde loon en alleenstaanden 50%.

6.1.2.1. Pensioenen

[54] Er worden opnieuw inspanningen geleverd om de pensioenen te verhogen. De maatregelen zijn in 2003 enerzijds gericht op de oudste gepensioneerden (1,6 miljoen gepensioneerden) en anderzijds op gepensioneerden die ondanks een volle loopbaan van 40 of 45 jaar toch maar een minimumpensioen genieten (5 à 600.000 gepensioneerden). Het beleid van regelmatige aanpassingen van de laagste pensioenen zal verder gezet worden. Ook zal het stelsel van de inkomensgarantie-uitkering voor ouderen toegankelijker worden gemaakt. Sommige loonplafonds zullen aangepast worden voor de berekening van de uitkeringen, waardoor de twee componenten, solidariteit én verzekering, worden versterkt die onze sociale zekerheid schragen. Verder zullen de reserves in het Zilverfonds stelselmatig toenemen.

[55] Bij de verhoging van de pensioenen werden ook een aantal begeleidende maatregelen genomen om mogelijke perverse gevolgen tegen te gaan, zoals het optrekken van de ziekteverzekeringdrempels of het getrapte drempelsysteem voor de solidariteitsbijdrage. Ook het bedrag van de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO) ging omhoog met 3,4 %. De toegang tot het minimumpensioen werd versoepeld voor de gepensioneerden die een “gemengde” loopbaan hebben als zelfstandige en als werknemer.

6.1.2.2. Invaliditeitsuitkeringen

[56] Op 1 januari 2003 werden een aantal uitkeringen aanzienlijk opgetrokken : pensioenen, arbeidsongeschiktheid,... Om te vermijden dat gezinshoofden hun uitkering drastisch zouden zien omlaag gaan omdat de inkomens van sommige personen ten laste hierdoor de inkomensgrens zouden overschrijden, werd eveneens de inkomensgrens voor een persoon verhoogd.

[57] Met ingang van 1 januari 2003 werden de inkomensgrenzen in het stelsel van de Tegemoetkoming voor Hulp aan Bejaarden opgetrokken tot het minimumpensioen voor werknemers. Door deze aanpassing krijgen 36.500 mensen tot 170 euro meer per maand.

6.1.2.3. Arbeidsongeschiktheid en invaliditeit

[58] Voor arbeidsongeschikte of invalide zelfstandigen werden er een aantal belangrijke verbeteringen doorgevoerd in juli 2002. Op 1 januari 2003 volgden een aantal maatregelen voor werknemers zoals de invoering van het minimumrecht, de garantie dat voor werklozen de ziekte-uitkering niet lager ligt dan het bedrag van de werkloosheidsuitkering en de verhoging van de invaliditeitsuitkering voor de alleenstaande invaliden.

6.1.2.4. Werkloosheidsvergoedingen

[59] Vanaf begin 2003 werden een aantal nieuwe sociale correcties van kracht, gericht naar specifieke groepen bij de werkloosheidsvergoedingen zoals de werklozen die werkloos worden na een tewerkstelling in een beschutte werkplaats en de jongeren die recht hebben op wachtuitkeringen.

6.1.2.5. Kinderbijslagen

[60] Er werden in 2003 maatregelen genomen om te garanderen dat kinderen die opgroeien in een gezin dat moet leven van het leefloon, recht hebben op de gewaarborgde gezinsbijslag. Een andere maatregel is de toekenning van een forfaitaire toeslag aan de ouders van wie de kinderen geplaatst werden bij particulieren.

[61] Het stelsel van de verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap wordt vanaf 1 mei 2003 hervormd. Voorlopig is deze hervorming echter beperkt tot kinderen geboren na 1 januari 1996. Tijdens deze legislatuur zal deze grens worden aangepast zodat meer kinderen van deze nieuwe regeling zullen kunnen genieten.

6.1.3. Verbetering van de doeltreffendheid van de sociale zekerheid

[62] De wet betreffende het recht op maatschappelijke integratie vervangt vanaf 1 oktober 2002 de wet op het bestaansminimum. Momenteel is er een evaluatie van de nieuwe wet lopende. Hierbij worden eveneens een 100-tal rechthebbenden betrokken. De resultaten van de evaluatie zullen ruim gecommuniceerd worden en op basis ervan zal de hervorming eventueel bijgestuurd worden.

6.1.4. Verbeteren van de toegankelijkheid van de sociale zekerheid

6.1.4.1. Kafka-plan

[63] Het Kafka-plan dat in 2001 werd goedgekeurd beoogt een meer toegankelijke en klantvriendelijke sociale bescherming. Concreet bestaat het plan uit een aantal vereenvoudigingsprojecten voor (toekomstige) gepensioneerden, zelfstandigen, werklozen, ... Zo werd vanaf 1 januari 2003 de automatische toekenning van pensioenen voor uitkeringstrekkingen een feit. Vanaf 1 januari 2004 zullen werknemers en zelfstandigen die de wettelijke pensioenleeftijd bereiken hun pensioen automatisch krijgen. Mensen die op basis van hun uitkering of hun verminderde zelfredzaamheid, recht hebben op extra sociale voordelen, zoals bijvoorbeeld een belastingvermindering, een sociaal telefoontarief of een verminderingskaart voor het openbaar vervoer, moeten hiervoor binnenkort geen attesten meer voorleggen van zodra alle instanties die de voordelen geven, een overeenkomst hebben met de Kruispuntbank van Sociale Zekerheid. Personen met een handicap die een tegemoetkoming van de FOD Sociale Zekerheid genieten en in Vlaanderen gedomicilieerd zijn, ontvangen automatisch een gratis netabonnement van de Lijn. Door de elektronische gegevensoverdracht aan de Vlaamse Milieumaatschappij in het kader van de automatische vermindering van de heffing op waterverontreiniging genieten de betrokken personen automatisch de bedoelde vrijstelling door de niet-facturatie door de inningdienst. Daarnaast wordt de behandeling van de aanvraag van gewaarborgde gezinsbijslag voor rechthebbenden op het leefloon geautomatiseerd zodat de sociaal verzekerde zelf geen stappen meer moet zetten.

6.1.4.2. Vereenvoudiging van de formulieren

[64] Naar analogie van de vereenvoudiging van procedures is aan de instellingen van sociale zekerheid gevraagd om de door hen gebruikte formulieren te evalueren en ingrijpend te vereenvoudigen. De ambtenaren van de betrokken instellingen krijgen bovendien een opleiding

6.1.4.3. Handvest van de sociaal verzekerde

[65] Zeven jaar geleden werd het Handvest van de sociaal verzekerde goedgekeurd waarbij een aantal rechten en plichten ingevoerd werden om de betrekkingen tussen de sociaal verzekerde en de sociale-zekerheidsinstellingen toegankelijker, doorzichtiger en klantvriendelijker te maken. Alhoewel de sociaal verzekerden duidelijk beter worden bejegend sedert de inwerkingtreding van het Handvest zijn alle aspecten ervan nog niet gerealiseerd. Voor de volgende periode zal de aandacht toegespitst worden op :

- [66] De termijnen bij de uitvoering van de beslissing
- [67] De actieve rol van de instellingen bij het opvragen van de ontbrekende dossiergegevens.
- [68] De nieuwe verjaringstermijn die van toepassing zal zijn zowel voor de rechtzetting van beslissingen die een vergissing bevatten als voor de rechtzetting van vergissingen bij de uitvoering van een beslissing.
- [69] De polyvalentie van de aanvragen bij de pensioenen waarbij de aanvraag ingediend in het kader van een regeling tevens geldt als aanvraag in de andere pensioenregeling voor de toekenning van hetzelfde voordeel, en omgekeerd.
- [70] Alhoewel sommige wetsartikelen enkel gelden voor de uitkeringen en bijgevolg niet van toepassing zijn op instellingen zoals de RSZ, de RSZPPO, de KSZ en het RSVZ die geen sociale prestaties toekennen, stelt zich niettemin de vraag of andere bepalingen van het Handvest van de sociaal verzekerde op deze instellingen van toepassing zijn. Deze vraag wordt thans opnieuw onderzocht.

6.2. Voorkoming van inkomenscrisis

[71] Vanaf 1 juni 2004 wordt de invorderingsopdracht van het OCMW betreffende de voorschotten op onderhoudsgelden overgenomen door de dienst voor Alimentatievorderingen bij de Federale Overheidsdienst Financiën. De opdracht van het OCMW wordt voortaan beperkt tot het toekennen van voorschotten op onderhoudsgelden onder dezelfde wettelijke en reglementaire voorwaarden als in het verleden. Dezelfde procedures en bedragen inzake de toekenning van voorschotten als vroeger blijven gehandhaafd en tot de opdracht inzake toekenning van voorschotten van de Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën in werking treedt.

6.2.1. Preventie van overmatige schuldenlast

[72] De strijd tegen schuldoverlast zal worden verder gezet en versterkt door de toepassing van de wet van 5 juli 1998 op de collectieve schuldenregeling te verbeteren, door meer aangepaste maatregelen te nemen op het gebied van de inbeslagnames (plafond voor inbeslagname, de verkoop van de in beslag genomen goederen, een uitbreiding van de actiemogelijkheden voor de ontvangers...) en meer preventie, o.m. via het gebruik van de middelen van het Fonds voor de collectieve schuldenregeling. Dit Fonds ging van start in 2003. Er zal in eerste instantie moeten uitgemaakt worden of het Fonds adequaat aan de behoeften voldoet waarvoor het werd opgericht. Desgevallend zullen de nodige bijstellingen gebeuren.

[73] De wet van 10 augustus 2001 betreffende de Centrale voor Kredieten aan Particulieren vervolledigt de negatieve centrale die sinds 1985 wordt beheerd door de Nationale Bank van België met een positieve kredietcentrale vanaf 1 juni 2003.

[74] De mogelijkheid van een burgerlijk bankroet zal onderzocht worden en de beslagregeling zal herzien worden.

[75] Op 1 juli 2003 treedt de wet betreffende de minnelijke invordering van schulden bij de consument in werking. Deze wet verbiedt iedere gedraging of praktijk die het privéleven van de consument schendt, hem misleidt of een inbreuk is op zijn menselijke waardigheid bij het minnelijk invorderen van schulden.

[76] Inzake preventie zullen informatiecampaagnes worden ontwikkeld om o.m. de jongeren beter te informeren t.a.v. gevaren van bepaalde verkoopstechnieken, in het bijzonder langs gsm of internet.

[77] Het Waals Gewest zal 125 « consumentenscholen » oprichten door een toelage toe te kennen aan bestaande diensten. Het komt erop aan concrete en consumentvriendelijke workshops te ontwikkelen, waarbij de deelnemers zelf thema's die gecentreerd zijn rond consumptie voorstellen.

[78] In het Waals Gewest gaat in 2003 eveneens een testproject van start, genaamd « Groupes Epargne Crédit ». Het gaat om een sociale spaaroperatie bij een groep personen die een onderlinge band gemeen hebben (geografische, professionele, associatieve, ...) en de toekenning van krediet aan de leden op basis van eenvoudige procedures. Het experiment zal in 2004 worden geëvalueerd om eventueel op een permanente basis te worden verlengd.

6.3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbare groepen

[79] De bedragen van het leefloon zullen gradueel verhogen : 1% op 1 oktober 2004, 1% op 1 oktober 2006 en 2 % op 1 oktober 2007.

[80] In het kader van de tweede fase (2002 – 2006) van het Programmadocument voor Plattelandsontwikkeling (PDPO) dat in Vlaanderen gericht is op een geïntegreerd plattelandsbeleid zullen beleidsinitiatieven en concrete projecten ontwikkeld worden om kansarme en andere kwetsbare groepen ook op het platteland toegang te geven tot voorzieningen en tot de arbeidsmarkt. In 2003 is er een verdubbeling van de Europese middelen voor steun aan projecten geïntegreerd plattelandsbeleid (ca. 2 mio euro) en dus ook een verdubbeling van het aantal projecten.

[81] Het besluit van de Vlaamse regering betreffende steun voor begeleiding van land- en tuinbouwers in moeilijkheden werd goedgekeurd op 8 november 2002. Een tweehonderdtal steunaanvragen voor gesubsidieerde begeleiding worden vooropgesteld voor 2003.

7. Onderwijs

Positieve discriminatie, veralgemeend gebruik van informatie- en communicatietechnologieën, ontwikkeling van verantwoordelijk burgerschap, cultuureducatie, psychomotoriek vanaf het kleuteronderwijs (Franse Gemeenschap), aanvullende opleiding voor leerkrachten (Duitstalige Gemeenschap), vermindering en programmering van de schoolkosten (Vlaanderen, Franse Gemeenschap), meer informatie over beurzen (Vlaanderen), verhoging van de beurzen en uitbreiding van de doelgroep (Franse Gemeenschap), betere voorbereiding van de studenten van het beroepsonderwijs op het hoger onderwijs (Vlaanderen): dit zijn allemaal projecten die ontgensprekelijk bijdragen tot het bereiken van de doelstellingen van kwaliteit en toegankelijkheid waarvoor de drie Gemeenschappen pleiten op het gebied van onderwijs. De integratie van kansengroepen wordt niet over het hoofd gezien: allochtonen door middel van de uitbreiding van huiswerksholen en het decreet inzake nieuwkomers (Franse Gemeenschap), de modularisering van het onderwijs (Vlaanderen), de alfabetiseringscursussen voor volwassenen (Waals Gewest) of het levenslang leren (Vlaanderen), of personen met een handicap door middel van de terugbetaling van de tweede hoorprothese (federaal niveau), van de hervorming van het buitengewoon onderwijs (Franse Gemeenschap) of via steun bij de integratie van studenten met een handicap in het klassiek onderwijs (Waals Gewest).

7.1. Voorzien in toegankelijk, kwaliteitsvol en betaalbaar onderwijs

[82] Het beleid van positieve discriminatie wordt in de Franse Gemeenschap voortgezet. Na evaluatie heeft de Regering de middelen in dit kader gevoelig verhoogd. Een nieuw decreet (27/03/2003) maakt een balans op van de gemaakte vorderingen, richt een buurtreguleringsorgaan op (de Copro) die het netwerken openstelt op mesoniveau en de aanwezigheid van de betoelagende overheid en van de vakbonden integreert, en maakt nieuwe vooruitgang mogelijk (versterking van de dynamiek van het project, deelneming van de onderwijsteams, gewaarborgde voldoende duur, mechanisme voor zachte uittreding, aanwezigheid van de syndicale organisaties, specifieke opvang van kinderen van nieuwkomers, versterking van de projecten gevoerd in het kader van partnerschappen).

[83] De Regering van de Franse Gemeenschap heeft overigens in juli 2002 een Strategisch Plan met 48 maatregelen goedgekeurd voor de integratie van informatie- en communicatietechnologieën in de schoolinrichtingen van het leerplichtonderwijs en van het onderwijs voor sociale promotie. Het is de bedoeling het project « cyberscholen », dat reeds sedert 1998 bestaat op basis van akkoorden tussen de Franse Gemeenschap en het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, permanent te verlengen.

[84] De Franse Gemeenschap heeft ook verschillende nieuwe projecten met het oog op de verbetering van de kwaliteit van haar onderwijs en om alle studenten voor te bereiden op een verantwoord burgerschap: de operatie « verstandig klikken » die tot doel heeft de studenten kritisch te laten omgaan met het gebruik van Internet, [339] opleidingstestprojecten voor de deelneming van afgevaardigden van studenten en van volwassenen als bemiddelaars, [340] of de operatie « mijn krant opendoen », waarbij de leerlingen van het zesde leerjaar van het basisonderwijs (10-12 jaar) toegang krijgen tot de geschreven pers.

[85] Een budget is daarenboven beschikbaar voor scholen die initiatieven inzake artistieke expressie ontwikkelen voor jongeren van schoolinrichtingen in een zone van positieve discriminatie.

[86] Na evaluatie van testprojecten die hebben aangetoond dat de psychomotoriek nog van groter belang is voor kansarme doelgroepen – en onder andere voor nieuwkomers –, heeft de Regering van de Franse Gemeenschap overigens beslist de psychomotoriek geleidelijke te veralgemenen in het kleuteronderwijs.

[87] De scholen van de Duitstalige Gemeenschap zullen nadenken over de pedagogie en de evaluatie op basis van de bekwaamheden en zullen terugvallen op de inhoud van het decreet van december 2002. Het is de bedoeling alle kinderen onderwijs aan te bieden dat voor hen toegankelijk is (schoolgebonden maatregelen) en met een gewaarborgde kwaliteit (naleving van gemeenschappelijke minimumstandaarden bepaald bij het decreet). Maatregelen voor aanvullende opleiding zullen georganiseerd worden door de schooldirecties en de leerkrachten. Na een testperiode in 2004-2005 zou het decreet op 1 september 2005 in werking kunnen treden.

7.1.1. Verminderen van de kostprijs van het onderwijs voor de ouders

[88] De inspanningen om financiële drempels in het basisonderwijs, secundair onderwijs en hoger onderwijs weg te nemen worden verder gezet in Vlaanderen. Voor 2003 zijn de volgende acties voorzien :

- [89] Hoger Onderwijs : optimaliseren van en streven naar de complementariteit van de studiefinanciering en de studentenvoorzieningen in het Hoger Onderwijs door een aanpassing van de wetgeving .
- [90] Basis- en secundair Onderwijs : Op basis van simulaties uitgevoerd om de budgettaire weerslag van de voorgestelde maatregelen na te gaan zullen prioriteiten worden gesteld en de wetgeving aangepast.
- [91] Gerichte informatieverspreiding naar prioritaire doelgroepen over en administratieve vereenvoudiging van studietoelagen.

[92] In 2003 zullen de Vlaamse decretale verplichtingen i.v.m. de bijkomende schoolkosten geëvalueerd worden. Het onderzoek moet ook nagaan in welke mate scholen via de participatie- of schoolraad een regeling uitwerken voor ouders die het financieel moeilijk hebben als afwijking op de bijdrageregeling die opgenomen moet worden in het schoolreglement.

[93] Ook in de Franse Gemeenschap zullen voortgezette inspanningen de verruiming van het principe van kosteloos onderwijs en de effectieve democratisering van het lager, secundair en hoger onderwijs tot doel hebben. Verschillende concrete maatregelen zullen tussen 2004 en 2007 in werking treden: de afschaffing van sommige kosten (fotokopieën, schoolagenda's), het informeren van de gezinnen vóór het begin van het schooljaar over de kosten die ze zullen moeten betalen, en de versterking van de rol van de participatieraden, die zullen moeten nadenken over de door de school gevraagde kosten en over de invoering van solidariteitsmechanismen.

[94] Daarenboven zal het bedrag van de schooltoelage voor secundair en hoger onderwijs herzien worden door evaluatie van de meerkosten ingevolge de studies. De maximumtoelage, toegekend aan de studenten met de laagste inkomsten, moet deze meerkosten volledig dekken. Een beursstudent die een jaar overdoet moet zijn schooltoelage blijven genieten. Er moet ook rekening worden gehouden met alle inkomsten van het gezin voor de toegang tot het systeem.

7.2. Voorkoming van onderwijsachterstand

[95] De Vlaamse beleidsbrief onderwijs en vorming 2002-2003 biedt ondersteunende maatregelen om scholen die inspanningen leveren bij de begeleiding van problematische afwezigheden niet langer te bestraffen, maar te ondersteunen met een duidelijke & overzichtelijke regelgeving. De implementatie van de maatregelen zal in 2003 geëvalueerd worden.

[96] Het Waarnemingscentrum voor het Kind van de Franse Gemeenschap heeft een inventaris van de huiswerkscholen opgemaakt, dat als basis zal dienen voor de onderhandelingen over een decreet voor de erkenning en de ondersteuning van de meer dan 200 huiswerkscholen, waarvan 68,9 pct. van de leerlingen tot een etnisch-culturele minderheid behoort.

[97] Daarenboven leidde de hervorming van de eerste graad van het secundair onderwijs (decreet van 19 juli 2001) tot een serie van herstelmaatregelen en pedagogische ondersteuning voor leerlingen die moeilijkheden ondervinden vanaf dat zij het secundair onderwijs aanvagen (vroegtijdig herstel).

[98] In het programma voor voortgezette en aanvullende opleiding, opgemaakt door de Pedagogische Dienst van het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap, handelt een volledig luik over de differentiatieproblematiek. In 2003-2004 en in 2004-2005 zullen een reeks opleidingen worden voorgesteld aan de leerkrachten van de verschillende niveaus om hen de mogelijkheid te geven hun onderwijs beter te individualiseren.

7.3. Nemen van maatregelen om specifieke achterstanden of barrières voor onderwijsdeelname weg te nemen voor bepaalde groepen

[99] In 2003 zal in Vlaanderen de implementatie van het vernieuwde beleid betreffende gelijke onderwijskansen doorgevoerd worden. Concreet betekent dit de realisatie van het recht op inschrijving, de opstart commissie leerlingrechten en lokale overlegplatforms in basis- en secundair onderwijs en de aanstelling van de zorgcoördinatoren in het basisonderwijs.

[100] Met een Vlaams decreet dat in werking treedt in september 2004 wordt het programma aangepast van het 7de jaar dat leerlingen BSO verplicht moeten volgen willen zij toegang hebben tot het hoger onderwijs, waardoor zij meer kansen krijgen om succesvol door te stromen naar het hoger onderwijs.

[101] In het buitengewoon onderwijs zal de Franse Gemeenschap toezien op onderwijs, het aanleren van kennis en bekwaamheden en de beroepsopleiding van studenten met specifieke behoeften en zal er nagedacht worden over het herdefiniëren van de soorten buitengewoon onderwijs. Een decreet tot hervorming van het buitengewoon onderwijs zou in 2004 in werking moeten treden. Het moet voorzien in een bijzondere begeleiding voor leerlingen met moeilijkheden, opdat ze in het gewoon onderwijs kunnen worden ingeschreven. Een samenwerking met het Waals Gewest is voorzien om de integratie van leerlingen met moeilijkheden te ondersteunen in het buitengewoon en in het gewoon onderwijs.

7.3.1. Ontwikkelen van geïntegreerde oplossingen voor vroegtijdige schoolverlaters

[102] Modularisering is een belangrijk instrument om het aantal ongekwalificeerden uit het leerplichtonderwijs te verminderen. Door de opleidingsstructuur en de verschillende onderdelen daarvan af te stemmen op de gevraagde kwalificaties, wordt bovendien een transparantie tussen het onderwijsaanbod en de vraag van de arbeidswereld gerealiseerd. Vlaanderen stelde zich tot doel om in 2003 een overkoepelende modulaire opleidingsstructuur voor de beroepsgerichte opleidingen te realiseren.

[103] In het Jojo project, dat startte in 2000, zullen in 2003 50 extra banen en intensievere begeleiding naar opleiding en verdere tewerkstelling gerealiseerd worden. Hierbij krijgen jongeren die niet in het bezit zijn van een diploma hoger secundair onderwijs en in het bijzonder allochtonen en kansarmen de kans om ervaring op te doen in het onderwijs en worden zij gestimuleerd om vormingen te volgen en alsnog hun diploma HSO te behalen.

7.3.2. Bevorderen van de alfabetisatie bij volwassenen

[104] In het kader van haar armoedebeleid zal de federale regering de strijd aangaan tegen het functioneel analfabetisme.

[105] Het Waals Gewest zal een toelage toekennen aan 42 verenigingen van de «migrantensector» voor de organisatie van alfabetiseringscursussen en lessen Frans vreemde taal voor volwassenen nieuwkomers. De leergroep telt voornamelijk niet-gealfabetiseerde personen of met een laag scholingsniveau, waarvan 69 % vrouwen. Iedere vereniging neemt deel aan een participatieve pedagogie en een overeenkomst met de vereniging « Lire et Ecrire » zorgt voor de methodologische ondersteuning voor de interculturele dimensie. Een jaarlijkse oproep voor projecten is voorzien, naast de instelling van een platform Frans tweede taal in het kader van het Europees Vluchtelingenfonds.

[106] Wat inzonderheid de werkzoekenden betreft, moet een samenwerkingsakkoord eind 2003 gesloten worden tussen het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Franse Gemeenschap om het gealfabetiseerd publiek te verdubbelen (van 10.000 personen in 2002 tot 20.000 in 2010 voor gans Franstalig België). Bijzondere aandacht wordt besteed aan de opleiding van geïmmigreerde vrouwen om preventief op te treden tegen de herhaling van sociale ongelijkheid en uitsluiting.

[107] Dit samenwerkingsakkoord volgt uit een interministeriële conferentie over alfabetisering van volwassenen, samengeroepen in september 2002 op initiatief van de Franse gemeenschap. De Franse Gemeenschap werkt overigens aan een herfinancieringsplan van renigingen die actief zijn op het vlak van alfabetisering en onder haar bevoegdheid vallen.

8. Tewerkstelling

De federale overheid, de Gewesten en de Gemeenschappen willen hun inspanningen voortzetten voor een grotere inzetbaarheid van de meest kansarmen, onder andere door de ondersteuning van de sociale economie en de nabijheidsbanen, door levenslang leren te versterken, door op te treden tegen de factoren die de inschakeling in het arbeidsleven beletten, door de doeltreffendheid van het technisch en beroepsonderwijs te verbeteren en door trajectbegeleiding te ontwikkelen.

8.1. Bevorderen van de deelname aan het arbeidsproces

[108] In haar regeerakkoord maakt de regering van tewerkstelling haar absolute prioriteit met als doelstelling om tegen het einde van de legislatuur (2007) 200.000 nieuwe banen bij te creëren. Er zijn twee werkgroepen samengesteld. De eerste werkgroep, die bestaat uit vertegenwoordigers van de federale regering en de federale sociale partners, heeft beslissingen voorbereid inzake de verlaging van de lasten voor de doelgroepen, werkbonus, opleiding, herstructureringen (de terugbetaling van de kosten aan herstructurende bedrijven die een tewerkstellingscel oprichten om ontslagen werknemers terug aan een job te helpen ; deze terugbetaling kan oplopen tot 1.800 € per werknemer ; de werknemer die terug aan de slag gaat, kan een verlaging van zijn persoonlijke bijdragen van 400 € per kwartaal krijgen, terwijl een bedrijf dat een ontslagen werknemer voltijds in dienst neemt, een lastenverlaging van 400 € per kwartaal toegekend krijgt), inloopbanen, mobiliteit en inzetbaarheid van werkzoekenden, en de gelijke toegang tot de arbeidsmarkt. De tweede werkgroep, die bestaat uit vertegenwoordigers van de gewest-, gemeenschaps- en federale regeringen, heeft beslissingen voorbereid inzake dienstencheques, individuele omkadering bij het inschakelingstraject , controle van de beschikbaarheid van werkzoekenden, vernieuwing, research and development, opleiding, jobcreatie in de sociale economie, mobiliteit en de inzetbaarheid van werkzoekenden, inloopbanen, en de gelijke toegang tot de arbeidsmarkt..

Bevordering van een opener en meer ontvankelijker arbeidsmarkt

[109] De federale regering heeft er zich toe verbonden het management van de diversiteit aan te moedigen, vertrekkende van de idee van gelijke kansen en diversiteit in de ondernemingen. Daartoe werden verscheidene instrumenten, waaronder diversiteitsplannen, besproken en uitgewerkt. De concrete uitvoering van deze plannen zal besproken worden door een werkgroep die voorgezeten zal worden door de Ministers van Arbeid en Gelijke Kansen. De federale regering vervult een voorbeeldfunctie, door het openbaar ambt en de overheidsondernemingen open te stellen via positieve acties. Op de werkgelegenheidsconferentie werd de sociale partners gevraagd op dat punt samen te werken. Daarnaast zal de federale regering samen met de deeltentiteiten een denkoefening maken om te komen tot een geschikte methodologie om het gelijkekansenbeleid en de participatie van bepaalde doelgroepen van nabij op te volgen.

[110] Het sectorconvenant is een flankerende maatregel van de Vlaamse regering in het kader van de sectorale werkgelegenheidsakkoorden 2001-2002. Sectoren die een actieplan ontwikkelden om de knelpunten op de Vlaamse arbeidsmarkt te bestrijden, kregen een aantal sectorconsulenten en diversiteitsmanagers ter beschikking. Het convenant geldt voor 2 jaar. Na 1 jaar is er een evaluatie. In september 2003 zou er een opvolgingsrapport moeten komen.

8.1.1.1. Optimalisering overgang onderwijs – arbeidsmarkt

[111] Om modern pedagogisch materieel te verwerven om zo de inzetbaarheid van de jongeren garanderen, richtte de Franstalige Gemeenschap een Fonds voor pedagogische uitrusting van het technisch en beroepsonderwijs op in vervanging van het Fonds dat gecreëerd werd door het Waals Gewest. Een budget zal ook voorzien worden voor de scholen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar dergelijk Fonds nog niet bestaat.

8.1.1.2. Bevorderen van de combinatie van beroeps- en gezinsleven

– Kinderopvang

[112] Op 1 april 2003 stapten alle erkende en gesubsidieerde onthaalouders in een nieuw sociaal statuut, dat speciaal op hun maat ontworpen werd. Door de nieuwe regeling worden de erkende en gesubsidieerde onthaalouders verzekerd tegen ziekte, arbeidsongeschiktheid, beroepsziekten en – arbeidsongevallen. Ze krijgen ook rechtstreeks recht op kinderbijslag en een eigen pensioen. Bovendien komt er een vergoeding in het geval kinderen afwezig zijn buiten de wil van de onthaalouder.

[113] De projecten buitenschoolse opvang startten in Vlaanderen als experiment binnen de Weer-Werkactie. In 2003 wordt onderzocht hoe een loonsharmonisering van de Weer-Werkgesco's bij lokale besturen kan worden gerealiseerd en in welke mate de verworven competenties van de Weer-Werkgesco's in aanmerking kunnen worden genomen bij het bepalen van de kwalificatievereisten. Er wordt thans een protocol onderhandeld m.b.t. het beleidskader en de dossierbehandeling van de Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang tussen de betrokken ministers. Dit protocol moet rechtszekerheid bieden voor de IBO-aanvragers vanaf 1 januari 2003.

[114] In het kader van de herziening van de wetten van economische expansie is voorzien dat de onthaalvoorzieningen voor jonge kinderen in aanmerking kunnen komen voor de hulp bestemd voor de financiering van de infrastructuur. Vanaf januari 2004 zal het Waals Gewest dan ook voor 80 pct. kunnen tegemoetkomen in de investeringen van de werkgevers voor de opvang van de kinderen van hun personeel.

[115] Dank zij de steun van het ESF zal BGDA een tweede « Huis voor Kinderen » voor werkzoekenden openen.

[116] De Franse Gemeenschap streeft actief de coördinatie na van de acties van de verschillende bevoegde entiteiten, zowel op communautair, gewestelijk, federaal als lokaal vlak, om een meer samenhangend kindvriendelijk beleid te voeren en om de kwaliteit van de opvangvoorzieningen te garanderen door het aantal plaatsen voor de 0-3jarigen te verhogen, door de geconventioneerde onthaalouders een statuut toe te kennen en door de personeelsbezetting van de crèches te versterken. Het huidig dekkingpercentage (verhouding tussen het totaal aantal plaatsen en de geboorten van het jaar, vermenigvuldigd met 2,5) van 23,8 pct. zal geleidelijk verbeterd worden om in 2010 33 pct. te bereiken, doelstelling overeengekomen door de Europese Unie. Men zal ook de nodige middelen vrijmaken om te strijden tegen discriminerende praktijken, een gediversifieerd onthaalaanbod te garanderen en te zorgen voor de financiële toegankelijkheid van de onthaalvoorzieningen door alle ouders « op voet van gelijkheid » te plaatsen wat de inschrijving betreft. Verschillende mechanismen werden onderzocht om nieuwe plaatsen te creëren, waaronder de contractuele financiering van plaatsen door de ondernemingen, en de verhoging van het opvangpercentage van de "onthaalouders", die "geconventioneerde onthaalouders" worden.

[117] De Franse Gemeenschap zal eveneens de nodige voorwaarden uitwerken voor de structuren van buitenschoolse kinderopvang. Een openbare dienst voor kinderopvang, voor iedereen toegankelijk en van een hoogstaande kwaliteit, zal vanaf 2003 geleidelijk worden ingesteld. Dit onder het toezicht van de gemeenten die instaan zorgen voor de coördinatie van alle kinderopvangactiviteiten op hun grondgebied, met de medewerking van alle betrokken overheden en actoren van het verenigingsleven.

[118] In haar raamakkoord 2001-2006 met de non-profit sector heeft de Regering van de Duitstalige Gemeenschap zich ertoe verbonden het dekkingpercentage van de opvangplaatsen voor kleuters tegen eind 2004 te verdubbelen, de gemeenten te laten meewerken aan een betere opvang van schoolkinderen en het Regionalzentrum für Kleinkindbetreuung RZKB (gewestelijk centrum voor kleuteropvang) te reorganiseren.

8.1.1.3. Versterken van de uitbouw van sociale economie

[119] Het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, het Vlaams Gewest, het Waals gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Duitstalige Gemeenschap betreffende de sociale economie werd ondertekend in juli 2000. Het handelt over de periode 2000-2004 en heeft tot doel de groei van sociale economie in België te bevorderen via een systeem van cofinanciering.

[120] In 2004 maakte de minister van Sociale Economie een bedrag van 12.935.306,00 euro vrij voor de cofinanciering van gezamenlijke en complementaire maatregelen met de gewesten en de Duitstalige Gemeenschap. De evaluatie van de acties van 3 4 jaar samenwerkingsakkoord zal de basis vormen voor nieuwe initiatieven.

In het jaar 2004 ligt de nadruk, voor wat de gezamenlijke verbintenissen betreft, op :

- [122] de verdere ontwikkeling van de mogelijkheden van tewerkstelling binnen de sociale economie zodat de doelstelling van verdubbeling van arbeidsplaatsen (voor de periode 1999-2004) verwezenlijkt kan worden ;
- [123] een harmonisatie en een overeenstemming van de tewerkstellingsmaatregelen van de verschillende overheden ;
- [124] een voortdurende aandacht voor een evenredige vertegenwoordiging van de gerechtigden op maatschappelijke integratie in de tewerkstellingsmaatregelen;
- [125] de ontwikkeling van de statistische informatie, een meetpost voor sociale economie, waardoor de resultaten van het samenwerkingsakkoord effectief kunnen worden gemeten en de sector van de sociale economie in de nationale rekeningen duidelijker tot uiting komt.

[126] Een groot deel van de verbintenissen zijn reeds verwezenlijkt. Voor de jaren 2005-2009 zal een nieuw samenwerkingsakkoord gesloten worden, geïnspireerd op het eerste samenwerkingsakkoord sociale economie. Met dat nieuwe samenwerkingsakkoord zal dezelfde doelstelling nagestreefd worden. De federale inspanningen op een aantal vlakken zullen verder gezet worden en in een aantal domein versterkt worden :

- [127] Activering van het leefloon in het kader van tewerkstelling in de sociale inschakelingseconomie en in de buurt- en nabijheidsdiensten, en de verhoogde staatstoelage voor de aanwerving van gerechtigden op maatschappelijke integratie met toepassing van artikel 60 § 7 van de organieke wet van 8 juli 1976;
- [128] Invoering van ethische en sociale beschouwingen in overheidsopdrachten en invoering van het sociaal label ter bevordering van een sociaal verantwoorde productie ;
- [129] omvormen van het experimentenfonds buurt- en nabijheidsdiensten tot een structurele en transparante ondersteuning van de nabijheidsdiensten door de invoering van structurele regionale maatregelen
- [130] Uitwerking door anderen van een impulsfonds voor de nabijheidsdiensten en de interventieteams om zo de lancering van nieuwe projecten op dat vlak mogelijk te maken ;
- [131] Daadwerkelijk ondersteunen en faciliteren van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.
- [132] Het stimuleren van ethisch-financiële producten in België.
- [133] Initiatieven ontwikkelen om ondernemingen uit de sociale economie in de demarche van het sociaal label in te schakelen.
- [134] ondersteuning bij het kwaliteitsbeheer in de sociale economie, bijvoorbeeld via kwaliteitscheques.
- [135] uitbouwen van een wettelijk kader voor activiteiten-coöperatieven en opzetten van een kader dat buurt en nabijheidsdiensten toelaat om door middel van bijdrageverminderingen en activeringspremies langdurig werklozen en leefloners aan te werven.
- [341] aanpassing van het statuut van vennootschap met een sociaal oogmerk om de sector van de sociale economie een statuut te bieden dat aangepast is aan de eigen noden en beginselen, waardoor de sector van de sociale economie zich verder kan ontwikkelen en zich kan blijven inzetten voor de individuen en voor de gemeenschap.
- [342] bevordering van de uitwisseling van managerpraktijken tussen de reguliere sector en die van de sociale economie alsook tussen initiatieven van de Belgische sociale economie en initiatieven van de buitenlandse sociale economie en, meer bepaald, in de landen waarmee België banden onderhoudt in het kader van het ontwikkelingsamenwerkingsbeleid.

[343] Er zal ook veel aandacht besteed worden aan de bevordering van de sociale economie, en van de waarden en beginselen ervan. Het is de bedoeling via deze bevorderingsacties belangstelling op te wekken voor de sector van de sociale economie en, op die manier, nieuwe initiatieven aan te moedigen die gericht zijn op de verspreiding van deze waarden en beginselen..

[344] Ook is het zeer belangrijk overleg te plegen met de economische sector, teneinde de maatregelen zo goed mogelijk af te stemmen op de praktische noden en realiteiten. Het oprichten van een structureel formeel overlegorgaan vormt dus een prioriteit. Dat structureel overleg- en vertegenwoordigingsorgaan zal samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de sector en zal beschouwd worden als de bevoorrechte gesprekspartner voor alle aangelegenheden die verband houden met de federale bevoegdheid inzake sociale economie.

[136] In Vlaanderen gebeurde er in 2002 een grondige evaluatie van de invoegbedrijven. Op basis van de resultaten worden nieuwe beleidssporen ontwikkeld en aanpassingen aan de regelgeving uitgewerkt om de verdere uitbouw en groei te realiseren via nieuwe invoegbedrijven en –afdelingen, de creatie van nieuwe regionale incubatiecentra in de nog resterende regio's en de verdere ondersteuning en ontwikkeling van bedrijven in de meerwaardeneconomie via de incubatiecentra, de adviesbureaus en het participatiefonds. De uitbouw van de nieuwe diensteconomie zal gebeuren via het instrument invoegbedrijven en -afdelingen voor de collectieve nabijheidsdiensten en de dienstencheque.

[137] De Vlaamse actieplannen inzake lokale diensteconomie in de centrumsteden lopen nog tot 2004. Na evaluatie en eventuele bijsturing worden vanuit het projectenfonds diensteconomie opnieuw een 50-tal projecten inzake de lokale dienstenwerkgelegenheid gelanceerd . Bedoeling is in de loop van 2003 een voorstel tot structurele oplossing uit te werken.

[138] De lokale werkwinkels hebben naast de geïntegreerde basisdienstverlening ook een verantwoordelijkheid inzake diensteconomie. Ook de komende jaren worden bijkomende nieuwe lokale werkwinkels opgericht, om zo tegen 2004 heel Vlaanderen te voorzien van deze "one-stop-job-shops".

[139] In het Waals Gewest hebben de inschakelingsbedrijven tot doel moeilijk bemiddelbare werkzoekenden in het arbeidsproces en in de samenleving in te schakelen door middel van een goederen en diensten producerende activiteit. Het ontwerp van decreet betreffende de voorwaarden waaronder de inschakelingsbedrijven worden erkend en gesubsidieerd, dat in 2004 in werking moet treden, brengt twee fundamentele wijzigingen in de bestaande wetgeving aan: een andere definitie van de doelgroep voor de inschakeling en een sociale begeleiding.

[140] Het Waals Gewest zal structuren die microkredieten toekennen ten minste tot 2004 blijven ondersteunen. Deze maatregel beoogt voornamelijk initiatiefnemers van projecten die geen financiering door de banken bekomen

[141] In het kader van een partnerschap tussen de sector van de sociale economie en die van de klassieke economie zullen indicatoren op het niveau van het Waals Gewest vastgelegd worden om de kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's) de mogelijkheid te geven maatschappelijke waarden in hun dagelijks beheer te integreren: duurzame ontwikkeling, maatschappelijk verantwoordelijk ondernemen. Een communicatieplan zal nadien worden opgemaakt om de bedrijfsleiders van KMO's bewust te maken van deze waarden. Na een haalbaarheidsstudie zal de analyse en de invoering van de indicatorenrooster vanaf oktober 2003 plaatshebben om in 2004-2006 geleidelijk concreet te worden uitgewerkt.

[142] Het Waals Gewest voorziet de uitbreiding van de bedrijfsincubators om werkzoekenden de mogelijkheid te geven hun eigen onderneming op te richten.

[143] Vanaf februari 2004 zou een decreet in voege trede dat de adviesbureaus erkent en betoelaagt voor de begeleiding van projecten van sociale economie.

[144] In de Duitstalige Gemeenschap zullen twee testprojecten worden uitgevoerd voor de inschakeling in de maatschappij en in het arbeidsproces van zeer moeilijk bemiddelbare doelgroepen: het « Selfpro » project, voor het uittesten van het reglementair kader van een ZBA (bedrijf voor vorming door arbeid), en het « Hof Peters » project, voor het uittesten van het reglementair kader van een SW (sociale werkplaats).

8.2. Voorkomen van uitsluitingsrisico's

8.2.1. Verhinderen dat jongeren en volwassenen wegzinken in de langdurige werkloosheid

[145] Het federale startbanenplan beoogt de preventie van langdurige werkloosheid, specifiek gericht op jonge werkzoekenden. De samenwerking rond deze maatregel werd verlengd door het akkoord dat de Federale overheid, Gemeenschappen en Gewesten op 31 augustus 2001 afsloten. In het akkoord wordt een financiële ondersteuning voorzien voor begeleidings- en opleidingsacties voor werkzoekende jongeren met het oog op toeleiding naar een startbaan.

[146] Het Vlaams actieplan 'Start van een loopbaan' (Vlas) geeft eigen Vlaamse accenten aan het federale startbanenplan en is voornamelijk gericht op toeleiding, opleiding en begeleiding van de laaggeschoolde jongeren. De acties voorzien voor 2003 zijn :

- [147] Reactiveren (samen met Onderwijs) van de campusactie;
- [148] Toeleiding deeltijds onderwijs: Evaluatie en opvolging van de resultaten van de 3 pilootprojecten met het screeningsinstrument met eventuele bijsturing. Na de evaluatie zal nagegaan worden op welke manier dit experiment kan uitgebreid worden naar gans Vlaanderen.
- [149] Onderzoek naar de haalbaarheid van een voltijds ontplooiingsrecht en werkervaringsgarantie van deeltijds leerplichtige jongeren
- [150] Ook in 2003 wordt de WIS-zomeractie en de Website-actie opgezet.
- [151] De toeleiding van de deeltijds leerplichtigen moet volledig operationeel zijn en al een eerste indicatie geven omtrent mogelijke meerwaarde en bijgevolg implementatie op grotere schaal.
- [152] De inspanningen om de arbeidsmarkt transparant te maken worden onverminderd verder gezet en positieve samenwerkingsverbanden komen regionaal tot stand.

[153] In Vlaanderen, in het kader van het WEP+programma krijgen op jaarbasis meer dan 2.000 langdurige en laaggeschoolde werkzoekenden een concrete werkervaring van max. 12 maanden in de niet-commerciële sector gekoppeld aan een opleiding (grotendeels op de werkvloer) en een actieve begeleiding gericht op doorstroming naar regulier werk. Uit het evaluatieonderzoek van 2002 en ook vanuit het werkveld kwamen een aantal knelpunten naar boven. Een beperkte aanpassing van de huidige regelgeving wordt in het vooruitzicht gesteld.

[154] In Brussel is één van de hoofdlijnen van het Territoriaal Pact voor de Werkgelegenheid in het kader van het Rosetta-plan het bevorderen van het alternerend leren dat moet uitmonden in een duurzame tewerkstelling. De bedrijven en de opleidingsorganisaties komen aanmoedigingspremies verkrijgen indien zij op sectoraal niveau alternerende tewerkstellings- en opleidingstrajecten uitwerken.

[155] 15 laaggeschoolde jongeren tussen 18 en 25 jaar zullen door het Ministerie van de Duitstalige Gemeenschap in dienst worden genomen in het kader van het « Rosettaplan » en zullen onderhoudswerken uitvoeren bij het Ministerie of bij partners van het project. De andere helft van de tijd volgen de jongeren opleidingen aangepast aan hun behoeften en/of werkplaatsen. De jongeren genieten tevens van een pedagogische en sociale begeleiding. Na afloop van het tweejarig project zouden de jongeren werk moeten kunnen vinden. Dit project wordt medegefinancierd door het Europees Sociaal Fonds.

8.2.2. Wegwerken van de werkloosheidsvallen

8.2.2.1. De invoering van de werkbonus

[156] Op de werkgelegenheidsconferentie in september 2003 heeft de federale regering voorgesteld om een « werkbonus » in te voeren vanaf 1 januari 2004 en op kruissnelheid te brengen in 2006. De werkbonus creëert een financieel voordeel voor de lage inkomens boven op het normaal netto-uurloon. Zo ontvangt iemand die werkt aan een laag loon meer dan iemand die in de werkloosheid blijft. De werkbonus zal slechts geleidelijk uitdoven naarmate het arbeidsinkomen stijgt. Op die manier blijft de stimulans aanwezig om meer te werken of beter betaald werk te zoeken. Ook zal de inkomens-garantie-uitkering voor deeltijds werkenden aangepast worden zodat ook hierdoor meer werken zal leiden tot een toename van het inkomen. De zelfstandigen en de meewerkende echtgenoten met een laag inkomen zullen worden gestimuleerd door het belastingkrediet dat zoals voorzien zal worden opgetrokken.

8.2.2.2. Verhogen van de mobiliteit

[157] Het gebrek aan mobiliteit is voor sommige werkzoekenden de reden of één van de redenen om niet aan het werk te gaan. De Vlaamse sociale partners hebben voor het eerst het mobiliteitsthema in hun werkgelegenheidsakkoord van 21 februari 2001 opgenomen. De opmaak van bedrijfsvervoersplannen zal ondersteund worden met mobiliteitsmanagers. Het bedrijfsvervoersplan van de VDAB wordt geïmplementeerd. Op diverse plaatsen wordt onderhandeld met de Lijn voor een betere afstemming van de diensten van de Lijn op de organisatie van de opleidingen en het woon-werkverkeer.

[158] In 2002 werden er 450 snorfietsen en 300 fietsen aangekocht die 3 maanden gratis ter beschikking gesteld worden van werkzoekenden met mobiliteitsproblemen. In 2003 zal het (snor)fietsen project geëvalueerd worden en de verdeling van het materieel over de verschillende regio's aangepast worden aan de behoeften.

[159] De overeenkomst tussen de VDAB en de NMBS zal uitgevoerd worden zodat de werkzoekenden zich voor een beperkte prijs kunnen verplaatsen met de trein naar een sollicitatie. Vanaf januari 2003 kunnen de werkzoekenden die gaan solliciteren of willen deelnemen aan een wervingsexamen en hiervoor gebruik moeten maken van de trein mits een remgeld van 1 euro voor een enkele en 2 euro voor een heen- en terugreis een ticket kunnen krijgen bij de NMBS.

8.2.2.3. Valorisatie van vaardigheden

[160] Het ontwerp van decreet inzake de titel van beroepsbekwaamheid, dat door de Vlaamse regering op 18 juli 2003 werd goedgekeurd, heeft tot doel elders of eerder verworven competenties te valideren. Via deze competentiebenadering wordt de toegang tot de arbeidsmarkt gefaciliteerd.

[161] Het Waals Gewest voert een specifieke actie voor de sociale en beroepsbegeleiding van 50 personen afkomstig van landen beneden de Sahara, in het kader van hun verdere tewerkstelling in een perspectief van Noord-Zuidontwikkeling. In 2004 zullen een evaluatie en een internationaal colloquium plaatshebben over de in samenwerking met Synergia (Milan) en de Andalusische Regio ontgewikkeld grensoverschrijdende producten. In 2004-2005 is de oprichting van een Waals agentschap voor de overdracht van bekwaamheden voorzien.

8.2.3. Ontwikkelen van trajecten naar tewerkstelling

[162] Op federaal niveau zal de huidige stempelcontrole worden afgeschaft en zal samen met de gewesten een meer actieve arbeidsbemiddeling en persoonlijke begeleiding van moeilijk te plaatsen werkzoekenden worden uitgebouwd. De afschaffing van de

stempelcontrole is een dossier waarbij zowel de federale overheid als de Gewesten en de Duitstalige Gemeenschap betrokken zijn. De leiding van dit project behoort toe aan de Minister van Werk en Pensioenen, die ter realisatie van dit project nauw zal samenwerken met zijn collega's van de andere beleidsniveaus. Naast de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg vormen de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening en de verschillende arbeidsbemiddelingsdiensten van de andere beleidsniveaus de belangrijkste betrokken overheidsdiensten. Werkzoekenden, gemeentebesturen en verschillende administraties hebben baat bij dit vereenvoudigingsproject. De realisatie van dit project heeft als gevolg dat ongeveer enkele miljoenen individuele stempelcontroles per jaar afgeschaft worden. Dit levert een potentiële besparing op voor de gemeenten die kan worden geraamd op minstens 5 miljoen euro op jaarbasis. De precieze timing voor de realisatie van dit project is nader te bepalen in overleg met de betrokken Regeringsleden en administraties. Na de invoering van het nieuwe systeem wordt artikel 80 opgeschort. Een evaluatie zal twee jaar na het opstarten van het nieuwe stelsel worden doorgevoerd. Na een positieve evaluatie van het nieuwe stelsel zal het behouden worden en zal artikel 80 definitief worden afgeschaft. In geval deze evaluatie niet positief is, zal het nieuwe systeem afgeschaft worden en artikel 80 behouden.

[163] Om tegen eind 2004 gans Vlaanderen te voorzien van lokale werkwinkels zullen in 2003 22 nieuwe werkwinkels opgericht worden en 2 bestaande uitgebreid. Daarnaast zullen de bestaande PLOTS en plaatsingskantoren verder omgevormd worden tot lokale werkwinkel-contactpunten.

[164] In 2003 zal de samenwerking tussen VDAB en ATB in de lokale werkwinkels nog verder worden uitgebouwd en verbeterd, dit om de toeleiding naar het normaal economisch circuit van arbeidsgehandicapten nog effectiever te maken en daarenboven de structurele samenwerking tussen de actoren en instellingen die onder het regulier werkgelegenheidsbeleid ressorteren met de categoriale actoren en instellingen steeds meer te bevorderen. Via tevredenheidsbevragingen en met geautomatiseerde metingen via boordtabellen zal kwaliteit van de klantenwerking en de samenwerking tussen de partners continu gemeten worden en indien nodig bijgestuurd.

[165] Het verloop van het pilootproject betreffende de samenwerking van de deeltijds leerplichtigen in de lokale werkwinkels pilootfase wordt in 2003 op regelmatige basis geëvalueerd. Na de evaluatie zal nagegaan worden op welke manier dit experiment kan uitgebreid worden naar gans Vlaanderen.

[166] De omzetting van de traditionele tewerkstellingsprogramma's DAC, PBW en gesubsidieerde contractuelen naar volwaardige statuten is één van de prioriteiten in Vlaanderen. Op 1 januari 2003 werden alle betrekkingen in de cultuursector omgeschakeld naar een volwaardig statuut. Ook de regularisering in de milieusector en de toeristische sector staat in 2003 op de agenda.

[167] Op 28 februari 2003 bekrachtigde de Vlaamse regering het decreet betreffende het Vlaamse inburgeringsbeleid om zo nieuwkomers een opstap aan te reiken om als volwaardige burgers deel te nemen aan de samenleving. Een onthaalbureau organiseert enerzijds een specifiek programma op maat van de nieuwkomers, maar verwijst hen daarnaast ook door naar reguliere voorzieningen. Zo sloot de overheid bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst af met de VDAB zodat nieuwkomers vlot kunnen doorstromen naar een beroepsopleiding. In Vlaanderen zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering van het inburgeringsbeleid. Voor Brussel is dit de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De overheid stimuleert intergemeentelijke samenwerkingsakkoorden buiten de drie grote steden Antwerpen, Brussel en Gent. Op dit ogenblik zijn er in Vlaanderen 26 onthaalbureaus die nieuwkomers opvangen en begeleiden.

[168] Het Vlaamse inwerkingsdecreet van 4 juni 2003 regelt de trajectbegeleiding naar de arbeidsmarkt van nieuwkomers en oudkomers. De VDAB is belast met de implementatie van deze trajectbegeleiding.

[169] In het Waals Gewest zal een decreet betreffende de erkenning en de subsidiëring van de instellingen voor socio-professionele inschakeling (ISPI's) en van de bedrijven voor vorming door arbeid (BVA's) begin 2004 in werking treden. Het zal de opdrachten, de doelgroepen en de methodologie van de ISPI's en van de BVA's herdefiniëren middelen waarover deze structuren beschikken zullen verhoogd worden om de professionalisering van de sector te vergroten ten voordele van de meest kansarme werkzoekenden.

[170] Eind 2003 zal in het Waalse Gewest een nieuw decreet in werking treden inzake trajectbegeleiding. Het zou een hele reeks kosteloze, geïndividualiseerde kwaliteitsvoorzieningen moeten aanbieden aan de belangstellende werkzoekende en hem helpen in zijn zoektocht naar een duurzame en hoogstaande arbeidsbetrekking. Daarenboven moet een project « inschakelingskrediet » van een maximumduur van 24 maanden (waaronder tot 6 maanden na het sluiten van een arbeidsovereenkomst) hem daarenboven een begeleiding, een bijstand en een opvolging door een bijzonder adviseur van de overheidsdienst Werkgelegenheid garanderen.

[171] Vande van bemoedigende resultaten werd beslist het experiment "Jobcoaching" in 2003 voort te zetten in het Waalse Gewest en de zes projecten met een jaar te verlengen. De doelgroep van het testproject moest sedert ten minste twee jaar werkloos zijn, meer dan 45 jaar oud en 1 jaar werkloos zijn, genieten van een afbetalingsplan van een schuldbemiddelingsdienst, een alleenstaande ouder zijn die ten minste een kind grootbrengt en laaggeschoold zijn. De verlening van het experiment in 2003 zal uitmonden op een echte modelvorming en formalisering van de methode, wat nodig is om ze blijvend te kunnen toepassen, om ze te verspreiden en om ze door andere inschakelingsactoren te laten gebruiken. De methode van jobcoaching zou aldus tegen 2004 in Wallonië algemeen toegepast kunnen worden, ten voordele van de meest kansarme personen op de arbeidsmarkt.

[172] Om een betere dienstverlening te garanderen aan de werkzoekenden en werkgevers en de complementariteit te ontwikkelen tussen alle actoren op het gebied van tewerkstelling en inschakeling zal de Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling (BGDA) vanaf september 2004 een netwerk van lokale werkgelegenheidsplatforms veralgemenen, dat als pilootproject werd ontwikkeld.

[173] Voor het project Job Consult wil de BGDA een permanent multidisciplinaire onthaal uitbouwen en een ruimte openen die de werkzoekende de mogelijkheid biedt om zelf zijn zoektocht te organiseren met behulp van een methodologische en technische steun.

[338] Vanaf 2003 zullen verscheidene diensten van de BGDA on line beschikbaar zijn (« self-service on line »).

[174] Met de steun van het ESF zal de BGDA een gecoördineerde dienst installeren die systematisch een prospectie bij de bedrijven zal uitvoeren om hun werkaanbiedingen te verzamelen.

[175] In Brussel werden de verschillende programma's om de werkloosheid op te sloppen sinds 1 december 2002 gefusioneerd tot het enige statuut van gesubsidieerde contractuelen. In 2003 zal de BGDA de weerhouden projecten in het kader van deze hervorming analyseren in het licht van de creatie van 180 nieuwe arbeidsplaatsen voor gesubsidieerde contractuelen. De arbeidsplaatsen zullen prioritair gecreëerd worden in de gemeenten met de hoogste werkloosheidsgraad en in de sectoren van buitenschoolse kinderopvang, hulp aan personen met een handicap en de strijd tegen de armoede. In dit laatste domein zullen ongeschoolden bevoordeligd worden.

[176] In de Duitstalige Gemeenschap heeft een samenwerkingsakkoord tussen de OCMW's en de dienst voor arbeidsbemiddeling tot doel de uitwisseling van informatie en de samenwerking tussen de instellingen op te voeren om de maatschappelijke integratie te bevorderen

door de inschakeling in het arbeidsproces van personen gerechtigd op het leefloon of op maatschappelijke hulp. Door voormeld akkoord deze personen voor onbepaalde tijd als werkzoekenden ingeschreven bij het Arbeitsamt van de Duitse Gemeenschap. De akkoordsluitende partijen verbinden zich ertoe een individueel traject voor inschakeling in het arbeidsproces en in de samenleving vast te leggen, inzonderheid voor personen van de OCMW's afhangen. Migranten kunnen onder sommige voorwaarden eveneens genieten van deze nieuwe maatregelen.

8.2.4. Bevorderen van de e-integratie

[177] Op federaal niveau werd onderzocht in welke mate fiscale inspanningen voor de bevolking inzake de aankoop van I.C.T.-apparatuur kunnen gestimuleerd worden. De oplossing bestaat erin om de aanschaf van I.C.T.- apparatuur en Internetaansluitingen fiscaal interessant te maken zodat dit zowel de bedrijven als de werknemers aanzet om nog meer de nieuwe technologieën te gebruiken zowel op kantoor, als in een teleworking omgeving en uiteindelijk de burger gestimuleerd wordt om de voor hem ontwikkelde e-government toepassingen eiken te maken.

[178] In het kader van het beheercontract wordt Belgacom ertoe verplicht om een goedkope toegang tot het Internet te leveren aan scholen, bibliotheken en hospitalen. Terwijl de vorige jaren ongeveer 5000 scholen voordeel gehaald hebben uit de I-line I.S.D.N. formule, is het aantal nu uitgebreid tot meer dan 7000 aansluitingen en dank zij de openstelling voor de concurrentie heeft men de prijzen nog kunnen verlagen en de kwaliteit van de dienstverlening verhoogd.

[179] Bepaalde categorieën van genietters van het recht op integratie, van werkzoekenden in een beroepsinschakelingstraject, van gezinnen met een laag inkomen en met een kind of kinderen ten laste, van mensen die met pensioen zijn en van jonge ondernemers ontvangen een tegemoetkoming voor de kosten verbonden aan de aankoop van informaticamateriaal en aan toegang tot het Internet. Voorafgaande opleidingen zullen gratis toegankelijk zijn. De maatregel zou moeten toelaten om in het jaar 2003 tot 50.000 gezinnen aan te spreken. Het plan voor de bestrijding van de digitale kloof steunt op verscheidene grote krachtlijnen, waaronder een inventaris van de bestaande maatregelen op federaal, gewestelijk, gemeenschaps- en lokaal vlak. De verschillende federale ministers zullen ertoe aangezet worden pilootprojecten uit te werken, terwijl de Minister van Maatschappelijke Integratie, in samenwerking met de Staatssecretaris voor de Informatisering van de Staat, het opstellen van het Nationaal Plan voor de digitale insluiting zal coördineren. Vanaf 2005 zal er een nieuwe begrotingslijn worden ingevoerd voor de bestrijding van de digitale kloof.

[180] Op 5 maart 2001 werd het Vlaamse project "Aangename kennismaking met de computer" opgestart, dat erop gericht is om werkzoekenden en werknemers de gelegenheid te bieden om basisvaardigheden te verwerven in het domein van ICT. Er werden twee grote acties opgezet: Een doe-training en het tijdelijk uitlenen van internettoestellen aan werkzoekenden die in een eerste fase de opleiding 'Aangename kennismaking met de computer' gevolgd hebben, cursisten T&O en klanten die sollicitatietraining volgen. De werkzoekenden kunnen gedurende een periode van 1 maand thuis verder ervaring opdoen met het gebruik van het Internet.

Verder in Vlaanderen worden in 2003 de volgende acties vooropgesteld :

- [182] Evaluatie van het actieplan "ICT-basisvaardigheden voor iedereen" en eventuele bijsturing
- [183] Evaluatie van het project "Bonte Was"
- [184] Opmaak actieplan "sleutelvaardigheden voor iedereen"
- [185] E-learning in de T&O-centra: verdere implementatie, opvolging en bijsturing
- [186] ICT-(basis)vaardigheden voor werknemers: opzetten van samenwerking met de geïnteresseerde sectoren
- [187] Inventaris van de Vlaamse werkervaringsprojecten die betrekking hebben op ICT-(basis)vaardigheden en onderzoek naar een mogelijke structurele verankering van laag- en breedrempelige initiatieven m.b.t. toegang en omgang van ICT voor iedereen

[188] In het Waals Gewest beoogt de actie « Espaces Citoyens » de toekenning van subsidies aan gemeenten die een project hebben ingediend om op hun grondgebied een uitgerust lokaal open te stellen voor de bevolking en/of specifieke doelgroepen waarin ze PC's aangesloten op het Internet met een hogesnelheidsverbinding kunnen gebruiken. Meestal geeft een opleider/begeleider initiatie- en/of opleidingscursussen inzake ICT voor de inwoners van de gemeente. Vanaf 2003 wordt deze jaarlijkse actie opgenomen in de operatie « Communes à bras ouverts ».

[189] In 2003 wordt een wedstrijd voor projecten voor de informatisering van openbare bibliotheken op het grondgebied van het Waals Gewest georganiseerd in samenwerking met de Franse Gemeenschap en de Duitstalige Gemeenschap. Het is de bedoeling de bibliotheken uit te rusten met informatica-apparatuur die door de lezers zou worden gebruikt.

[190] Bij wijze van herinneringen, vermelden we nog dat de Franse Gemeenschap een strategisch plan voor de integratie van ICT in het onderwijs heeft aangenomen (zie punt 7.1. p. 18)

[191] In de Duitstalige Gemeenschap zal een ECDL-examencentrum (European Computer Driving Licence) worden opgericht om de bestaande opleidingen te valideren, om opleiding en zelfopleiding te bevorderen en om de specifieke doelgroepen van personen met een handicap en oudere personen te ondersteunen (ESF-project).

8.2.5. Bevorderen van levenslang leren

[192] De federale Regering heeft beslist de werknemer een recht op een bekwaamheidsbalans te erkennen, overeenkomstig de programmawet van 30 december 2001. Dit initiatief, dat duidelijk past in de huidige Europese context van levenslang onderwijs en levenslange opleiding en van de uitbouw van een voor iedereen toegankelijke kennismaatschappij, werd op het niveau van de deelgebieden uitgewerkt door middel van samenwerkingsakkoorden tussen Gemeenschappen en Gewesten. Op grond van deze akkoorden kunnen commissies samengesteld worden die zich bezighouden met het erkennen en ondersteunen van de centra voor de validering van de competenties. Deze voorziening moet het voor iedereen mogelijk maken de competenties die hij verworven heeft binnen of buiten het schoolsysteem, te laten valideren: formele (onderwijs), informele (beroepservaring) en niet-formele competenties (levenservaring). Het is de bedoeling te zorgen voor een optimale mobiliteit van de werknemers en de mensen zonder schooldiploma de mogelijkheid te bieden hun kennis te laten erkennen. De opdracht van de gewestelijke commissies zal erin bestaan de prioriteiten vast te leggen met betrekking tot het uit te werken valideringstype, rekening houdend met de knelpuntberoepen, maar bestaat er tevens in advies te geven over de referentielijsten van competenties die opgesteld zijn door de valideringscentra.

[193] Bij het ontwikkelen van acties om het leerklimaat in bedrijven te bevorderen gaat in Vlaanderen aandacht o.m. naar het bereiken van alle doelgroepen binnen het bedrijf (van hoog tot laag) en een onderbouwing van het strategisch opleidingsbeleid. In 2003 zal er een voorstel worden uitgewerkt om de instrumenten ter stimulering van vorming en ontwikkeling van werknemers (en het opleidingsbeleid in

bedrijven) beter op mekaar af te stemmen en te integreren in één opleidingsfonds. De inspanningen voor het ontwikkelen van het experimentele luik in het kader van Trivisi worden verder gezet. Ook zullen er initiatieven genomen worden om de sociale dialoog in de bedrijven te versterken.

[194] De maatregel inzake bekwaamheidsvalidering heeft tot doel de sociale cohesie te verstevigen door bekwaamheden opgedaan buiten de school wettelijk te erkennen. Het is de bedoeling de inzetbaarheid en de beroepsmobiliteit van de werknemers met of zonder job te verhogen. In het Waals Gewest moet een decreet in 2004 in werking treden.

[195] De maatregel « Crédit-Adaptation » is een opleidingsstimulus die, vanaf oktober 2003, zal bestaan in een forfaitaire tegemoetkoming van 6 tot 10 € per uur en per werknemer, op basis van een overeenkomst gesloten tussen het FOREM en de onderneming. Het is de bedoeling een deel van de kosten van de door de werknemers gevolgde kwalificerende opleiding ten laste te nemen, voor een hogere productiviteit en bekwaamheid binnen de onderneming. De opleiding kan gegeven worden in het kader van het tutoraat, namelijk door een werknemer van de onderneming, ouder dan 50 jaar.

[196] In het Waals Gewest zal een CD-ROM « Premiers pas dans les TIC » eind 2003 klaar zijn om te worden uitgedeeld aan de + 50ers, met een demonstratie. Hij zal interactieve cursussen bevatten voor het gebruik van de informatie- en communicatietechnologieën (van GSM tot e-mail...).

[197] De Franse Gemeenschap wil het onderwijs voor sociale promotie integreren als bevoorrecht instrument in het proces voor het valideren van bekwaamheden en dit onderwijs bijkomende middelen bezorgen om zijn rol van onderwijs- en opleidingsactor met het oog op een kennismaatschappij te verbeteren. Verschillende maatregelen zullen deze actie vanaf 2003 concretiseren:

- [198] een herstructurering en een versterking van de middelen, door de invoering van een nieuwe regeling voor de aanpassing van de dotaties en door een vereenvoudiging van de procedures;
- [199] het aanbod modulariseren, het aantal opleidingen verminderen door overlappingen weg te werken, de duidelijkheid van het aanbod verbeteren en door een reserve van perioden aan te leggen om de verhogingen van uurvolumes van de referentiedossiers te compenseren;
- [200] de opleiding te koppelen aan een uniek pedagogisch dossier

[201] Wat het valideren van de bekwaamheden betreft in het kader van het samenwerkingsakkoord gesloten met het Waals Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal de Franse Gemeenschap tot 2005 geleidelijk middelen vrijmaken om alle niet-schoolplichtige burgers de mogelijkheid te geven hun bekwaamheden te laten valideren en, in voorkomend geval, daar de nodige attesten te voor voorzien.

[202] Met het BRAWO-project (Berufliche Aus- und Weiterbildungsoffensive – initiatief voor de bevordering van voortgezette beroepsopleiding) wil de Duitstalige Gemeenschap financiële hulp toekennen aan zelfstandigen, werkgevers en werknemers die een voortgezette beroepsopleiding in België of in het buitenland aanvatten. BRAWO is een testproject, medegefinancierd door het Europees Sociaal Fonds, dat past in het kader van het Communautair Pact over Opleiding en Werkgelegenheid en loopt nog tot december 2004.

8.3. Maatregelen om de tewerkstelling van bepaalde kwetsbare groepen te stimuleren

[203] De maatregelen van positieve discriminatie inzake beroeps- en tewerkstellingskansen zullen worden versterkt in de grote steden waar de graad van werkloosheid en van armoede bijzonder hoog is.

[204] De federale regering zal er de ondernemingen toe aanzetten meer mindervalide werknemers in dienst te nemen.

[205] Het ontwerp van decreet houdende het Handvest van de Werkzoekende zal in 2003 in het Vlaams Parlement worden ingediend. Naast een verankering van de rechten van de werkzoekende wordt voorzien in de oprichting van een klachteninstantie waartoe de werkzoekende zich in geval van schending van zijn rechten kan wenden.

[206] De VDAB werd in februari 2002 aangewezen als de volgende VOI om de 'ervaringsdeskundige in de armoede' te integreren in zijn dienstverlening. Men voorziet in de integratie van drie ervaringsdeskundigen die worden ingeschakeld in Antwerpen (2) en in Gent (1).

[207] Vlaanderen wil in 2003 de sociale werkplaatsen uitbreiden met 300 nieuwe arbeidsplaatsen en de arbeidszorg met 40 voltijdse equivalenten omkaderingspersoneel voor de begeleiding van een 200-tal arbeidszorgmedewerkers.

[208] In 2003 zal in Vlaanderen de methodiek van arbeidstrajectbegeleiding voor gedetineerden verder op punt worden gesteld op basis van de tussentijdse evaluatie van pilootproject die in de zomermaanden van 2002 plaatsvond.

8.3.1. Strijd tegen de discriminatie bij aanwerving

[209] De wet ter bestrijding van discriminatie werd afgekondigd om 25 februari 2003. Deze wet verbiedt rechtstreekse of onrechtstreekse discriminatie, vanwege geslacht, een zogenaamd ras, huidskleur, afkomst, nationale of etnische origine, seksuele geaardheid, burgerlijke staat, geboortestandigheden, fortuin, leeftijd, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een handicap of een fysiek kenmerk, binnen het kader van de levering van goederen en diensten, de toegang tot het arbeidsproces (met inbegrip van de arbeidsvoorwaarden en de promotiekansen); de benoeming of de promotie van een ambtenaar; de publicatie en de verspreiding van elk medium dat discriminerend is en uitgebreider het uitoefenen van een publiek toegankelijke activiteit. De wet vertrouwt aan het Centrum voor Gelijke Kansen en Racismebestrijding de opdracht toe om de strijd aan te binden tegen de genoemde vormen van discriminatie, met uitzondering van die welke gebaseerd zijn op sekse, die de oprichting van een gespecialiseerd organisme rechtvaardigen.

[210] De federale regering zal de strijd opvoeren tegen discriminaties omwille van afkomst bij het verwerven van een job. De gewesten en gemeenschappen zullen daartoe uitgenodigd worden een meerjarenplan op te stellen, in samenwerking met de sociale partners. Het Centrum voor Gelijke Kansen, het Instituut voor de Gelijke Kansen van Geslachten en het Observatorium voor Migratie zullen daarbij een ondersteunende rol toebedeeld krijgen. Om dezelfde reden zullen ook de middelen van het Impulsfonds voor Migrantenbeleid worden verhoogd.

[211] Het Vlaamse decreet houdende evenredige participatie op de arbeidsmarkt van 8/5/02 moet nieuwe kansen bieden voor de consolidatie, de verdieping en de verbreding van de aanpak die binnen het impulsbeleid van evenredige arbeidsdeelname en diversiteit de voorbije jaren werd ontwikkeld. De uitvoeringsbesluiten zullen in 2003 opgemaakt worden. Structurele maatregelen t.a.v. de zogenaamde kansengroepen zullen ingebed worden door het opzetten van samenwerkingsverbanden tussen of met ondernemingen en instellingen, sociale partners, intermediairs, vertegenwoordigers van de georganiseerde kansengroepen. De instrumenten inzake diversiteit op de werkvloer en de diversiteitsondersteuning in het kader van concrete instroom-initiatieven zullen versterkt worden. In het kader van

de voorbeeldfunctie evenredige arbeidsdeelname bij de overheid zal een monitoringinstrument ontwikkeld worden. De protocols met alle (sociale) partners inzake management van de diversiteit zullen geactualiseerd en verdiept worden.

[212] In het VESOC-actieplan 2003 zijn 'Evenredige arbeidsdeelname en diversiteit' centrale aandachtspunten. Door de nadruk hierop wordt de projectmatige aanpak die in de vorige VESOC-actieplannen - naast andere klemtonen - duidelijk aanwezig was, ingeperkt. Deze inperking is te verantwoorden doordat vele vernieuwende producten en methodieken momenteel in ontwikkeling zijn of ontwikkeld zullen worden in het kader van de actieplannen ouderen en arbeidsgehandicapten, binnen (reguliere) ESF-projecten, binnen diversiteitsprojecten, binnen TRIVISI-zwaartepunt. In het actieplan 2003 komt de klemtoon te liggen op een procesmatige aanpak ter realisatie van een groeiscenario voor de uitvoering van de doelstellingen van het Pact van Vilvoorde. In de besteding van de middelen voor het impulsbeleid betekent dit concreet dat voorrang wordt verleend aan:

- [213] De verdieping van de protocols met de sociale partners met nadruk op ondersteuning en begeleiding van instroomprojecten
- [214] Continuering in aangepaste vorm met objectieve en neutrale registratie en streefcijfers van diversiteitsplannen, met ondersteuning en begeleiding door het netwerk van projectontwikkelaars en sectorconsulenten
- [215] Versterking en verbreding van de samenwerking met vertegenwoordigers van de georganiseerde kansengroepen
- [216] Continuering en evaluatie van het actieplan (ex-)gedetineerden
- [217] Continuering en evaluatie van het extra aanbod specifieke trajecten voor arbeidsgehandicapten
- [218] Ondersteuning van (de ontwikkeling van) vormings- en trainingsmodules (met optimaal gebruik van reeds ontwikkeld materiaal) en van ervaringsuitwisseling en intervisie, met bijzondere aandacht voor het leggen van dwarsverbanden tussen evenredige arbeidsdeelname/diversiteit enerzijds, en LLL en stakeholdermanagement anderzijds.

[219] De Vlaamse regering heeft op 18 juli 2003 een voorontwerp van decreet goedgekeurd dat de toegang tot vaste betrekkingen in de Vlaamse openbare sector voor niet-EU-onderdanen regelt. Aldus worden de tewerkstellingsmogelijkheden van deze personen verruimd.

[220] Een testproject « rijbewijscheques » is in maart 2003 in het Waals Gewest (Forem Formation) van start gegaan in het kader van een proces van kwalificerende opleiding. Het is de bedoeling dat de stagiairs (meestal vrouwen) na afloop van deze opleiding hun rijbewijs behalen, als bijkomende stroef naast hun technische en beroepsbekwaamheden, die ze zullen kunnen gebruiken wanneer ze actief op zoek gaan naar werk. Na de evaluatie van het testproject en indien deze evaluatie positief blijkt, is voorzien dat de maatregel geleidelijk wordt uitgebreid tot alle werkzoekenden die een kwalificerende opleiding volgen.

[221] Nog steeds in het Waals Gewest zullen de buitenlanders die geen onderdaan zijn van de Europese Unie, die wettelijk in België verblijven of die een regulariseringsaanvraag of een ontvankelijk beschouwde asielaanvraag hebben ingediend als werkzoekenden kunnen worden ingeschreven en beroepsopleidingen volgen.

[222] In Brussel werd het Territoriaal Pact voor de werkgelegenheid belast met de uitvoering van het vastgestelde actieplan. De sensibilisatiecampagnes gericht naar de werkgevers worden geïntensifieerd. Voor de afgevaardigde van de werknemers worden er gelijkaardige sessies opgezet zodat zij beter hun toezichtsrol kunnen uitoefenen t.a.v. de aanwervingspraktijken in hun bedrijf. Een studie, die het onderzoek van het BIT uit 2000 actualiseert, werd uitgevoerd in samenwerking met het Brusselse Observatorium van de Arbeidsmarkt en de Kwalificaties. Een informatieloket over de discriminatie bij de aanwerving zal geïnstalleerd worden in de lokalen van de BGDA, in samenwerking met het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding (juridische permanentie). Een ontwerp van ordonnantie m.b.t. de diversiteit op de arbeidsmarkt voorziet in de oprichting van een inspectie voor de arbeidsmarkt dat onder meer als taak zal hebben de verificatie van de aanwervingspraktijken bij openbare en private werkaanbieders.

[223] De Duitstalige Gemeenschap bereidt een specifieke wetgeving voor, die elke discriminatie inzake tewerkstelling, arbeidsbemiddeling en toegang tot een beroepsopleiding op basis van het geslacht, fysische eigenschappen of de afkomst van de persoon verbiedt en bestraft. Het gaat in feite om de omzetting van de Europese richtlijnen over non-discriminatie wegens de afkomst of het geslacht. De decreten zouden vóór eind 2003 klaar moeten zijn.

8.3.2. Uitbouw gelijke kansenbeleid voor mannen en vrouwen

[224] Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen werd opgericht door de wet van 16 december 2002. Het Instituut heeft als taak toe te zien op de naleving van de gelijkheid van vrouwen en mannen, elke vorm van discriminatie en ongelijkheid op basis van het geslacht te bestrijden en instrumenten en strategieën die gestoeld zijn op een geïntegreerde aanpak van de genderdimensie, uit te werken. Het neemt de bevoegdheden over van de Directie van de gelijke kansen van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. Op 1 juni 2003 werd het personeel ervan naar het Instituut overgeheveld. Het Instituut heeft het statuut van een overheidsinstelling van categorie B. Het beschikt over twee beheersorganen: een raad van bestuur waarvan de leden benoemd werden door het koninklijk besluit

van 24 maart 2003 (B.S. van 31 maart 2003), en een directie waarvoor de selectieprocedure gelanceerd werd door middel van een publicatie van het Selectiebureau van de Federale Overheid in het Belgisch Staatsblad van 8 april 2003. Het Instituut is bevoegd om:

[225] wanneer het Instituut feiten inroept die aanleiding geven tot een vermoeden van een discriminerende behandeling zoals bedoeld in de wetten en reglementering betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen, aan de bevoegde overheid te vragen om op de hoogte gebracht en gehouden te worden van de resultaten van de analyse van de bewuste feiten. De overheid informeert het Instituut met motieven over het gevolg dat eraan gegeven zal worden;

[226] de studies en onderzoeken betreffende gender en gelijkheid van vrouwen en mannen te verrichten, ontwikkelen, ondersteunen en coördineren, en de impact van de concrete beleidslijnen, programma's en maatregelen vanuit genderperspectief te evalueren alsook om de statistische gegevens en de rechterlijke beslissingen die nuttig zijn voor de evaluatie van de wetten en reglementeringen betreffende de gelijkheid van vrouwen en mannen te verzamelen en te publiceren, zonder mogelijkheid tot identificering van de betrokken partijen;

[227] aanbevelingen te richten tot de overheid ter verbetering van de wetten en reglementeringen, en aanbevelingen te richten tot de overheid, privé-personen of instellingen naar aanleiding van de resultaten van de uitgevoerde studies en onderzoeken;

[228] ondersteuning en bijstand te organiseren aan de verenigingen die actief zijn op het vlak van de gelijkheid van vrouwen en mannen, of voor projecten ter bevordering van de gelijkheid van vrouwen en mannen, en een netwerkstructuur uit te werken met de verschillende betrokken partijen in het domein van de gelijkheid van vrouwen;

[229] in het kader van zijn opdracht, alle nodige informatie, documentatie en archieven aan te leggen en te verstrekken;

[230] binnen de perken van zijn doelstelling, hulp te verlenen aan iedereen die om raad vraagt in verband met de omvang van zijn rechten en plichten, en in rechte op te treden in rechtsgeschillen waartoe de toepassing van de strafwetten en andere wetten die specifiek tot doel hebben de gelijkheid van vrouwen en mannen te waarborgen, aanleiding kan geven;

[345] Het Instituut zal ook belast worden met de voorbereiding en toepassing van regeringsbeslissingen en de follow-up van de Europese en internationale beleidslijnen inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. Het zal deze opdracht uitvoeren onder het gezag van de minister die belast is met het beleid inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen. De minister kan het Instituut echter enkel positieve bevelen geven. De bevoegde ministers en staatssecretarissen stellen, op verzoek van het Instituut, de informatie ter beschikking die vereist voor de vervulling van zijn opdracht. Het Instituut kan het advies inwinnen van de Gemeenschappen, de Gewesten, de provinciale en de lokale overheden en van elke andere openbare instelling als dit nuttig is voor de uitvoering van zijn opdracht.

[346] Het Instituut brengt jaarlijks aan de minister belast met de gelijkheid van vrouwen en mannen uitvoerig verslag uit over de uitvoering van zijn opdracht. De minister zendt het verslag door naar de federale wetgevende kamers.

[231] Wat betreft de gelijkheid van lonen is er een ontwerp van een besluit in voorbereiding dat de minima kwaliteitscriteria vastlegt bij de functieclassificaties teneinde hun neutraliteit op seksueel te garanderen. Het zal vervolledigd worden door een fiscaal stimulans, met als doel om de werkgevers te steunen die overstappen naar functieclassificaties die op het vlak van genderperspectief neutraal zijn.

[232] In het Vlaams Actieplan Europese Werkgelegenheidsrichtsnoeren 2002, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 19 april 2002, wordt duidelijk ingespeeld op gender en gendermainstreaming. Voor het realiseren van een meer evenredige participatie van mannen en vrouwen in de beroepsopleiding en bedrijfswereld (algemene doelstelling van ESF doelstelling 3 zwaartepunt 5) worden de VESOC-middelen mee ingezet bij de ESF-middelen. Bedoeling hierbij is innovatieve instrumenten en methodieken te ontwikkelen via de ESF- en VESOC-middelen. Voor 2003 staan op het programma :

- [233] Promoten van genderbewust personeelsbeleid in het kader van gelijke kansen mannen-vrouwen op de arbeidsmarkt en mainstreaming binnen werkgelegenheid
- [234] Het project DEUCE werkt vooral rond de thematiek sensibilisering van het beleid, de sociale partners, de sectoren en de vrouwen zelf om de doorstroom zowel verticaal als horizontaal te verbeteren.

8.3.3. Stimuleren van de aanwerving van werklozen, leefloners, sociale bijstandsgenieters of mensen die niet deelnemen aan het arbeidsproces

[235] De opstapeling van banenplannen door de jaren heen heeft het geheel zo complex gemaakt dat het de doeltreffendheid ervan in het gedrang brengt. Bovendien werd ook een onderbenutting van de gereserveerde budgetten vastgesteld, wat uiteraard ten nadele komt van zowel de werkgevers als de werknemers. Om die reden werd op federaal niveau beslist om een grondige hervorming door te voeren tegen 2004. De waaier banenplannen zal drastisch worden vereenvoudigd. Er komt een toegankelijk systeem met twee soorten bijdragenverminderingen : structurele verminderingen en doelgroepverminderingen. Naast de vereenvoudiging werden verschillende plannen aanzienlijk versterkt, waaronder Rosetta, de vierdagenweek en de steun aan nieuwe werkgevers.

[236] Teneinde het scheppen van banen in 2004 een extra impuls te geven zal de regering op de werkgelegenheidsconferentie een nieuwe verlaging van de lasten op de arbeid voorstellen. Om nieuwe jobs voor laaggeschoolden te creëren, zal worden voorgesteld de structurele verlaging van de werkgeversbijdragen voor arbeidsinkomens beneden 1.735 euro per maand uit te breiden tot arbeidsinkomens beneden de 2.000 euro.

[237] De werkloosheid in sommige steden en gemeenten ligt duidelijk hoger dan het gemiddelde in België. De gemeenten, de OCMW's, de VZW's, de openbare vastgoedmaatschappijen van de sociale huisvestingsmaatschappijen, de sociale woningbureaus, de vennootschappen met een sociaal oogmerk kregen vanaf 1 januari 2003 de kans om mensen uit kwetsbare gemeenten met een werkloosheidsuitkering of een leefloon aan te werven met een recht op een vermindering van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid van 50 tot 75 % en wordt er in bepaalde gevallen een activering van 500 € voorzien.

[238] Daarnaast zal de regering op de rondetafelconferentie aan de sociale partners middelen aanreiken om meer inlooptbanen in de industrie en de dienstensector te creëren. Daartoe zullen de bedrijven een activeringspremie ontvangen indien ze een jongere aanwerven in het kader van het systeem "alternerend leren-werken".

[239] De Regering zal de lokale overheden ondersteunen in de uitbouw van een maximale aanwezigheid op het terrein van preventie- en veiligheidspersoneel, tewerkgesteld via een gewone arbeidsovereenkomst. De Federale Regering zal de creatie van deze nieuwe banen bevorderen door op een structurele en sterke manier tussenbeide te komen in de loonkost verbonden aan deze tewerkstelling, zowel via een totale vrijstelling van de werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid, als via een activeringsplan van de uitkeringen. Bijzondere aandacht is er voor de personen van minstens 45 jaar oud. De loonkostenverlaging zal enkel toegestaan worden voor bijkomend personeel en niet voor de vervanging van statutair of contractueel personeel dat reeds in dienst is.

[240] Op 1 januari 2004 is het nieuwe systeem van dienstencheques in werking getreden. De dienstencheque is een initiatief van de federale regering ter bevordering van buurtdiensten en -banen. Het creëren van arbeidsplaatsen en het bestrijden van zwartwerk zijn de doelstellingen. De dienstencheque maakt het voor particulieren mogelijk een erkende onderneming te betalen voor hulp van huishoudelijke aard. Om de gewenste prestaties te laten uitvoeren door de gebruikers, moet de erkende onderneming werknemers aannemen die bij een plaatselijk werkgelegenheidsagentschap ingeschreven zijn als werkzoekende. Deze maatregel sluit aan bij de doelstelling van de federale regering om 25.000 buurtbanen te creëren.

[241] Het Waals Gewest voert vanaf september 2003 de opleidingscheque in voor het opstarten van een onderneming. Daardoor zou het scheppen van arbeidsbetrekkingen aangemoedigd worden door de persoon die zich als zelfstandige wil vestigen of die een onderneming wil oprichten een financiële hulp te garanderen tijdens de fase vóór het aanvangen van zijn activiteit en door hem gespecialiseerde opleidingen aan te bieden.

[242] Bij toepassing van de wet van 20 juli 2001 « tot bevordering van buurtdiensten en -banen », heeft de Waalse Regering een besluit goedgekeurd voor de uitvoering van de regeling « dienstencheques ». Dienstencheques dragen bij tot de ontwikkeling van buurtdiensten en -banen in de sectoren gezinshulp aan huis en begeleiding van bejaarde, zieke of gehandicapte personen en garanderen een duurzame

tewerkstelling aan de werknemers die deze prestaties zullen leveren. In de praktijk wordt talrijke werkzoekenden de mogelijkheid geboden zwartwerk te vervangen door loonarbeid. De bij de bevoorrechte sectoren bedoelde beroepen, namelijk huishoudhulp en de begeleiding van personen met een beperkte zelfredzaamheid, worden thans grotendeels uitgeoefend door vrouwen, in onzekere arbeidsomstandigheden aangezien het vaak om illegale voorwaarden gaat.

[243] Om de bestaande programma's tot bestrijding van de werkloosheid in het Waals Gewest te vereenvoudigen en te harmoniseren, is een grondige hervorming begin 2003 in werking getreden. Ze heeft betrekking op zowat 40.000 werknemers en 7.000 werkgevers. Naast een vereenvoudiging en harmonisering van de bestaande maatregelen – zeven verschillende regelingen worden aldus samengevoegd – beoogt de hervorming een doorzichtiger systeem en een gecoördineerd beheer ervan.

Huisvesting

Voor heel veel gezinnen met een laag inkomen is de huurprijs vaak budgettair onhoudbaar, zodat zij buitengesloten zijn van heel wat andere goederen of diensten die even noodzakelijk zijn. Daarvoor zullen de inspanningen in verband met een hoger aanbod van sociale woningen, de reglementering van de kosten van huurprijzen op de private huurmarkt, of ook met betrekking tot een verlaging van de uitgaven voor huisvesting voortgezet worden. Naast dit alles moeten ook de structuren voor opvang van de zwakkeren verstevigd worden en moet hun integratie via de huisvesting ondersteund worden. Bijzondere aandacht moet gaan naar de daklozen en naar diegenen die verplicht zijn om te leven in een toeristische voorziening dat zij geen toegang hebben tot een andere woonvorm.

[244] Een betere coördinatie van de beleidsmaatregelen inzake huisvesting zal onder meer via een Interministeriële Conferentie ad hoc gebeuren. Deze zal worden opgericht na de Europese en regionale verkiezingen van juni 2004. In afwachting kan er via een task force op federaal vlak in sommige dossiers vooruitgang worden geboekt.

9.1. Bevordering van de toegang tot behoorlijke en gezonde huisvesting, alsmede de basisdiensten die nodig zijn om te kunnen leven en die betrekking hebben op lokale omstandigheden (electriciteit, water, verwarming, enz.).

[245] De rol van de federale onroerende fiscaliteit als instrument van het woonbeleid zal worden herbekeken. Doel daarbij moet zijn de renovatie van bestaande woningen te bevorderen en de toegang tot het eigen woningbezit te stimuleren, vooral dan bij mensen met een laag inkomen en bij jongeren. Naast een vermindering van de BTW tot 6% voor renovatiewerken voorziet het Wetboek van de Inkomstenbelastingen in twee maatregelen inzake renovatiewerken in het kader van het grootstedenbeleid: een uitstel met ten minste vijf maanden van de verhoging van het kadastraal inkomen ten gevolge van vernieuwingswerkzaamheden aan onroerende goederen die gelegen zijn in een zone voor positief grootstedelijk beleid van de grootsteden en in een belastingvermindering voor de kosten die gedurende het aanslagjaar effectief werden betaald met het oog op de renovatie van een woning die in een dergelijke zone gelegen is. Deze belastingvermindering bedraagt 15% van de gemaakte kosten met een maximum van 610€. De Ministerraad heeft beslist de bestaande maatregel uit te breiden door de belastingvermindering te verdubbelen van 610€ tot 1220€ voor renovatiewerken die werden uitgevoerd in 2004. Dit bedrag zou overeenstemmen met een bedrag voor werken van 8.133€. Parallel hiermee werd overeengekomen de zones voor positief grootstedelijk beleid "Grootsteden" uit te breiden. Het budget dat voor deze maatregelen werd toegekend, wordt opgetrokken van 500.000€ tot 2.000.000€, hetzij een verhoging met 1.500.000€.

[246] Het Waals Gewest keurde een meerjarig Actieplan goed voor de permanente huisvesting op een kampeerterrein. De interessante manier waarop dit plan werd uitgewerkt in het kader van een interdisciplinaire benadering, is uiteengezet in hoofdstuk VI, beste praktijken. Het Plan wordt in twee fasen afgewikkeld : fase 1 (nu gelanceerd) wil de integratie in een behoorlijke woonst van 3.031 geïnterviewde personen (in 1999) die op een camping of een andere voorziening wonen, gesitueerd in een overstroombare zone; fase 2 (wordt in 2004 gelanceerd) wil de voorzieningen buiten de campings, die niet in een overstroombare zone gesitueerd zijn herzien, waarin 5483 vaste bewoners (1999) geïnterviewd werden, om de bestemming van de zone naar zijn reële bewoning te doen overeenstemmen, met desgevallend een mogelijkheid op omschakeling van de recreatiezones tot woningzones. De aangesloten gemeenten zijn voor een duur van 3 jaar door een partnerovereenkomst met het Gewest verbonden. Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren worden vastgelegd om het Plan uit te voeren.

[247] Na meer dan 2 jaar werk keurde het Waals Gewest het ontwerp van decreet goed betreffende de oprichting van een sociaal Waterfonds, waarvan de uitvoering tegen januari 2004 klaar moet zijn. Dank zij dit fonds moet het mogelijk zijn particuliere consumenten die moeilijkheden ondervinden om hun waterfactuur te betalen te steunen. Hiervoor moeten ze zich wenden tot het OCMW van hun gemeente, die zal oordelen over de gegrondheid van hun aanvraag. Wat betreft het probleem inzake tarifiering van water kent het Waals Gewest nu dan 50 verschillende prijzen per kubieke meter. De tarifiering is voornemens deze toestand te harmoniseren teneinde de toegang tot water zo billijk mogelijk te verdelen en de betrekkingen tussen distributeurs, klanten, gebruikers en abonnees te uniformeren door de tariefstructuur te standaardiseren.

9.1.1. Verbeteren en uitbreiden van het aanbod aan sociale huisvesting

[248] Vlaanderen handhaaft zijn inspanningen om de vooropgestelde doelstelling van 15.000 bijkomende sociale huurwoningen tegen einde van de legislatuur te behalen. Voor 2003 wordt het aantal effectief gerealiseerde woningen op 3000 geraamd.

9.1.2. Verbeteren van de toegang tot de private huurmarkt en de kwaliteit van het woningpatrimonium

[249] In 2003 zullen in Vlaanderen bijkomende sociaal verhuurkantoren worden erkend en / of gesubsidieerd. In overleg met de sector wordt een ontwerp tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 21 oktober 1997 m.b.t. de sociaal verhuurkantoren uitgewerkt.

9.1.3. Afstemming van de verhouding huurprijs-kwaliteit

[250] De regering zal, om het fenomeen van de huisjesmelkers te bestrijden, maatregelen nemen om de bescherming van de minstbegoede huurder en de kwaliteit van de verblijven die op de markt worden aangeboden, te verbeteren. Er zal een nieuwe bepaling worden opgenomen in het Strafwetboek, waardoor een oneerlijke eigenaar kan worden veroordeeld tot een boete van 500 tot 25.000€ per gehuisveste persoon. Het Burgerlijk Wetboek zou overigens moeten worden aangevuld met een bepaling die stelt dat uitsluitend bewoonbare woningen die beantwoorden aan de veiligheidsregels, te huur mogen worden aangeboden.

[251] Op verzoek van de Regionale Minister belast met sociale huisvesting, zal de Huisvestingsmaatschappij van het Brussels Hoofdstedelijk gewest een studie over de berekening van de huren en de lasten uitvoeren. Het gaat om een objectivering en actualisering van de berekening van de lasten en de huren.

9.2. Preventie van dak- en thuisloosheid

9.2.1. Versterken van de positie van de huurder

[252] De regering zal de huurwet evalueren en een nieuw evenwicht tussen huurders en verhuurders zoeken inzake rechten en verplichtingen.

[253] In de Programmawet van 24 december 2002 werd ingeschreven dat er een verplichte poging tot minnelijke schikking moet zijn inzake de aanpassing van de huurprijs of inzake de invordering van achterstallige huurgelden ofwel inzake de uithuiszetting om te voorkomen dat zij uitlopen in uitzichtloze gerechtelijke procedures. Deze bepaling is op 1 januari 2003 in werking getreden. De geschreven aanvraag tot schikking wordt bij het dossier van de procedure gevoegd, nadat de griffier er de datum van indiening op heeft aangebracht. Wanneer de aanvraag mondeling gebeurt, stelt de griffier er een proces-verbaal van op dat bij het dossier van de procedure moet worden gevoegd. De bedoeling is de toegang tot de rechtsbedeling zowel voor huurders als voor verhuurders ten goede te laten komen.

[254] In de programmawet werd eveneens voorzien dat de woninghuurwet naast op onroerende nu ook op roerende goederen kan slaan. Dank zij deze nieuwe bepaling die op 1 januari 2003 in werking is getreden, kan de huurder van een standplaats of caravan op een kampeerterrein nu ook aanspraak maken op de beschermende bepalingen van de Woninghuurwet.

[255] De Vlaamse overheid bereidt in samenspraak met de sector een ontwerp tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 30 november 1994 houdende de voorwaarden inzake erkenning en subsidiëring van huurdersbonden en een overleg- en ondersteuningscentrum voor.

[256] Vanaf 2004 worden te Brussel bij de sociale huisvestingsmaatschappijen overlegorganen opgericht van huurders met een adviesopdracht.

9.2.2. Preventie van uitzettingen

9.3. Optreden ten behoeve van kwetsbare bewonersgroepen

[257] Sinds 2001 is de woonwagen in Vlaanderen erkend als volwaardige woonvorm. Het overleg met de lokale overheden zal ook in 2003 verder georganiseerd worden om de realisatie van woonwagenterreinen voor woonwagenbewoners in Vlaanderen te stimuleren. De VWWC zal begin 2003 een evaluatie maken van het standplaatsenbeleid en een geactualiseerd scenario opmaken voor de realisatie van een behoeftedekkend aanbod van standplaatsen.

9.3.1. Bevorderen van de integratie van daklozen

[258] Vanaf 1 januari 2003 werd de bevoegdheidsregeling voor de steunverlening aan daklozen coherenter gemaakt. Voortaan is het OCMW van de gemeente waar de dakloze zijn feitelijke verblijfplaats heeft, bevoegd om hem de noodzakelijke steun toe te kennen. Met dit eenvoudig en soepel criterium –dat aansluit bij de realiteit van de daklozen en werkbaar is voor de OCMW's- wordt een meer doeltreffende en snellere wijziging van het bevoegd OCMW betracht. Er zal in overleg met de bevoegde overheden gezocht worden naar structurele oplossingen om de daklozen te helpen. De installatiepremie zal worden uitgebreid tot personen die hun daklozenbestaan opgeven om een woning te betrekken en die ofwel een vervangingsinkomen ten laste van de sociale zekerheid genieten of een uitkering ten laste van een stelsel van sociale bijstand, ofwel een inkomen hebben dat lager ligt dan de bedragen van het leefloon, die verhoogd werden met 10%. Naar schatting zal door deze uitbreiding het aantal toegekende installatiepremies verdrievoudigd worden.

[259] Vlaanderen zal in 2003 een verruiming van het begeleid wonen voor daklozen realiseren en een registratie uitvoeren waaruit duidelijk het profiel blijkt van de doelgroep waarvoor het begeleid wonen wordt uitgebouwd.

[260] In Wallonië treedt een decreet dat de opvangcentra voor volwassenen en opvanghuizen voor alleenstaande moeders hervormt in voege in 2004. Zij moeten voldoen aan bouwtechnische normen inzake veiligheid en voorschriften inzake deelname in de kosten en er wordt een gemeenschappelijk kader inzake erkenning en financiering gegarandeerd. De nadruk zal worden gelegd op de rechten van de in die centra gehuisveste personen, alsmede de openstelling, evaluatie en aanpassing van de projecten aan de realiteit van de sociale omgeving.

[261] Het Brussels Gewest zal vanaf 2003 de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie de huisvesting en de begeleiding van thuislozen of zij die hun woonst dreigen te verliezen ondersteunen door een individuele opvolging en door het samenwonen te begeleiden.

10. Gezondheid

Al de maatregelen die onder dit thema werden voorgesteld hebben een gemeenschappelijk doel, nl. de gezondheid van de bevolking verbeteren, zij het via een preventieve aanpak (vaccinatie, opsporing, sensibilisering) of door een kwaliteitsvolle en toegankelijke gezondheidszorg. Bijzondere aandacht wordt besteed aan groepen die meer risico op het gebied van de gezondheid vertonen: kinderen, immigranten, - met name illegalen – personen met een laag inkomen, personen die psychische problemen hebben of druggebruikers. Aan een geïntegreerde aanpak en werken in netwerken wordt voorrang verleend

10.1. Voorzien in toegankelijke, kwaliteitsvolle en betaalbare preventieve en curatieve gezondheidszorgen

[262] De federale regering wil een globaal en coherent gezondheidsbeleid voeren dat voor alle bevolkingsgroepen een grotere toegankelijkheid tot en een betere kwaliteit van de gezondheidszorgen waarborgt. Hiertoe overlegt de regering met alle betrokken actoren: de sociale partners, ziekenfondsen, zorgverstrekkers, wetenschappers en instellingen. De patiënt wordt momenteel nog niet gehoord. Volgens de indieners van een wetsvoorstel is de patiënt evenwel de «ervaringsdeskundige» bij uitstek. Daarom stellen zij voor om ook de patiënt een stem te geven via een patiëntenfederatie.

[263] In 2003 werd het “Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg” opgericht met als opdracht de gegevens te analyseren en beleidsondersteunende studies uit te voeren over de kwaliteit en kosten van gezondheidszorg. De studies en rapporten van het Kenniscentrum moeten de beleidsverantwoordelijken helpen om beslissingen te nemen die leiden tot een zo efficiënt mogelijke toewijzing van de beschikbare middelen ten einde kwalitatief de beste medische zorgen en een zo groot mogelijke toegankelijkheid te waarborgen.

[264] In de loop van het 2^e semester van 2003 zullen in het kader van het “Tonus Plan Communal” maatregelen genomen worden om de ziekenhuisdeficits van de Waalse openbare ziekenhuizen weg te werken.

10.1.1. Bevorderen van de directe toegankelijkheid van de zorg

[265] In Brussel (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie) is vanaf 2003 voorzien te streven naar een gewaarborgd recht op gezondheidszorg voor mensen zonder wettig verblijf.

10.1.2. Tussenkomen in de medische en andere kosten

[266] De tussenkost van de Maximumfactuur wordt verder uitgebreid, onder meer naar de zelfstandigen toe in het kader van een verplichte verzekering tegen kleine risico's, evenals naar kosten toe van materialen en van ziekenhuisopnames van lange duur. De maximumfactuur voor kinderen zal gelden tot de leeftijd van 18 jaar. Daarenboven kunnen ziekenhuizen voortaan niet zomaar meer bijkomende kosten (supplementen) aanrekenen voor het gebruik van materialen. Voor de meeste materialen wordt het vragen van supplementen gewoonweg verboden: zij moeten betaald worden met de globale ligdagprijs.

[267] Prioritaire aandacht zal uitgaan naar het uitbreiden van het pakket terugbetaalde zorgen bijvoorbeeld inzake tandheelkunde en kinesitherapie voor bepaalde pathologieën. De federale regering zal in overleg met de Gemeenschappen en Gewesten een aanzienlijke vereenvoudiging tot stand brengen van de procedures inzake de terugbetaling van rolstoelen en de voorwaarden van terugbetaling moderniseren.

10.1.3. Uitbouw toegankelijke eerstelijnsgezondheidszorg

[268] Prioritaire aandacht gaat er op federaal niveau uit naar de bevordering van de eerstelijnszorg.

[269] Het decreet op de Eerstelijnsgezondheidszorg zal in 2003 in Vlaanderen gefinaliseerd worden. Hierbij zal een kader gecreëerd worden voor een eerstelijnszorg die beantwoordt aan de noden en behoeften van de gebruiker. De verschillende zorgvormen moeten naadloos op elkaar zijn afgestemd en een adequaat antwoord bieden op de evoluerende noden en behoeften.

[270] In het Waals Gewest werden in 2002 en 2003 4 pilootexperimenten gevoerd met betrekking tot de “Geïntegreerde diensten voor Thuisverzorging (SISD). Bedoeling is het interdisciplinair overleg over een patient te versterken op zo de opvolging te optimaliseren. Vanaf 2004 is een uitbreiding tot heel het Waals Gewest gepland.

10.2. Preventieve aanpak van sociale uitsluiting door gezondheidsproblemen

10.2.1. Voorkomen van verarming door gezondheidsproblemen

[271] Vlaanderen startte in 2002 met een zorgverzekering waarbij door middel van maandelijks forfaitaire tegemoetkomingen aan zwaar zorgbehoevenden de kostprijs van de residentiële zorg (125 euro per maand) en de mantel- en thuiszorg (90 euro per maand) lichter wordt gemaakt. Voor 2003 wordt er een uitbreiding van het doelpubliek in de residentiële zorg nagestreefd.

10.2.2. Ontwikkeling van de ziektepreventie en gezondheidsbevordering

[272] In België zijn de Gemeenschappen bevoegd voor de preventieve gezondheidszorg en dus voor het organiseren van vaccinatie-campagnes. Via een protocolakkoord dat op 20 maart 2003 voor onbepaalde duur werd gesloten, verbinden de Federale Regering en de Gemeenschappen zich ertoe de middelen te zoeken om zo goed mogelijk de verspreiding van de vaccins te organiseren. De federale overheid verbindt zich er, via het RIZIV, toe maximum 2/3 van de prijs ex fabriek ten laste te nemen, 2/3 van de kosten van de aankoop van de vaccins in het kader van de vaccinkalender die werd op gesteld door de Hoge Raad voor Hygiëne en goedgekeurd door de Interministeriële Conferentie Gezondheid, overeenkomstig de opdrachten die op basis hiervan werd gegund door de Gemeenschappen, mits de verplichting voor de Gemeenschappen dat ze het bewijs leveren dat ze de procedure voor de betaling van het overige deel van de prijs van de vaccins reeds hebben uitgevoerd. In het vermelde bedrag voor de aankoop van de vaccins zijn tevens injectiespuiten en naalden begrepen, alsook de leveringskosten, volgens de modaliteiten die zijn bepaald in het lastenboek van de betreffende Gemeenschap. De Gemeenschappen verbinden zich ertoe om de vaccinatie van hun respectieve bevolking optimaal te waarborgen, met behulp van de vaccins die bedoeld worden in het protocol. De Gemeenschappen verbinden zich ertoe de bevolking in te lichten. Ze moeten de vaccinatie ten minste gratis aanbieden via “l'Office de la Naissance et de l'Enfance”, “Kind en Gezin”, de “Dienst für Kind und Familie”, de “Dienste der Schulgesundheitsvorsorge”, de “Centra voor leerlingenbegeleiding”, alsook via de Diensten voor de Bevordering van de Gezondheid op school en de PMS-centra, die de taak van de “Bevordering van de gezondheid op school” op zich nemen. Ze waarborgen de toegang van de privé-praktijken tot verspreidingspunten. De Gemeenschappen verbinden zich ertoe de noodzakelijke maatregelen te nemen om de koudeketting niet te onderbreken. De Gemeenschappen verbinden zich ertoe om, in de mate van het mogelijke, een hexavalent vaccin in te voeren, een gecombineerd vaccin tegen difterie, tetanus, kinkhoest, kinderverlamming, de Haemophilus griep van het type B en hepatitis B (DTPa-IPV-Hib-HBV).

[273] In 2003 zal er in Vlaanderen een evaluatie van de sinds een tweetal jaar georganiseerde borstkankerscreening gebeuren waarna de actie verder zal gezet worden.

[274] De Vlaamse Gemeenschap subsidieert de werking van verschillende organisaties die elk op een welomschreven manier bijdragen tot de seksuele gezondheid van de hele bevolking en van bepaalde risico-groepen in het bijzonder (speciale doelgroepen: jongeren en hun ouders, allochtonen en mobiele populaties, mannen die seks hebben met mannen, sekswerkers (mannen en vrouwen), werksmilieu, instellingen, mensen met HIV en AIDS, Subsaharaanse Afrikaanse migranten, reizigers, intraveneuze-druggebruikers). In 2003 zal er een evaluatie gebeuren op basis van welomschreven doelstellingen en overeenkomstige indicatoren die ontwikkeld werden in convenanten die in 2002 afgesloten werden met 6 organisaties.

[275] In Brussel wordt in 2003 een campagne gestart voor de opsporing van borstkanker bij alle vrouwen van 50 tot 69 jaar.

[337] Voor wat betreft tuberculose plant de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie vanaf 2003 volgende acties : verbetering van de coördinatie voor het opsporen van risicogroepen, bijhouden van een register, uitbouw van de samenwerkingsverbanden met veldwerkers met betrekking tot de vroegtijdige opsporing van gevallen, intensivering van de opvolging van risicopatiënten, sensibilisering van sociale werkers, opleiding van personeel van de onthaalcentra. Te noteren valt de gedifferentieerde impact van deze ziekte volgens de aard en de oorsprong.

[335] Bovendien plant de Communautaire gemeenschapscommissie vanaf 2003 eveneens een systematische opsporing van hemoglobinoopathiën bij pasgeborenen. Het gaat hier om een genetisch overdraagbare ziekte die vooral kinderen van Afrikaanse oorsprong treft, of kinderen uit de Middellandse Zeegebieden, waaronder kinderen die hier onwettig verblijven.

[276] In het kader van het project « Gezonde Steden » van de WGO koos Brussel de openbare ruimte als toepassingsgebied en als eerste experiment. Het project « Brussel, Gezond Stadsgewest » moet worden uitgewerkt met de gebruikers van de openbare ruimte en de overheids- en privé partners moeten met de betrokken ruimte te maken hebben. De gebruikers moeten bij gans het proces betrokken zijn.

[277] Sinds juli 2003 integreert de Franse Gemeenschap in het decreet inzake gezondheidsbevordering een nieuw luik dat de organisatie en financiering toelaat van medische preventieprogramma's zoals de opsporing van borstkanker, de algemene preventie van hart- en vaatandoeningen, de tuberculose, AIDS en seksueel overdraagbare aandoeningen.

[278] In de Franstalige Gemeenschap stelt het preventie- en promotiebeleid zich tot taak rekening te houden met de impact van de sociale ongelijkheden op de gezondheidstoestand van de bevolking door intersectorale strategieën inzake preventie en opvoeding voor de gezondheid uit te werken, gebaseerd op de actieve deelname van de bevolking.

[279] De Franstalige Gemeenschap wil de rol van haar "Office de la Naissance et de l'Enfance – ONE" (*dienst voor het geboorte en de kinderjaren*) versterken en valoriseren en met name medische hulp van de door deze instelling verzorgde raadplegingen garanderen. Momenteel wordt de sector van de consultaties hervormd en dit wordt concreet door een Regeringsbesluit dat op 1 januari 2004 in voege moet treden.

10.3. Optreden ten behoeve van de meest kwetsbaren op het gebied van gezondheid

[280] De wet over de rechten van de patiënt werd in augustus 2002 afgekondigd. Om de patiëntenrechten bij iedereen bekend te maken werd een communicatieplan uitgewerkt. Naast een omzendbrief voor de ziekenhuizen, werden er in de 1ste helft van 2003 informatiebrochures gemaakt en verspreid op maat van specifieke doelgroepen hulpverleners. Om de patiënten te bereiken, werden de samenwerkingsmogelijkheden met patiëntenverenigingen en mutualiteiten nagegaan.

10.3.1. Bevordering van de integratie van mensen met psychische problemen

[281] Het aantal zelfmoorden bij jongeren neemt angstwekkend toe. Het is een dramatische ontwikkeling die toenemende aandacht vraagt en waarover de federale regering zich samen met de gemeenschappen over zal buigen.

[282] Vanaf begin 2001 tot einde 2003 wordt de tweede reconversie in de geestelijke gezondheidszorg in Vlaanderen uitgevoerd. Om daar boven op de extramuralisering te versterken wordt er een permanente reconversiemogelijkheid gecreëerd naar plaatsen voor psychiatrische verzorgingstehuizen en beschut wonen.

[283] In Vlaanderen worden de zorgvernieuwingsprojecten voor «psychiatrische zorg in de thuissituatie» en «activering», die einde 2001 werden gestart, verder gezet in 2003. Op basis van een wetenschappelijk actieonderzoek zal het concept van deze pilootprojecten desgevallend worden bijgestuurd.

[284] In het Waalse Gewest wordt er gewerkt aan een platform over de ethnopsychiatrie ten behoeve van buitenlandse nieuwkomers (ontvankelijk verklaarde asielzoekers), door het scheppen in de verschillende subregio's van voorwaarden voor psychische opvang en begeleiding van nieuwkomers die het slachtoffer zijn van trauma's die werden opgelopen in het land van herkomst of tijdens het door de vluchteling afgelegde traject. Na semestriële evaluatie door het platform wil men tijdens de periode 2003-2005 de actie spreiden over de provincie Luxemburg en het westelijk deel van Henegouwen.

[285] In 2003 ondersteunt de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie in Brussel een actieonderzoek van de Steunpunt « Geestelijke gezondheid – Sociale uitsluiting » (GGSU) over de praktijk inzake intersectoraliteit door werkers van de geestelijke gezondheid en werkers van de sectoren onthaalhuizen en urgentiediensten voor daklozen.

10.3.2. Bevordering van de integratie van drugs- en alcoholverslaafden

[286] Er zal een Belgisch Waarnemingscentrum voor Drugs en Drugverslaving worden opgericht dat alle gegevens over drugs en drugsverslaving moet verzamelen en analyseren en de impact van verschillende beleidsdaden moet onderzoeken.

[287] Het probleem van legale of illegale drugs is eerst en vooral een probleem van volksgezondheid. In dit kader zou een Waals decreet in 2004 in werking moeten treden, waardoor plaatselijke zorgnetwerken kunnen ontwikkeld worden en waarbij aldus aandacht wordt besteed aan de optimale tenlasteneming en de gebruiker verantwoordelijk is voor zijn gezondheid en het soort hulp dat hij wenst te bekomen vrij kiest.

HOOFDSTUK V : INSTITUTIONELE MAATREGELEN

1. Procedure voor de uitwerking van het NAPincl

Voor de opvolging van het NAPincl 2001-2003 en de uitwerking van het NAPincl 2003-2005 werden er een werkgroep “acties” en een werkgroep “indicatoren” geïnstalleerd. In deze werkgroepen zijn zowel het federale als het regionale niveau vertegenwoordigd. De vertegenwoordigers hebben de taak om de relaties tussen de werkgroepen, de andere collega’s en de politieke beleidsverantwoordelijken te verzorgen. De belangrijkste stakeholders zijn eveneens vertegenwoordigd in de werkgroepen : de lokale overheden, de sociale partners (Nationale Arbeidsraad), de netwerken van de verenigingen waar de armen het woord nemen en het Steunpunt Armoedebestrijding, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting dat de participatie van mensen die in armoede leven ondersteunt.

De werkgroep indicatoren heeft de volgende taken : actualisering van de bestaande indicatoren, ontwikkelen van nieuwe indicatoren en in kaart brengen van de nood aan indicatoren. De verzamelde gegevens werden toegelicht in hoofdstuk I. Voor de ontwikkeling van nieuwe indicatoren werd er in subwerkgroepen gewerkt voor de thema’s huisvesting, gezondheid, onderwijs en maatschappelijke integratie en participatie. De werkgroep “indicatoren” dacht ook na over de streefdoelen zoals gevraagd voor hoofdstuk III.

In de werkgroep “acties” verzamelden de coördinerende administraties op Federaal en regionaal niveau het materiaal over de beleidsmaatregelen voor hoofdstuk 4. De coördinerende administraties waakten er over dat de voorgestelde acties onderwerp waren van een politiek akkoord en dat zij kaderden binnen de Europese doelstellingen. De beleidsmaatregelen werden ingeschreven in een gemeenschappelijke structuur die goedgekeurd werd op een Interministeriële Conferentie Maatschappelijke Integratie op voorstel van de werkgroep “acties”. De beste praktijken waren eveneens voorwerp van overleg in de werkgroep “acties” nadat de coördinerende administraties hierover met hun collega’s en politieke verantwoordelijken overlegd hadden. De Cel Armoedebestrijding van de federale POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding en Sociale Economie verzorgde de algemene coördinatie en de redactie van de tekstvoorstellen. De voorontwerpen van de verschillende hoofdstukken werden besproken met de leden van de werkgroepen en de opmerkingen werden verwerkt in de eindversie. Het eindontwerp van het NAPincl werd ter goedkeuring voorgelegd aan een Interministeriële Conferentie voor Maatschappelijke Integratie. De federale POD Maatschappelijke Integratie zal instaan voor de publicatie, de verspreiding en opvolging van het NAPincl 2003-2005.

2. Procedure voor de opvolging van het NAPincl

Halverwege en bij het einde van de looptijd informeert de POD Maatschappelijke Integratie bij elke coördinerende administratie naar de vooruitgang inzake de uitvoering van de beleidsmaatregelen. Alle gegevens zullen opgeslagen worden in een monitoringbestand, hetgeen transversale analyse mogelijk zal maken. Op basis van de bevindingen zal er een opvolgingsrapport samengesteld worden. Voor het NAPincl 2001-2003 zal er een eindrapport opgesteld worden tegen begin 2004, indien dit bevestigd wordt door de nieuwe federale regering.

3. Procedure aangewend voor de mobilisatie van alle actoren

Zoals boven vermeld maken de vertegenwoordigers van de sociale partners, de lokale overheden en de verenigingen waar de armen het woord nemen deel uit van de werkgroepen “acties” en “indicatoren”. Hun vertegenwoordiging is echter nog te formeel en moet versterkt worden. De Verenigingen van mensen die in armoede leven zijn erkend door de overheden, gestructureerd in netwerken en vertegenwoordigd in de Begeleidingscommissie van het Steunpunt Armoedebestrijding, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting. Dit is een instrument voor permanent overleg tussen de politieke verantwoordelijken en de betrokken actoren. Het Steunpunt werd in 1998 opgericht op basis van het Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de besteding van het armoedebeleid.

Op 26 juni 2003 werd het voorontwerp van het NAPincl voorgesteld op de Begeleidingscommissie van het Steunpunt armoedebestrijding. De Begeleidingscommissie is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verenigingen waar de armen het woord nemen, de sociale partners, de ziekenfondsen, de OCMW’s en de politieke overheden. Omdat het NAPincl nog niet voltooid was, kon er geen debat ten gronde gebeuren. De bespreking moet dan ook gezien worden als een eerste stap in de samenwerking die nog verder vorm moet krijgen in de opvolging van het NAPincl en de uitwerking van de volgende plannen.

Twee personen versterkten halftijds het Steunpunt armoedebestrijding tijdens 6 maanden. Zij hadden al taak om de verenigingen waar de armen het woord nemen te bevragen over de noodzakelijke voorwaarden waaraan voldaan moet worden om te kunnen participeren aan de opmaak van de volgende NAPincl’s.

De opdracht.

De opdracht om de Verenigingen van mensen die leven in armoede te betrekken bij het NAPincl 2003-2005 werd toevertrouwd aan het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. De opdracht, uit te voeren in overleg met het Belgisch Netwerk Armoedebestrijding en de verenigingen betrokken in het Collectief van verenigingen partners van het Algemeen Verslag over de Armoede, hield in “informatie te geven over het NAPincl. aan de verenigingen waar mensen die in armoede leven bijeen komen, te luisteren naar hun ervaringen en voorstellen, (...) en daarover te rapporteren”. Deze opdracht kadert in het perspectief om “meer werk te maken van de betrokkenheid van alle stakeholders met specifieke aandacht voor de inbreng van mensen die in armoede leven zelf en hun verenigingen” (opdracht van de Minister voor Maatschappelijke integratie en Sociale Economie – 24 /02 /2003). De uitvoering van de opdracht werd gevolgd door de Begeleidingscommissie van het Steunpunt en door een bijzondere Stuurgroep NAPincl waarin het Collectief betrokken is samen met het Belgisch, het Brusselse, het Waals en het Vlaams Netwerk Armoedebestrijding.

Methode.

Voor het verhogen van de betrokkenheid van de verenigingen waar armen het woord nemen bij het NAPincl 2003-2005 werd, ten opzichte van het vorige NAPincl 2001-2003, een nieuwe methode opgezet. De methode, kadert binnen een

continu proces van betrokkenheid en bedoelt de consultatie van de bevolking zowel te verbreden als te verdiepen. Daartoe werden, bij wijze van eerste aanzet, in een tijdsspanne van vier maanden 50 zeer verschillende verenigingen op het terrein geconsulteerd. Het betreft zowel stedelijke als rurale verenigingen, individuele verenigingen en netwerken, recent opgerichte als verenigingen met een langere participatietraditie, verschillend qua doelgroep, werking en grootte. De gemiddelde consultatietijd bedroeg 2.30 uur per vereniging. In ongeveer 86 % van de gevallen werden de verantwoordelijken van verenigingen en netwerken bevraged. In 14% van de gevallen werden mensen in armoede betrokken bij de consultatie. De bevraging wijst uit dat de grondige bevraging van mensen in armoede een geëigend stappenplan vereist binnen een permanent proces van politieke participatie. Met de verenigingen en de netwerken is een eerste studiedag opgezet om het collectief overleg m.b.t. dit stappenplan verder uit te werken (17/06/03).

Bekendheid met het NAPincl.

De consultatie leert dat het NAPincl.2001-2003 inhoudelijk niet gekend is door de verenigingen. Er werd onvoldoende over gecommuniceerd en de leesbaarheid is voor verbetering vatbaar.

Daar tegenover staat de interesse van de verenigingen om grondig betrokken te worden bij het politieke beleid inzake armoedebestrijding in het kader van het toekomstige NAPincl. Verder erkennen de verenigingen het belang van het NAPincl en zijn invloed op een sociaal Europa. Zij verwachten dat het politieke beleid de voorwaarden vervult voor politieke participatie van mensen in armoede. De verenigingen attenderen op het feit dat zij hun politieke participatie willen valoriseren en versterken via hun deelname aan de diverse Netwerken Armoedebestrijding, via het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, via het Tweejaarlijks Verslag van het Steunpunt, via thematische overlegtafels op federaal niveau, op het niveau van de Gewesten en de Gemeenschappen of op het lokale niveau.

Politieke participatie : belang en voorwaarden

Het verslag van de consultatie wordt uitvoerig weergegeven in het rapport " Politieke participatie en het NAPincl : werk aan de winkel ... Methode en voorwaarden." . Vanuit hun ervaring aan diverse vormen van politiek overleg, beklemtonen de verenigingen dat "participatie" een meer fundamentele deelname aan het beleid inhoudt dan inspraak, consult, of gehoord worden in het kader van politieke hoorzittingen. Participatie wijst voor hen op een structureel betrokken worden in het raam van een vaste overleggroep, waarbij de partners van het overleg zich ten opzichte van elkaar engageren en daarbij de inhoud, de timing en de procedure van hun gezamenlijk beraad overeenkomen. De verenigingen onderstrepen de meerwaarde van politieke participatie van mensen in armoede: 1° participatie verhoogt de kansen op sociale insluiting en op volwaardig burgerschap; 2° mensen in armoede worden mede de dragers van de noodzakelijke maatschappelijke veranderingen; 3° het beleid wordt adequater afgestemd op de reële noden; 4° participatie biedt kansen op beleidsevaluatie.

Het rapport is een eerste bijdrage in een proces van collectief overleg van de verenigingen en de netwerken armoedebestrijding. Het vormt de basis voor een concertatie met de politieke en de sociale partners, de OCMW's en de administraties. Het zet de volgende voorwaarden voor politieke participatie uiteen :

1/ Politieke participatie vereist dat de politieke overheid de eigenheid van de verenigingen (qua inhoud, methode en continuïteit) erkent en valoriseert in structurele overlegtafels 2/ Politieke participatie vereist voldoende middelen voor de verenigingen en de netwerken : personen met een vast engagement, met een adequate vorming en met een vrijgestelde werktijd voor beleidsvoorbereidend werk met mensen in armoede.. 3/ Politieke participatie vereist een voorafgaand akkoord tussen de deelnemers om het wederzijds vertrouwen te waarborgen. In het akkoord leggen de partners gezamenlijk de inhoud vast, de werkmethode, de timing en de perspectieven. 4/ Politieke participatie kan niet herleid worden tot punctuele bijdragen of overleg maar verloopt als een proces dat zich langzaam en continu uitstrekt in de tijd. 5/ Politieke participatie vereist dat alle partners zich vormen: de politieke en administratieve overheden moeten de complexiteit van de armoede te leren kennen en de directe en indirecte implicaties van hun beleidsvoering op armoede permanent onderzoeken. De mensen in armoede en hun verenigingen moeten de basisinformatie van de andere partners kunnen begrijpen. 6/ Politieke participatie vereist gelijktijdig een sensibilisering van de samenleving en een vorming van de publieke opinie. 7/ Politieke participatie vereist een eigen aanpak naargelang de verschillende beleidsniveaus.

Perspectieven

1. Om de betrokkenheid van mensen in armoede en hun verenigingen in de totstandkoming van de toekomstige NAPincl. te verhogen en om de efficiëntie van een beleidsvoering van armoedebestrijding te versterken zal het bestaande beleidsvoorbereidende werk van de verenigingen, zoals dit tot stand komt op lokaal, regionaal, federaal en Europees niveau als binnen verschillende vormen van overleg en in publicaties van de verenigingen, worden gevaloriseerd .

2 In het bijzonder zal het Tweejaarlijks Verslag van het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, een blijvende basis vormen voor het NAPincl.

3. Om de bekendheid van het NAPincl. te verhogen, om zijn effecten te verstevigen en om de betrokkenheid van alle partners te ondersteunen, zal er een publiek debat worden georganiseerd op basis van het NAPincl. en het Tweejaarlijks Verslag van het Steunpunt.

4. Gemeenschappen en Gewesten : Eigen beleid en procedures mbt de opmaak van het NAPincl.

4.1. Vlaanderen

a) Het Vlaamse actieplan Armoedebestrijding

De bijdrage vanuit Vlaanderen aan het NAPincl. bestaat uit het Vlaams actieplan armoedebestrijding. Dit Vlaams actieplan werd aan het begin van de legislatuur opgesteld door de Vlaamse Regering onder de coördinatie van de Vlaamse minister bevoegd voor de coördinatie van het armoedebeleid. Jaarlijks wordt het plan geactualiseerd.

Tot nu toe werden de bijdragen vanuit de verschillende administraties die bij het armoedebeleid betrokken zijn verzameld door de leden van het horizontale permanent armoedeoverleg. Op basis van deze bijdragen en de besprekingen op dit overleg kwam een ontwerpplan tot stand dat na bespreking op een interkabinettenwerkgroep jaarlijks door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. In de

uitvoeringsbesluiten bij het armoedecreëet is voorzien dat het actieplan tot stand komt in overleg met het in mei 2003 opgerichte Vlaams netwerk en dat het actieplan wordt voorgelegd aan het Vlaams Parlement en aan de bevoegde adviesorganen van de Vlaamse regering. Ook moet elke minister binnen zijn beleidsdomein minstens één aandachtsambtenaar aanduiden die verantwoordelijk is voor de voorbereiding, uitvoering en opvolging van het actieplan. De voorbereiding, coördinatie en evaluatie van het actieplan is in de uitvoeringsbesluiten de opdracht van het horizontaal overleg, waarin vertegenwoordigers van de administraties, de VOI's en het Vlaams netwerk zitten.

b) Procedures ontwikkeld in het kader van het NAPincl

Na de integratie van het Vlaamse Actieplan in het NAPincl 2003-2005, werd het NAPincl 2003-2005 integraal besproken en goedgekeurd door de Vlaamse Regering.

4.2. Wallonie

a) Contract voor de Toekomst

Sinds 1999 hanteert het Waalse Gewest een globale aanpak inzake ontwikkeling: het Toekomstcontract voor Wallonië. Deze vernieuwende aanpak wil de burger betrekken bij een gedragen project voor een actieve en solidaire samenleving in het kader van een duurzame ontwikkeling. Het Toekomstcontract is een strategisch plan die nieuwe bestuursvormen integreert: de definitie van doelstellingen, meerjarenplanning, doorzichtigheid, transversaliteit en evaluatie. Het is ook een sociaal contract die het recht op participatie van de burger en de mobilisatie van iedereen, een noodzakelijke voorwaarde voor de welvaart. Na twee jaar gebeurde er een diepgaande evaluatie onder de vorm van een balans die de graad waarin de vooropgestelde prioritaire maatregelen voor de periode 2000-2001 werden bereikt. Ook voerde een internationale consultant een externe evaluatie uit. Het geactualiseerde toekomstcontract van maart 2002 draagt als ondertitel "Een actief en solidair Wallonië op de weg van de duurzame ontwikkeling: vervolgen en verbreden. Het bevat een programma van prioritaire acties voor de periode 2002-2004. Deze maatregelen, voor het merendeel gekwantificeerd, werden goedgekeurd op de Waalse regering op 8 februari. Vervolgens werden zij overlegd met een geheel van actoren: institutioneel, economisch, sociaal, verenigingsleven, universiteiten, vertegenwoordigers van de jongeren, ...

b) Procedures ingesteld in het kader van het NAPincl

In het Waalse Gewest werd het NAPincl 2001-2003 uitgewerkt door een interkabinettenwerkgroep -voorzeten door het Kabinet van de Minister-President- die de kabinetten bijeenbracht van de ministers van Huisvesting, Sociale Zaken en Gezondheid, Tewerkstelling en Vorming. In voorkomend geval werden de administratie bij de uitwerking van concrete maatregelen betrokken. Hiertoe werd beslist door de Waalse regering op 15 februari 2001.

De Interdepartementale Directie voor Sociale Integratie (DIIS) coördineert de opvolging van het NAPincl en informeert bij de betrokken administraties over de evaluatie van de maatregelen.

Het gewestelijke luik van het NAPincl 2003-2005 werd uitgewerkt door een interkabinettenwerkgroep -voorzeten door het Kabinet van de Minister-President- die alle Waalse Kabinetten bij elkaar brengt. De DIIS voert het secretariaat uit. Op 27 juni 2003 besliste de regering over de maatregelen die zij wou laten opnemen in het NAPincl en een goede praktijken. Zij besliste eveneens over de oprichting van een opvolgingscomité voor het NAPincl 2003-2005, samengesteld uit de kabinetten en de betrokken administraties. Het opvolgingscomité zal ingesteld worden in september 2003.

4.3. Brussel-Hoofdstad

a) Regionaal Plan voor Ontwikkeling

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest werkte een Regionaal Plan voor Ontwikkeling uit, dat 12 prioriteiten stelt. Hierbij zijn er twee die betrekking hebben op de sociale insluiting: "Garanderen aan alle inwoners van Brussel de toegang tot kwaliteitsvolle en betaalbare huisvesting" en "beantwoorden aan de sociale noden in het bijzonder die van de kwetsbaarste bevolking door het verbeteren van de effectiviteit van de opleiding en de vorming, het mobiliseren van de systemen van sociale actie en de gezondheid en het ontwikkelen van het aanbod van collectieve voorzieningen". Een derde prioriteit "verzekeren van de stedelijke leefbaarheid door de veiligheid van personen en goederen" omvat eveneens maatregelen inzake sociale insluiting onder de noemer "preventiebeleid".

b) Procedures ingesteld in het kader van het NAPincl

Voor het geheel van de Brusselse administratie staat het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), in voor de coördinatie. Een ambtenaar van dit Observatorium maakt deel uit van de werkgroep "acties", een andere neemt deel aan de werkgroep "indicatoren".

Om de informatie te verzamelen, zowel voor de opvolging als voor de keuze van de nieuwe acties stuurde de leidend ambtenaar van de GGC een brief naar de leidende ambtenaren van de volgende administraties: Ministerie van Tewerkstelling, Ministerie van Huisvesting (Administratie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting), Franstalige Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie werd bevraagd via de diensthoofden van de diensten Gezondheid en Sociale Zaken. In de brief werd voorgesteld om een ambtenaar aan te duiden als permanente correspondent over het NAPincl. Het Ministerie van Huisvesting schoof deze opdracht door naar de Brusselse Huisvestingsmaatschappij. De verscheidene administraties werden systematisch schriftelijk geïnterpelleerd, met een schriftelijke herinnering na 1 maand en -bij non-respons- via de telefoon of e-mail.

Er werd eveneens een brief gestuurd naar de Burgemeesters en de voorzitters van de OCMW's van alle Brusselse gemeenten. Elke administratie ondernam de nodige stappen om een politiek akkoord te krijgen van zijn de politieke verantwoordelijken.

4.4. De Franstalige Gemeenschap

a) Charter voor de Toekomst

Op 31 januari 2002 keurde de regering van de Franstalige Gemeenschap de prioriteiten en maatregelen goed die deel uitmaken van het actieplan "Charter voor de Toekomst" dat loopt tot 2010. Voor de 25 fundamentele prioriteiten die de structuur van het plan uitmaken werden nieuwe middelen uitgetrokken die komen uit de herfinanciering van de Gemeenschap. Daarnaast werden 41 andere aanvullende maatregelen bepaald, waarvoor eveneens nieuwe middelen werden voorzien. Jaarlijks zal er een evaluatierapport opgesteld worden.

De doelstelling van de Gemeenschap is duidelijk: verhogen van het kennisniveau van het geheel van de bevolking. Daarom moet de toegang tot de kennis uitgebreid worden en de kwaliteit van de kennis verhoogd. In het kader van de ontwikkeling van de

kennismaatschappij wil de Gemeenschap er over waken geen nieuwe ongelijkheden te veroorzaken, maar integendeel diegenen die nu reeds bestaan verminderen. Er werd een opvolgingscel geïnstalleerd om de uitvoering van het Charter voor de Toekomst op te volgen.

b) Procedures ingesteld in het kader van het NAPincl

Het eerste NAPincl werd uitgewerkt op politiek niveau. De administratie werd er niet bij betrokken. De elementen voor de opvolging die de administratie verzamelde op vraag van de federale Cel, werden rechtstreeks ingewonnen bij de bevoegde functionele administraties. De ambtenaren werden betrokken bij de uitwerking van het tweede NAPincl door hun participatie aan de werkgroepen “acties” en “indicatoren” die ingesteld waren door de POD Maatschappelijke Integratie. Het gaat hierbij enerzijds om een lid van het Observatorium voor jongeren en de hulp aan jongeren aan de werkgroep “acties” en anderzijds de statistische dienst die de gegevens behandelt inzake onderwijs voor de werkgroep “indicatoren”.

In overleg met de beleidsverantwoordelijken van de Gemeenschap werden de maatregelen uit het Charter voor de Toekomst dat de Franstalige Gemeenschap goedkeurde op 26 september 2001 en die een directe band hebben met het probleem van de sociale insluiting ingeschreven in het NAPincl 2003-2005.

De installatie van een opvolgingsgroep bij de administratie van de Franstalige Gemeenschap wordt voorzien.

Buiten de opvolging van de AGORA – actie in het kader van de jeugdhulp (zie p. 12) is er tot nu toe geen actie opgestart rond de betrokkenheid van de stakeholders vertrekkend vanuit het NAPincl.

4.5. De Duitstalige Gemeenschap

a) Eigen beleid

Wat betreft de persoonsgebonden materies (onderwijs, cultuur, ziektepreventie, jeugdhulp, voogdij op OCMW's, sociale zaken en nu ook tewerkstelling) is de Duitstalige Gemeenschap niet afhankelijk van de Franstalige Gemeenschap, noch van het Waalse Gewest. Het beleid inzake sociale insluiting baseert zich op het regeerakkoord van september 1999 en op de prioriteiten die vastgesteld in de ministeriele departementen.

In zijn regeerakkoord drukt de Duitstalige Gemeenschap zijn wil uit om te komen tot een solidaire samenleving die iedereen toelaat om een menswaardig leven te leiden. De capaciteiten van de kwetsbaarste groepen moeten zich kunnen ontplooien. In alle beleidsdomeinen gaat de prioriteit naar preventieve maatregelen. Vooral de tewerkstelling moet verbeterd worden. De weerslag op de tewerkstelling is een belangrijk criteria voor de beslissingen over alle projecten en maatregelen die genomen worden

De Gemeenschap werkt zijn eigen sociaal rapport uit. Bij de vereniging Miteinander Teilen werd een professionele medewerker aangetrokken om het kwalitatieve aspect van het sociale rapport te coördineren en te stimuleren. Wat betreft het kwantitatieve aspect werkt administratie samen met de Economische en Sociale Raad van de Duitstalige Gemeenschap, de OCMW's (Bijzonder Fonds Maatschappelijke Dienstverlening) en het ESF. Een nieuw rapport over de armoede in de Duitstalige Gemeenschap, met een kwalitatief en kwantitatief luik, zal worden gepubliceerd eind 2003 of voorjaar 2004. De Gemeenschap werkt eveneens aan de voorbereiding van de internationale dag van de strijd tegen de armoede op 17 oktober 2003.

b) Procedures ingesteld in het kader van het NAPincl

Er bestaat geen specifieke structuur. De verbindingsambtenaar die deelneemt aan de werkgroep “acties” ontwikkelde zelf de contacten met de drie kabinetten en met de verschillende administraties die de fiches invulden. De bevoegde minister installeerde een werkgroep die bestaat uit de vertegenwoordigers van de OCMW's, de kabinetten, de administratie en de verenigingen die werken op het terrein.

HOOFDSTUK VI : BESTE PRAKTIJKEN

► Begeleiding van mensen met overmatige schulden

Eén van de meest verontrustende maatschappelijke risicosituaties, is het toenemend aantal mensen met schuldoverlast. Schulden beperken de bewegingsruimte en blokkeren de uitweg uit de armoede. Bij de schulden die mensen hebben, zitten bijna altijd ook schulden in verband met energielevering inbegrepen. Nochtans gaat het hier om vitale behoeften.

Sinds 1985 immers leveren de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn een belangrijke inspanning op gebied van bemiddeling en begeleiding om een oplossing te zoeken van de afsluiting van de energietoevoer, vooral waar het gaat om verbruikers die zich in een moeilijke sociale toestand bevinden. Uit de evaluatie van de acties die het OCMW voor deze verbruikers ondernomen heeft, blijkt dat sindsdien belangrijke successen geboekt zijn. Maar de omvang van de problematiek dwingt tot een versterkte aanpak. De Federale regering heeft dan ook het initiatief genomen om zowel preventief als curatief de inspanningen te vergroten in de vorm van de “Wet houdende toewijzing van een opdracht aan de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn inzake de begeleiding en de financiële maatschappelijke steunverlening aan de meest hulpbehoevenden inzake energielevering “ (4 september 2002).

Deze wet beantwoordt aan de noodzaak om de gevolgen van de liberalisering van de elektriciteits- en aardgasmarkt op te vangen, enerzijds en om anderzijds tegemoet te komen aan de toegenomen hulpvraag bij schuldoverlast. Bij het openstellen van de electriciteits- en gasmarkt is in België immers wettelijk de mogelijkheid voorzien om een fonds op te richten dat gefinancierd wordt door een belasting op het vervoer van energie, teneinde bepaalde openbare dienstverplichtingen volledig of ten dele te financieren.

De dienstverlening van de OCMW's aan cliënten die moeilijkheden ondervinden bij het betalen van hun facturen maakt deel uit van die openbare dienstverplichtingen. Er werd dan ook beslist om middelen vooraf te nemen bij de gas- en elektriciteitssector en aan de OCMW's te geven ter financiering van de opdrachten die in de vermelde wet zijn voorzien.

Deze opdracht omvat twee luiken. Een eerste luik is de omkadering en de sociale en budgettaire begeleiding van de gas- en electriciteitsverbruikers die betalingsmoeilijkheden ondervinden. Daaronder valt het opstellen van en onderhandelen over afbetalingsplannen en het bieden van een begeleiding bij het dagelijks budgetbeheer. Het tweede luik voorziet in de mogelijkheid om financiële steun toe te kennen om facturen aan te zuiveren zodat de betrokken persoon op een gezonde financiële basis kan herbeginnen en het voeren van een preventief sociaal energiebeleid. Voor deze laatste opdracht is 14.3 miljoen Euro op jaarbasis voorzien. Daarnaast is 28.3 miljoen Euro beschikbaar voor personeelskosten. In totaal dus 42.6 miljoen Euro op jaarbasis vanaf 2002. De middelen worden verdeeld op basis van verschillende indicatoren die verwijzen naar armoede.

De wet voorziet in een koppeling met de bestaande regelgeving rond schuldbemiddeling van de regio's : tegen 2005 gaan de middelen alleen nog naar die OCMW's die erkend zijn of een samenwerking hebben met een erkende dienst of persoon . Dit houdt meteen ook een garantie in dat aan kwaliteitsbewaking van de dienstverlening wordt gedaan.

► Het Vlaamse Decreet betreffende de armoedebestrijding

Met het ontstaan van de eerste Vlaamse armenverenigingen in de jaren tachtig (ATD/Vierde Wereld en Centrum Kauwenberg bestonden toen al) en de opening voor participatie die zowel het federale als het Vlaamse beleid in die periode maakte, werd vanuit de verenigingen de vraag gesteld naar structurele erkenning van hun werking. Participatie aan de beleidsvoorbereiding en –evaluatie op verschillende niveaus maakte de nood aan financiële en professionele ondersteuning duidelijker. Mede onder impuls van het Franse voorbeeld, waar een veelomvattende armoedewet in voorbereiding was, leidde deze vraag in 1993 tot het ontstaan van het idee van een armoededecreet.

In 1993 keurde de coördinerende minister voor Armoedebestrijding voor de eerste keer een ‘Toelagebesluit in het kader van kansarmoedebestrijding’ goed. Bij de verlenging van deze toelage het jaar daarop kregen de vijf erkende verenigingen de opdracht om voorstellen uit te werken voor een armoededecreet. In 1996 resulteerden de werkzaamheden van de stuurgroep, bestaande uit vertegenwoordigers van de verenigingen en de administratie in een nota aan de minister bevoegd voor de coördinatie van het armoedebeleid en aan de minister-president, over erkenning en subsidiëring van verenigingen “waar armen het woord nemen”. Daarin worden de zes criteria, die nu ook in het decreet zijn terug te vinden, geformuleerd.

Het ontwerp van decreet en de zes criteria werden verder uitgewerkt op het kabinet van de bevoegde minister in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers van de armenverenigingen. In 1998 leidt dit tot een voorontwerp van regelgeving, zodat op het einde van de vorige legislatuur een belangrijk deel van het voorbereidend werk voor het armoededecreet achter de rug was.

In het samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de federale (Belgische) regering en de gemeenschaps- en gewestregeringen betreffende de bestending van het armoedebeleid hadden deze laatste zich ondertussen ook geëngageerd om te zorgen “voor de erkenning en de aanmoediging van organisaties waar armen het woord nemen”.

Met het aantreden van de huidige regering wordt dan ook direct gestart met het uitschrijven van het armoededecreet. Dit gebeurt aanvankelijk door een werkgroepje waarin zowel het beleid, de administratie als een deskundige en een vertegenwoordiger van het werkveld zitten. Tijdens dit proces wordt regelmatig teruggekoppeld naar de verenigingen en naar bevoorrechte getuigen uit de bredere welzijnssector. Ook bij de verdere concrete stappen die tot een decreet en uitvoeringsbesluiten moeten leiden overlegt de administratie regelmatig met de verenigingen. Uiteindelijk leidt dit tot de goedkeuring van het decreet betreffende de armoedebestrijding op 21 maart 2003. Het decreet zorgt voor een structurele verankering van de verschillende initiatieven die met betrekking tot armoedebestrijding door de Vlaamse regering genomen worden.

- Het opstellen van een actieplan armoedebestrijding
- De installatie van een permanent overleg
- de inhoudelijke en financiële ondersteuning van de ‘Verenigingen waar armen het woord nemen’ die beantwoorden aan de 6 criteria : armen samenbrengen in groep, armen het woord geven, werken aan de maatschappelijke emancipatie van de armen, werken aan maatschappelijke structuren, vormingsactiviteiten en de dialoog organiseren en armen blijven zoeken.

- de ondersteuning van het Vlaams netwerk van deze verenigingen dat tot taak heeft de activiteiten van de verenigingen waar armen het woord nemen te ondersteunen en te coördineren.
- de opleiding en inschakeling van opgeleide ervaringsdeskundigen in de armoede.

Aan de uitvoering van het decreet is in 2003 en budget van 1.170.000 € gekoppeld. In 2004, 2005, 2006 zal dit bedrag jaarlijks met 406.000 € verhoogd worden.

► **Het Meerjarenplan met betrekking tot het permanent wonen in de toeristische voorzieningen in het Waalse Gewest als voorbeeld van een geïntegreerde, multisectorale actie, ontwikkeld in samenspraak met de betrokken actoren**

Het permanent wonen op campings en weekendverblijfparken is een vorm van bestaansonzekerheid die meer en meer toeneemt in verscheidene Waalse gemeenten. De multidimensionaliteit van dit probleem raakt aan de bevoegdheden van zowel de gewestelijke, lokale als de federale overheid. Om een passend antwoord te bieden op dit fenomeen nam het Waalse Gewest vanaf 1992 diverse initiatieven waaronder de installatie van een interkabinetaire denkgroep, gecoördineerd door de Interdepartementale Directie Sociale Integratie (DIIS), de ontwikkeling van een geïntegreerd pilootproject (APIC) in de regio Ourthe-Amblève en de ondersteuning van een herwaarderingsactie in het domein van Pincemaille te Estinnes.

Op basis van de lessen uit deze experimenten, aangevuld met de ervaringen uit lokale projecten van gemeenten en verenigingen, schreef de Waalse regering in de Gewestelijke Beleidsverklaring en in het Toekomstcontract haar voornemen in om een plan uit te werken dat tegemoet komt aan het probleem van het permanent wonen in toeristische voorzieningen. Dit voornemen werd gerealiseerd door de goedkeuring op de Waalse Regering op 13 november 2002 van het Meerjarenplan inzake het permanent wonen in toeristische voorzieningen (PLAN HP).

Doorheen dit initiatief waaraan alle ministers bijdroegen, is het de wil van de Waalse regering om de gelijkheid van kansen en rechten voor alle Walen te bevorderen zoals bepaald in artikel 23 van de Grondwet dat stelt dat iedereen recht heeft op een menswaardig leven. Dit betekent dat bepaalde levenskeuzes moeten verzoent worden met het beleid inzake ruimtelijke ordening en dat er een strategie moet ontwikkeld worden die rekening houdt met de realiteit.

De doeltreffendheid van de uitwerking van het Plan HP steunt op de betrokkenheid van iedereen, ongeacht de tussenkomst zich situeert op gewestelijk, provinciaal of gemeentelijk niveau. Meer specifiek, op lokaal niveau is een nauwe samenwerking met de betrokken gemeenten en hun lokale partners onontbeerlijk voor het bereiken van de doelstellingen. Het Plan HP is niet dwingend maar gebaseerd op de vrijwillige medewerking van de gemeenten en de permanente bewoners. In die geest moet de uitwerking van het plan zich richten op de verbetering van de situatie van de permanente bewoners en het vermijden van perverse effecten die de er toe zouden leiden dat de bestaansonzekerheid toeneemt. Omdat de oplossingen multisectoraal zijn, beweegt het Plan HP zich op een transversale en uitgebalanceerde manier doorheen de bevoegdheden van het Waalse gewest en steunt het op nabijheidsacties. De gemeente is de motor voor het lokale proces en een onvervangbare spelverdeler voor de samenwerking tussen alle betrokken actoren, zowel publiek als privé.

Het Plan HP werd midden maart 2003 voorgesteld aan de gemeenten, de OCMW's, sociale huisvestingsmaatschappijen, sociale verhuurkantoren, verenigingen en andere betrokken actoren tijdens drie informatie- en overlegmomenten die een groot succes kenden. Met de reacties en opmerkingen die hier werden gegeven werd rekening gehouden bij een projectoproep van de Regering naar de Waalse Gemeenten. De gemeenten wiens kandidaatstelling goedgekeurd werd, kunnen gebruik maken van een reeks directe en indirecte steunmaatregelen. De permanente bewoners op haar grondgebied krijgen eveneens toegang tot een aantal nieuwe vormen van hulp. De gemeenten verbinden er zich toe om de socio-economische reïntegratie van de permanente bewoners op een vrijwillige manier aan te moedigen doorheen de uitwerking van het Meerjarenplan en transversaal doorheen de verschillende actieruimtes die met de het probleem samen hangen, te weten de maatschappelijke dienstverlening, ruimtelijke ordening, plattelandontwikkeling, economie, tewerkstelling, energie, milieu, vorming, huisvesting, mobiliteit, grondbeleid, de lokale machten, gezondheid, toerisme en openbare werken. Zij verbinden er zich toe dat de maatregelen die genomen worden in het kader van het Plan HP bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van het leven van de permanente bewoners en niet als effect hebben dat hun bestaansonzekerheid toeneemt en om een prioriteit te maken van de herhuisvesting van bestaansonzekerere families met kinderen en zeker zij die gevestigd zijn in een overstromingsgebied.

Op lokaal niveau waakt er in elke gemeente een begeleidingscommissie, die de gemeenten, haar partners en het Gewest verenigt over de coördinatie van de acties. Eveneens is er overleg met de betrokken permanente bewoners. Op Gewestelijk niveau verzekert de interdepartementale begeleidingscommissie van het Plan HP, waarvan de DIIS het secretariaat verzorgt, de coördinatie, de opvolging en de evaluatie van het geheel van acties die worden ondernomen in het kader van het Plan HP.

► **De wettelijke basis van het jaarlijks Brussels rapport over de staat van de armoede**

In 1991 keurde het Brusselse Parlement een ordonnantie (of wet) goed m.b.t. de opstelling van een jaarlijks rapport over de staat van de armoede in het Gewest Brussel-Hoofdstad. Het vertrok vanuit de vaststellingen in de statistieken van Eurostat de vermindering van de armoede relatief zwak was in België tussen 1980 en 1985, terwijl zij in Frankrijk en Spanje veel groter was. Meer nog, België behoort tot de 5 Europese landen waar de armoede hoger is dan het nationale gemiddelde als het gezinshoofd een vrouw is. De vervrouwelijking van de armoede kent twee essentiële verklaringen : het aantal echtscheidingen (1 huwelijk op 3 in 1988) en de niet-betaling van de alimentatievergoedingen (40 % werd niet of onregelmatig betaald).

De ordonnantie van 11 juli 1991 legde het proces van de opstelling van het rapport vast : verzamelen en analyseren van de statistieken van de Brusselse OCMW's, een jaarlijkse rondetafel om de resultaten van de rapporten te analyseren en het uitwerken van overlegde actieplannen en als laatste de bespreking ervan in het Brusselse parlement. De redactie van het rapport wordt toevertrouwd aan universiteiten en onderzoeksinstellingen. Het doel is een globale evaluatie van de sociale beleidsmaatregelen die tot dan naast elkaar ontstonden.

Sinds 1994, als gevolg van de rapporten, formuleerde het Brussels parlement ongeveer 35 aanbevelingen die ruimschoots verder gingen dan het kader van haar bevoegdheden maatschappelijke dienstverlening en gezondheid. De aanbevelingen hebben betrekking op specifieke aspecten van de armoede en richten zich naar alle bevoegdheidsniveaus : de gezondheid, tewerkstelling, huisvesting, toegang tot energie, de OCMW's, toegang tot de rechten, de stedelijke ruimte en andere aanbevelingen zoals de toegang tot cultuur. Het Parlement dringt aan op de samenwerking met de representatieve verenigingen van mensen in armoede in het overlegproces dat voorzien is in de ordonnantie.

In 1998 maakte het Verenigde College een eerste bilan op van haar beleid inzake strijd tegen de armoede voor het parlement. Hierbij werd gevraagd aan de gemeenten om gemeentelijke armoedeplannen op te stellen om het gewestelijk rapport te voeden. Onbevredigd door de vertraging en de presentaties van de rapporten, drong het Parlement er op aan dat het rapport toevertrouwd werd aan het Observatorium voor de Gezondheid, een bestuursdienst los van de administratie. De ordonnantie werd aangepast op 8 juni 2000.

Het doel is om de kwantitatieve evaluatie verder te zetten, in termen van vaststellingen maar ook in termen van evoluties in de vormen van de armoede. De informatie dient verzameld te worden bij sociale instellingen, zowel openbaar als privé. Er kan geen sprake zijn van armoedebestrijding als de armsten en hun verenigingen niet participeren. De mogelijkheden om het woord te nemen door bestaansonzekere personen moeten versterkt worden en zij moeten de middelen krijgen om deze participatie mogelijk te maken. Het gaat eveneens over de evaluatie van de parlementaire aanbevelingen vooraleer over te gaan naar het budgettaire debat zodat het budget kan georiënteerd worden naar de prioriteiten. De aanbevelingen moeten eveneens verbonden worden met de andere bevoegdheidsniveau om globaal te vechten tegen de armoede.

De inhoud van het rapport is op een strakke manier gestructureerd om vertragingen te vermijden : een syntheserapport van de ministers (15 februari), een activiteitenrapport, samenvatting en voorstellen van de partners (31 maart), een weergave van de kwantitatieve gegevens van de OCMW's (31 maart), hun synthese en kruising met andere statistieken : bevolking, inkomen, tewerkstelling en werkloosheid, gewaarborgde inkomens, ... (30 april), de rondetafel met het werkveld (tussen 1 en 15 mei), synthese van deze rondetafel (31 mei), jaarlijks rapport over de staat van de armoede (30 mei) en dit alles in de twee talen. Vervolgens bespreken de parlementairen het rapport en formuleren nieuwe aanbevelingen aan de verschillende bevoegdheidsniveaus. Het gaat dus om een circulair proces waarbij de evaluatie van het beleid en de participatie van de betrokkenen het centrale voorwerp vormen van het democratisch debat. De rol van het Parlement is dus essentieel in het proces van de strijd tegen de armoede in het Brusselse Gewest.

► **Het project artikel 27 als model voor culturele participatie**

De goede praktijk die de Franse Gemeenschap presenteert, vindt zijn oorsprong in het engagement van actoren uit de culturele sectoren om artikel 27 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens te concretiseren. Volgens dit artikel heeft eenieder het recht om vrijelijk deel te nemen aan het culturele leven van de gemeenschap en om te genieten van kunst. Vanuit een samenwerkingsverband, ontwikkelde "Artikel 27" een actie in samenwerking met organisaties die actief zijn in de sector van de armoedebestrijding en de bestaansonzekerheid : OCMW's, lokale zendingen voor tewerkstelling, sociale restaurants, onthaalhuizen, werklozenwerkingen, beschut wonen, geestelijke gezondheidszorg, alfabetisatie, gemeentelijke sociale diensten en met culturele partners (theaters, cinema's, musea, culturele centra, ...) om de toegang tot culturele goederen mogelijk te maken voor de meest achtergestelden (leefloners, hulpzoekenden, werklozen, ...).

De sociale partners bevorderden de toegang tot de culturele goederen door het verspreiden toegangstickets aan een democratische prijs. De bijdrage van de gerechtigden bedroeg gemiddeld slechts 1,25 €. In 2002 werden er 81.079 tickets verspreid waarvan er 37.535 gebruikt werden (dit is 46,3 % waarvan 39 % in Wallonië en 52 % in Brussel). Een aantal sociale organisaties konden een beroep doen op een omkadering van een "artiest-ambassadeur" die sensibiliseerde m.b.t. de culturele goederen en deelnam aan georganiseerde culturele uitstappen. De culturele partners recupereerden een bedrag van 5€ per gebruikte plaats.

De Franstalige openbare partners (Franstalige Gemeenschapscommissie en de Franstalige Gemeenschap in het kader van hun culturele bevoegdheden, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie door haar afdeling OCMW's, het Waalse Gewest in het kader van haar bevoegdheid inzake werkgelegenheid) steunden het project financieel. Sinds 1999 nam het aantal partners gestadig toe en op 31/12/2002 telde men 433 sociale partners en 262 culturele partners. Sinds 2000 stabiliseerde de Franse Gemeenschap haar interventie in een programma-contract. Dit zal herzien worden voor de periode 2004-2007. Boven op het totale voorziene bedrag van 445.000€ voor 2003, waarvan er 181.383,67 komen van de Franstalige Gemeenschap voor de werkingskosten en de vergoeding van de plaatsen wordt er personeel voorzien in het kader van het plan ter opslorping van de werkloosheid.

De grootte van de behoefte was het onderwerp van een schatting door een recente begeleidingscommissie aan de hand van de tickets van 2002. De kwaliteit van de actie uitgevoerd door Artikel 27, de mogelijkheden die deze vzw (vereniging zonder winstoogmerk) aan de minderbegoeden biedt m.b.t. de toegang tot cultuur waren eveneens objectieve elementen die tijdens de evaluatie werden vastgesteld. De uitbreiding van de doelgroep naar de categorie van werkzoekenden in het algemeen zal verder bestudeerd worden om zo de toegang tot cultuur voor een grotere aantal mensen te realiseren.

► **Samenwerking tussen de Office de l'Emploi en de OCMW's in de Duitstalige Gemeenschap**

In de Duitstalige Gemeenschap is een samenwerkingsakkoord afgesloten tussen de OCMW's en de Office de l'emploi. De bedoeling is de uitwisseling van informatie en de samenwerking te versterken tussen de verschillende instanties om zo de professionele inschakeling van mensen die een leefloon of maatschappelijke hulp ontvangen te verbeteren.

Zo worden alle personen voor onbepaalde tijd ingeschreven als werkzoekende bij het 'Arbeitsamt' van de Duitstalige Gemeenschap. De deelnemende partners engageren zich om – in samenwerking met de betrokkene zelf – een individueel van sociale en professionele integratie uit te tekenen.

Concreet betekent dit dat de betrokkenen een contract ondertekenen met het OCMW en het 'Office de l'emploi', waarin het doel van de sociale inschakeling wordt omschreven en waarin ook het expliciet akkoord is opgenomen dat gegevens tussen de sociale werkers van de 2 partners kunnen worden uitgewisseld, weliswaar alleen in verband met de sociale en professionele inschakeling.

Iedereen krijgt het leefloon, ook als het gaat om vrije werkzoekenden en kan zo –zonder discriminatie- genieten van de dienstverlening van het 'Office de l'emploi' (b.v. vorming, voor-kwalificatie, hulp bij het zoeken naar werk). Immigranten kunnen onder bepaalde voorwaarden ook genieten van deze maatregelen. .

Het samenwerkingsakkoord is ondertekend op 17 mei 2002. De betrokken instanties evalueren jaarlijks.